Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BSL

Digitized by Google

ANDRIE KAČIĆA

RAZGOVOR

UGODNI

NÁRODA SLOVINSKOGA;

U komu se ukazuje početak, i sverha Kraljah Slovinskih,
koji puno vikovah vladaše svim Slovinskim deržavam,
i različitim' pismam' od Kraljah, Banah,
i Slovinskih Vitezovah.

IZDAO

VENCESLAV JURAJ DUNDER.

Knjiga perva.
II

U BEČU.
J. Venedikta Slavenska Knjigarnica.

1836.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

RB.23.b.7396

SERBSKO-DALMATINSKE

VITEŽKE

NÁRODNE PJESME.

Novo Vandanje.

IZDAO

VENCESLAV JURAJ DUNDER.

Knjiga perva.

II

U BEČU.
J. Venedikta Slavenska Knjigarnica.

1836.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Его Императорскому Величеству

Николаю Первому

Императору Всероссійскому

и

Царю Польскому

и прочая и прочая и прочая

Покровителю искусствъ
и наукъ, всего высокаго и прекрас-
наго, Восстановителю сла-
вянской славы и величія

Съ глубочайшимъ благоговѣніемъ посвящаетъ

В. Г. Дундеръ Ново-Страшницкій

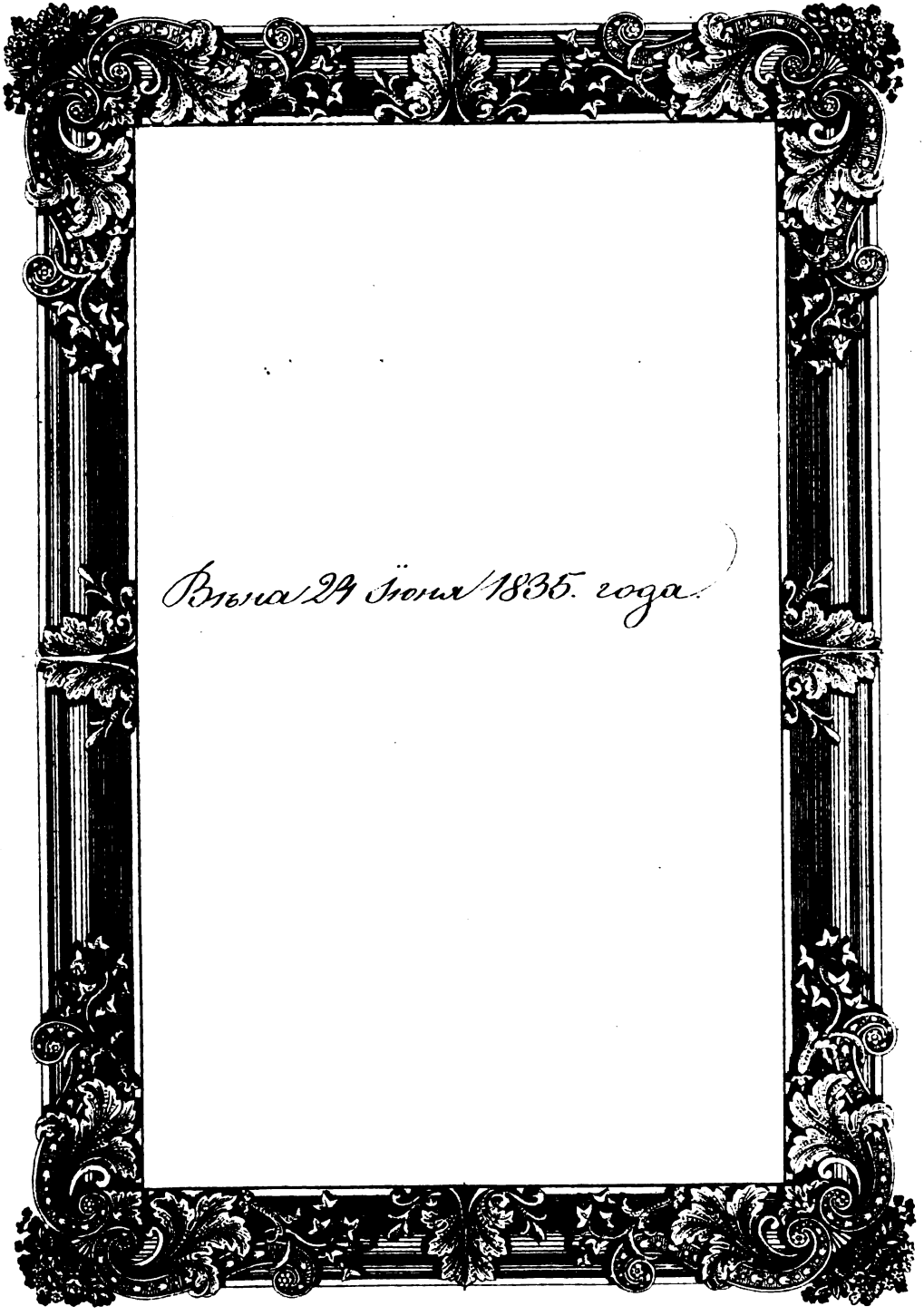

Digitized by Google

Ваше Императорское Величество!

Я питаю себя сладкою надеждою, что Ваше Императорское Величество благоволите благосклонно принять прилагаемое при семъ, въ Словянскомъ Отечествѣ составленное, ученое твореніе, которое при подножіи Высочайшаго престола повергаю, какъ дань моей сыновней любви къ любезному Словянскому народу и какъ знакъ моей безпредѣльной къ нему преданности.

Digitized by Google

Каждый истинный Словянинъ съ радостнымъ сердцемъ и пламеннымъ желаніемъ взираетъ на безпрестанно возрастающее ученое величіе и силу единоплеменниковъ своихъ; и мое усерднѣйшее усиліе состоитъ также въ томъ, чтобы содѣйствовать къ славѣ моего народа, и быть въ состояніи содѣйствовать и въ будущее время.

Вашего Императорскаго Величества

Всепокорнѣйшій и нижайшій рабъ
Венеславъ Георгъ Дундеръ
книгопродавецъ Словянской Литтературы
въ Вѣнѣ.

Digitized by Google

Prejasnomu
Veličanstvu
Slavenskomu
Nikole Pervoga
Cara Rosinskoga,
Kralja Poljskoga,
i.t.d. i.t.d.

Uzmnožitelju Sve Dobrote i
Svišenosti Znanostni i Ru-
kotvorstvu,

Najmogučnešemu Samo-
ladavcu.
i.t.d. i.t.d. i.t.d.

Priponizni i vazda derzani sluga
Izdatelj
V. G. Dunder Novostrašečih
Pribliopola i Literator
Slavenski u Poču,
Procurat. Sl. Knjigarn.

Digitized by Google

Slavia spricht! Kann ich's wagen
Cyrill's Erbtheil anzutragen?
Die Russen kannst du fragen.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Fragment

aus meiner zu erscheinenden neuen

Serbisch-Illirischen Sprachkunde.

Behuf des richtigen Lesens der neuen Orthographie.

A, a, „ a „ A „ „ „ „ А. а.
B, b, „ b „ B „ „ „ „ Б. б.
C, c, „ c „ C „ „ „ „ Ц. ц.
Č, č, statt dem bisherigen zusammengesetzten cs und ç. „ „ Ч. ч.
Ć, ć, statt dem bisherigen zusammengesetzten ch. klingt wie das polnische ć, und beinahe wie das böhmische ť, oder das ungarische ty. serbisch: Ћ. ћ. ~~θ θ~~
D, d, „ d „ D „ „ „ „ Д. д.
E, e, „ e „ E „ „ „ „ Е. е.
F, f, „ f „ F „ „ „ „ Ф. ф.
G, g, „ g „ G „ „ „ „ Г. г.
H, h, „ h „ H „ „ „ „ ~~θ θ~~
H, h, „ h „ H, am Ende „ Х. х.
I, i, „ i „ I „ „ „ „ И. и.
J, j, „ j „ J, wie das lateinische.
K, k, „ k „ K „ „ „ „ К. к.

Digitized by Google

L, l, " l, L . . . . . . Л. л.
M, m, " m, M . . . . . . M. м.
N, n, " n, N . . . . . . H. н.
O, o, " o, O . . . . . . O. o.
P, p, " p, P . . . . . . П. п.
R, r, " r, R . . . . . . P. ρ.
S, s, " ſ, s, S . . . . . . C. c.
Š, š, " ſch, Sch (werden sh) " Ш. ш.
T, t, " t, T . . . . . . T. Ш. ш.
U, u, " ů, U . . . . . . Y. y.
V, v, " w, W . . . . . . B. в.
Z, z, " . . . . З. з.
Ž, ž, werden mit ж bezeichnet " Ж. ж.
Č, č, im Cyrillischen ц, kömt nur in böhmischen Wörtern vor.
Gj, gj, werden dy, wie das Böhmische ď.
Nj, nj, werden ny, " " do " " ň.
Tj, tj, werden ty " " " do " " ť.
Dj, dj, werden dy " " " do " " ď

Mein neues Alphabet,
womit so wie im Böhmischen jeder Laut bezeichnet werden kann:

a, á, b, c, č, ć, č̈, d, ď, e, ě, f, g, h, ch,
a. á. б. ц. ч. ћ. џ. д. ђ. e. ѣ. ф. г. ѫ. х.
A. Á. Б. Ц. Ч. Ћ. Џ. Д. Ђ. E. Ѣ. Ф. Г. Ѫ. X.
i, j, k, l, ľ, m, n, ň, o, p, r, s, š, t, ť, u,
и. j. к. л. љ. м. н. ň. њ. o. п. ρ. c, ш. ш. ћ. y.
И. J. K. Л. Љ. M. H. Њ. O. П. P. C. Ш. Ш. T. Ћ. Y.
v, z, ž.
в. з. ж.
B. З. Ж.

W. G. Dunder

Digitized by Google

Digitized by Google

Warum bedienen sich nicht alle Slawen – so wie die Russen – der eigenthümlichen Cyrillischen Schrift?

Ein Fragment aus meinem Lexicon universale Librorum Slavicorum (Manus: Vol VIII.) Vorrede.)

Der dritte Theil der ganzen Bevölkerung Europa's – also gegen 80 Mill: Zungen spricht slavisch, worunter die bedeutendste und mächtigste der Russische ist, und welche in Bezug auf die Verwandtschaft der Serbisch-slavischen am nächsten steht. Unter der Benennung Serbien ist nicht nur die slavische Bevölkerung in Serbien, sondern auch jene in Dalmatien, Croatien, Slavonien, Bosnien und einen Theile Ungarns zu verstehen, ohne die Slowaken dazu zu zählen, welche zum slavisch-czechischen oder böhmischen Dialekte gehören. Das Serbische oder auch auch benannt das Illyrische wird von mehr als 3 Millionen Menschen mit unter-

Digitized by Google

Digitized by Google

in einer verwandten Mundart Vorgän-
ger mit Glück und Beifall angewendet,
so wie ich es in der Mundart zum ersten
Theile versucht und abgehandelt habe.
Die glückliche und beifällige Aufnahme die-
ser in mancher Hinsicht nicht unwichtigen
Schrift, macht mich so kühn — — einen
lang gehegten Wunsch in Anregung zu brin-
gen; und zwar: die mit lateinischer Schrift
schreibenden Slaven —, sollen zu ihrem
Eigenthum — zur Cyrillischen Schrift
zurück kehren, und sich mit den Russen
so wie die Serbier — vereinen —.
Warum schreiben nicht alle Slaven mit
gleichartigen Schriftzügen, — warum
schreiben die katholischen — mit lateinischen,
und die Böhmen sogar immer noch mit —
deutschen Buchstaben? Wie lange wer-
den sich die Slaven noch eigensinnig
ihr Eigenthum vorenthalten? — —
Haben dieselben nicht ihr eigenes cyrilli-
sches Alphabet? Warum nicht dem cyrilli-
schen Alphabete, welches die Russen ge-
brauchen (außer den Lateinern und Grie-
chen) in unserer Zeit in Europa ein-
Schreibart den Vorzug erhalten?

haben die Katholiken, welche jetzt ein lateinisches Alphabet benützen, nicht noch im Jahre 1788 ein Büchlein von: Spowied karstianska in Venedig mit cyrillischen Lettern gedruckt? – Also vor 47 Jahren noch! Führen nicht alle im siebenzehnten Jahrhundert mit lateinischen Lettern zu Rom, Ankona etc., gedruckten illirischen Bücher eine Entschuldigung in der Vorrede, daß selbe nur darum mit lateinischen Buchstaben gedruckt sind, – weil keine cyrillischen Typen vorhanden waren –! – Also nicht aus Überzeugung, oder um die Kirchenspaltung bemerkbar zu machen; sondern aus Mangel an cyrillischen Lettern, hat das lateinische für die Slaven unzureichende Alphabet ungerechterweise die Oberhand erhalten. Darum fort mit dem überflüssigen –, unzureichenden Fremdling. (Fortsetzung im 3ten und 4ten Hefte.)

W. G. Dunder

Digitized by Google

Digitized by Google

RAZGOVOR

ugodni

NARODA SLOVINSKOGA.

Digitized by Google

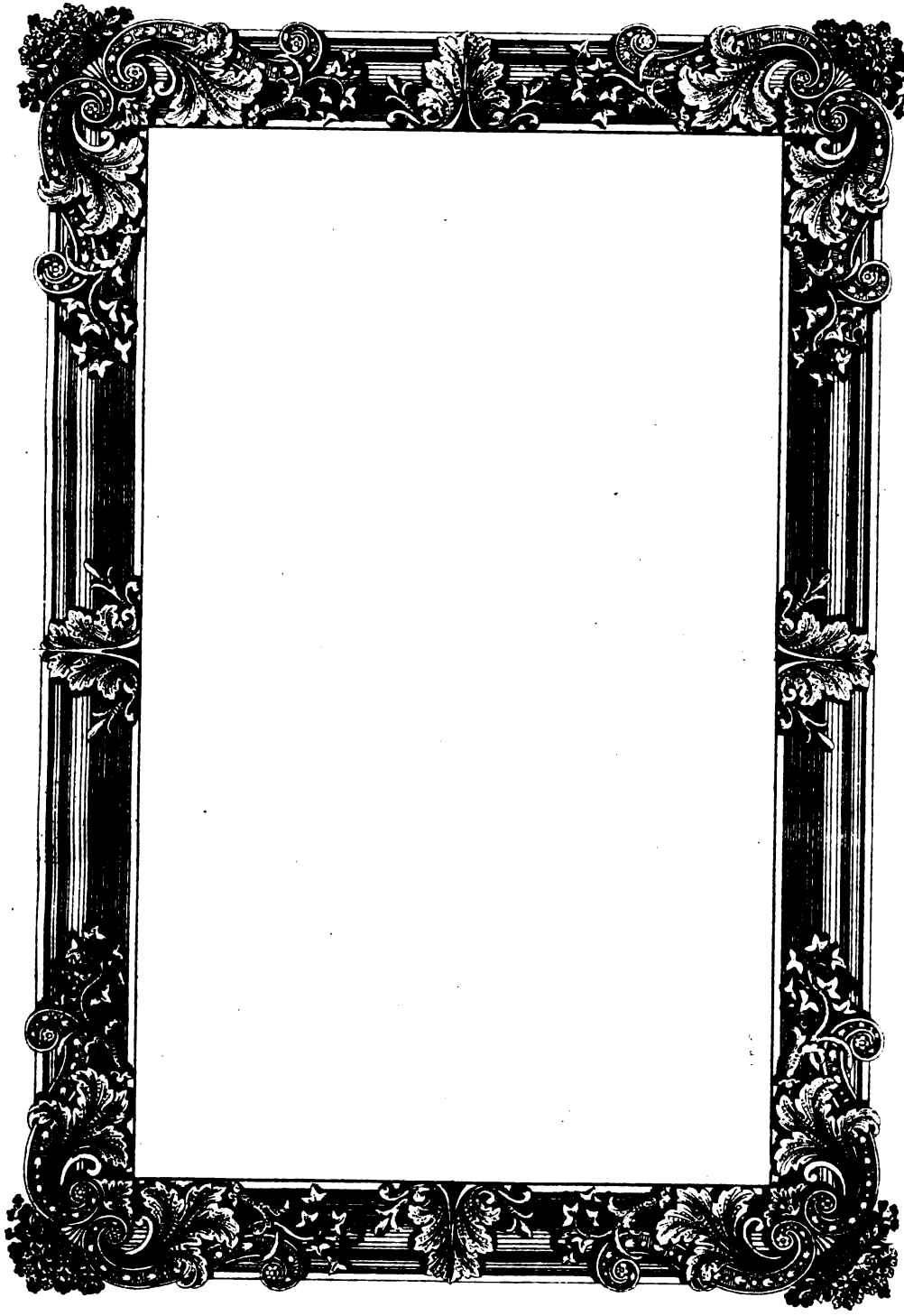

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Pisma od rata Jure Kastriotića, i Republike Mletačke, koi se učini na 1447.

Rano rani Zakaria Bane,
Ter govori staroj majci svojoj:
Ostaj s' Bogom mila majko moja!
Evo idem do divojke moje.

Majka njemu besidila biše:
Ne hod' tamo drago dite moje!
Dukadjin je davno pribolio,
Koi išće rusu glavu tvoju.

Zasist' će ti u gori zelenoj,
Udarit' će na te iz nenada,
Ter će tèbe sinko pogubiti,
Mene tvoju majku razcviliti.

Zakaria majke nealušaše;
Već otide k' dvoru divojkinu.
Zdravo Bane do divojke dojde,
I zdravo se j' natrag povratio.

Kad ulize u luge zelene,
Loša mu je doskočila srića:
Dočeka ga Dukadjine Bane
U busii u gori zelenoj.

Iz busie udari potájno,
Ter pogubi Zakariu Bana,
I njegova Bogom pobratima
Po imenu Cernoević Pavla.

Osta jadna ljuba Dušmanića
Po imenu Božica Banica.
Kukajući kano kukavica,
A priverćuć kano lastovica,
I brez sinka, i brez zaručnika,
U Dainu gradu bielomu;
Al' evo ti rata žestokoga!
Knjigu piše Dužde Mletčanine,

Digitized by Google

Ter je šalje od Skadra gospodi,
Ovako je njima besidio:
Kako bilu knjigu razgledite,
Od Daina ključe zapitajte.
Postavite moje Vitezove,
Neka brane Dain na kraini;
Jere ga je meni darovala
Udovica neboga Božica.
Kad gospoda knjigu proučiše,
Od Daina ključe zapitaše,
Postaviše u grad vitezove,
Sve vojnike Dužde Mletačkoga.
Kad je Jure glase razumio,
To je njemu puno žao bilo.
Skupi vojske trinajst hiljadah,
Ter otide k' Dainu bilomu.
Sa svih ga je stranah obsidnuo,
Pak ga bie silenim topovim.
Knjigu piše mladjan Kapitane
Iz Daina grada bieloga.
Ter je šalje Duždu Mletačkomu,
U knjizi je Duždu besidio:
Kupi vojsku mili gospodare!
I šalji je na pomoć Dainu.
Kogano je Jure obsidnuo
Ovo ima tri nedilje danah.
Ter ga bie ognjenim topovim,
Juriš čini, lagum podkopaje.
Kad je Dužde knjigu progledao,
Skupi vojske petnajst hiljadah,
Ter je šalje na pomoć Dainu,
I prid njome Jurić Generala.
Jurić biše roda junačkoga,
Mlado momče puno ponosito,
Družini je svojoj besidio:
Poslušajte mila bratjo moja!

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Na glasu je Skenderbeže Bane,
Da je silni junak na kraini;
Al' u njemu neima junačtva,
Neg' izdaje i Turske privare.
Nejma Jure od boja zanata,
Ne diluje dilo od junaka;
Već se skita po gori zelenoj,
Ter zasida kano pustahia.
Evo vami tverdu viru dájem,
Kad ugleda moju silnu vojsku,
Arbanase Skenderbeže Bane,
Pobignut' će natrag brez obzira. —
Ne hvali se Skenderbeže Bane;
Već ponizno svituje vojnike,
Ovako je Jure besidio:
Arbanasi moji vitezovi!
Idje na nas vojska Principova.
Prid njome je Jurić Generale,
Valja danas s' njome bojak biti,
I junačku sriću prokušati.
Nije ovo bojak biti s' Turcim;
Već s' Latinim mudrim Taliancim,
I s' Horvatim na glasu konjicim,
Koji će nam puno dodijati.
Poslušaj me Musa Kapitane!
Ti ćeš udrit s' vojskom na Latine,
Ja ću s' mojim krilom udariti
Na konjike mlade Dalmatine.
Ti viteže Vranjanine kneže!
Udarit' ćeš s' pišcim i konjicim
Na vas dundar Dužda Mletačkoga,
U komu su mladi Arbanasi.
Al' vas molim mila bratjo moja
Nerodjena, kano i rodjena!
Kad Duždevu vojsku razbijete,
Pustite je zdravu i veselu
Pobignuti Skadru bielomu.

Digitized by Google

Nisu Turci nego bratja vaša,
Koji jednu viru virujemo,
Nit' je lipo, niti je pošteno,
Da njihovu kervcu prolijemo.

Pak podiže svoje vitezove,
Deset hiljad pišac i konjikah.
Tri hiljade ostalih vojnikah
Pod Dainom gradom na kraini.

Maleno je postajalo vrime,
Sritoše se dvi vojske ognjene,
Sritoše se, ter se udariše
Cernim prahom, i težkim olovom.

Udri Musa na Latine mlade;
Ali brane kano vitezovi:
A Skenderbeg udri na Horvate;
Al' ji s' mista pomistit nemože.

Vranjanin je s' vojskom udario
Na vas tabor Dužda Mletačkoga;
Al' u njemu junákah ne biše,
Neg' čobanah, i mladih težákah

Od liepe zemlje Arbanie,
Koji nisu boja ni vidili;
Kamo li su glave odsicali,
Pobigoše s' glavom brez obzira.

Ostadoše Horvati junaci,
I Latini mladi Talianci,
Bojak bijuć od jutra do podne
Na srid polja blizu Skadra grada.

Zdravo došli Skadru bielomu
Bojak bijuć, natrag uzmičući.
Osta mertvih na srid polja ravna
Dvi hiljade Duždevih deliah.

Hiljadu ih živih uhvatiše,
I Dainu gradu povedoše.
Al' je Jure serdca milostiva,
Sve ji pusti k' dvoru bielomu.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Osta mertvih Jurinih deliah
Tri stotine mladih Arbanasah,
Sedamdeset još suviše biše
Mertvih ljudih, Barlecio piše.

Mustapa drugi put razbijen od Jure Kastriotića, na 1448.

Želeći Mustapa osvetiti pervu sramotu, i znadući, da je Jure u veliku ratu s' Mletčanim, poče moliti Murata, da mu dopusti pojti s' vojskom na Kastriotića zemlju. Murat znadući koja aždaja biše Jure, na njega se izpriči; ali budući mu posli toga došla knjiga od nike gospode Skadarske, u kojoj ga ponukuju, da im pošalje vojsku na pomoć protiva Kastriotiću, i da će udariti na njega s' jedne strane oni, a s' druge Turci, ter da će ga prilasno slomiti, i njegovu svu osvojiti deržavu. Murat se prignu, videći tako lipu prigodu, i dade oblast Mustapi da izpuni sve ono, što u serdcu željaše. Mustapa uze vojske petnajst hiljadah, toliko se njemu vidjaše za dosta, cineći da se je Jure Kastriotić skončao, bijući s' Mletčanim. Ulize dakle u Arbaniu na 1448, ter poče sebice robiti, i sela páliti. Ali budući Kastriotiću svaka očitovana, ostavi pod Dainom svoga sinovca Amedžu, a on se samo sa šest hiljadah uputi najti Mustapu, koga našavši na polju zazvanu Orunić, blizu se istoga umeterizi za pobit' se s' njime. Ma pria nego se udariše vojske, izajde na konju jedan Turčin puno snažan i slobodan, imenom Karaguš Alia, ter poče zvati na mejdan najboljega junaka od vojske Kastriotića, i najde se jedan verstan plemić i vitez, imenom Pavao Manes, koi skoči na konja udari ga kopjem, baci ga na zemlju, odsiče mu glavu, i donese ju u Jurinu vojsku, vodeći za sobom Turskoga hata, i što na njemu biše. Sva vojska Bana Jure učini veliko veselje, kada se Pavao Manes s' glavom Turskom na kopju povrati zdrav u vojsku. A

Digitized by Google

Jure mu darova jedno lipo i obilato selo u svojoj državi, takodjer jednu haljinu, u kojoj ne biše manje zlata, nego svile. Do malo pak vrimena vojske se pobiše, ma Turci smeteni i pristraženi počeše bižati. Paša videći što se čini samo s' dvi hiljade konjikah pobiže natrag: ma budući se noć uhvatila, izgubi put, ter zajde u jednu dolinu, ne daleko od mista, na komu se bihu pobili, i cineći, da je slobodan od vojske Jurine, hoti u rečenoj dolini tu noć pribivati, i s' svojizim konjicim počinuti. Ma za nje znadući Kastriotić, zorom rano sve ji pohvata General Musa, i svim, izvan Paše, i velike gospode, čini glave odsići.

Slidi pisma od rečenoga boja.

Knjigu piše momče samouče
Po imenu Skadranin Bariša,
Ter je šalje u Jedrenu bilu;
A na ruke Murat Sulimana.

U knjizi je njemu besidio:
Sad je vrime moj čestiti Care,
Da osvetiš tvoje vitezove,
Kojeno je Jure pogubio.

Nahodi se pod Dainom gradom,
Kogano je davno obsidnuo.
Njegova je vojska izginula
Bojak bijuć s' Duždevim deliam.

A neće mu dobra pomoć dojti;
Jer su njega Bani odbignuli.
Sad je vrime moj čestiti Care,
Da osvojiš Jurinu državu.

Knjigu štije Murat Sulimane,
Štije knjigu, a na nju se smije.
Mustapu je Pašu dozivao,
Ter je njemu Care besidio:

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Mustap Paša virna slugo naša!
Uzmi vojske koliko ti drago,
Ter otidi s' vojskom na Skendera
Najt' ćeš njega pod Dainom gradom.

Ne plaši se moj sivi sokole!
Jurina je vojska izginula,
Bojak bijuć z Duždom od Mletakah,
Evo ima godina danákah.

Kad je njega Paša razumio,
Jedva toga biše dočekao.
Silenu je vojsku podigao,
Na Skendera Bana od Krojana.

Svu porobi ravnu Skenderiu
Do Krojana grada bieloga.
Al' je malo vrime postajalo,
Glas dopade od Krojana Banu:

Zlo ga sio i vino popio,
Arbaniu Turci porobiše,
Ognjem pale biele varoše,
Zapliniše ovce i čobane.

Kad je Bane gláse razumio,
Skočio se j' na noge viteške,
Ter izbíra po vojsci junake,
Šest hiljadah najboljih konjikah.

Ter otide priko Arbanie,
Ili koga srita, ili stiza,
On svakoga za Mustapu pita,
I njegove Turke vitezove.

Kad je doša' k' polju OrunićU,
Onde najde silnoga Mustapu,
Blizu Paše penje čadorove
Na srid ravna polja Orunića.

Govorili Turci vitezovi:
Mili Bože mahnita junaka!
Ludo će ti izgubiti glavu!
S' malo vojske s' nama bojak bijuć.

Digitized by Google

Još ti pobre jedno čudo kažem,
Ide vitez iz vojske Pašine,
Po imenu Karaguš Alia;
A na hatu konju velikomu.
Ter zavika iza svega glasa:
Jeli koga porodila majka
U toj vojsci Bana Skenderbega,
Dam' izajde na mejdan junački?
To je čuo vitez od kraine
Po imenu Maneševich Pavle,
Ter se skače na konja golema,
Pak poleti kano soko' sivi.
Prama njemu Karakuš Alia,
Maneši je Ale besidio:
Derži me se neznana delio
Više persah u serdce junačko.
Veli njemu Manešević Pavle:
Derži me se Turski mejdandžia!
Višje berka u čelo junačko.
To rekoše konje razigraše.
Mejdandžie kopja položiše,
Udriše se na srid polja ravna.
Karakušu loša srića biše,
Udari ga Manešević Pavle.
Gdino reče u čelo junačko,
Rusu mu je glavu odsikao,
Darova je Banu Skenderbegu,
I njegova hata velikoga.
A on njemu selo na kraini,
I kolajnu od suhoga zlata.
Još i lipu divan Kabanicu,
I pravo je; jer je zadobio.
Maleno je vrime postajalo,
Dade Jure od boja zlamenje.
Vitezovi konje razigraše,
Ter na Turke skladno udariše.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Svaki siče koi koga može:
Skender Bane ni broja se nezna.
Kuda godir Jure dopiraše,
Na alaje Turke razgonjaše.
Kad' li vidi hvalislav Mustapa,
Da ne može s' Banom bojak biti,
Biži jadan u goru zelenu
S' dvi hiljade svojizih konjikah.
Zaludu je i on utekao:
Živa ga je Musa uhvatio
U dolini blizu Orunića,
Ter ga vodi k' dvoru bielomu.
Sve ostale pogubio biše;
Barlecio i Sagredo piše.
Osta mertvih silenih Turakah
Deset hiljad po izbor junakah.
Vesele se orli i gavrani,
Lisičine još i merki vuci;
Jer se lipa nabraniše mesa
Na ravnomu polju Orunićn.

„Promišljajuć Vlastela Mletačka, i Jure Kastriotić veselje, koje činjahu Turci zaradi njihova neaklada i rata, koi bi medju njima, navlastito kada razumiše, da je vojaka Mletačka razbila Amedžu sinovca Jurina, i mnogu mu vojsku izsikla onda, kad se Ban Jure s' Turcim bijaše na Orunićn, gori rečenomu, pomiriše se lipo, i zakleše, da će u svakoj potribi jedan drugoga pomagati. Jure ostavi Dain i dade ga Mletčanom, a oni njemu drugu deržavu, i učiniše ga Vlastelinom Mletačkim. I to se dogodi godišta Gosp. 1448."

Murat ožaloštjen puno, i razserdjen id s' vojskom na Skenderbega na 1449.

Poznajući Murat zlo, koje primi od Kastriotića, dozva prida se Vezira velikoga, i ostale vićnike dvora svoga, ter

Digitized by Google

jim poče ovako govoriti: „Do sada nisam mogao uložiti svu „snagu moju za slomiti holost nevrnoga Jure Kastriota, bu„dući imao dosta činenja i muke boj bijući s' Vojvodom Jan„kom; ma sada, budući se s' njime pomirio, svu moju snagu „i vojsku mislim okrenuti protiva onoj haranzadi, od pusta„hiah harambaši. Znam da će mi se narugati svita pogla„vice, gdi jedan gospodar od svita, sa svom jakostju ide pro„tiva jednomu Baniću, koi se skita od planine do planine za „uteći seržbu moju; ali ne mogući ga na drugi način dobiti, „potribito je, da ja glavom idem na njega, sa svom vojskom, „koju imadem. I zato dajem naredbu, da se po svim mojim „državam vojske kupe; ma tako skrovito i potajno, da oni „hajduk ne može dojti u poznanje od takve priprave."

Veliki Vezir primivši rečenu naredbu, izverši s' velikom pomnjom sve ono, što mu bi zapovidjeno od Murata, sto i petdeset hiljadah vojske sakupivši, devetdeset hiljadah konjikah, a ostalo pišacah. Koju vojsku budući Murat s' svojim očima vidio, razredi i namisti svaka, kako sliditi imadu, i diže se put Svetigrada. Ma pria nego se on dili, hoti, da se berzokonjici na nikoliko dánah najdu pod Svetigradom, neka mogu zatvoriti púte, da Kastriotić niodkuda ne može dati gradu pomoći, ma se privari; jer Jure znadući za Tursku misao i pripravu, Svetigrad bi obilno providjen s' hranom i s' vojskom. Ukaza se dakle pod gradom četerdeset hiljádah konjikah, koga sa svih stranah obkružiše.

Malo posli ukaza se Murat sa svom vojskom na 1449. i obside Svetigrad, koga jakost, i tverdoću razgledavši, uzboja se, da ga na silu osvojiti nije moguće, i zato posla dva gospodičića Kapetanu od grada, Petru Perlatu imenom, da ga ponukuje, neka mu na lípe grad pridade, ako misli koi dan poživiti, i da mu od strane Careve obeća mnogo blago, i veliko gospodstvo. Sve to prikazaše Petru Kapitanu rečena gospoda, ma od Petra i Svetigradjanah bihu usilovani mučati, i udilj se iz pod grada diliti. Ponizno Poklisari počeše ji moliti, da se dostoje slišati nikoliko besídah, koje od strane Careve imadihu njima prikazati; vojnici nehtiaše slušati, ali po dopušćenju Kapitanovu imadoše sriću za kazati

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ono, što u serdcu mišljahu, i počeše govoriti ove riči: „Poslušajte Svetigradjani milostivo ponukovanje našega čestitoga Cara, koi želeći vam sahranenje života i svako dobro, lípo vas pozdravlja, i kakono otac ljubeznivi sve vas ponukuje, da uzmete što se vašega nahodi, i da mu na dobru volju, brez boja, kervi, i vaše velike štete grad pridate. Ako li biste pak hotili pod njegovim barjakom vojevati, bit' ćete puno srićni i čestiti: drugojačie pak učinivši, nemojte se serditi na ono, što vam se po svakoj pravdi dogoditi ima." — Na njihovo dugo i složno govorenje Petar drugo neodgovori; nego da se brez njihova zla imadu udilj iz pod grada diliti.

Murat poče grad biti.

Murat razserdjen puno, nemogući grada na privari imati, i zapovidi: da se bije s' topovim. I tako bihu izvedena dva najvećja topa na jednu glavicu, ter ga počeše biti, i u malo dánah probiše beden od grada toliko široko, da bi mogla kola kroz proboj projti. Videći Murat, da se grád mogaše s' jurišem osvojiti, dade naredbu da se čini juriš. Turci izveršiše zapovid Carevu, ter zorom rano na grád udariše, jedni noseći grede, daske, maškline, motike, i poluge, iliti ćuskie, a drugi skale, ili listve, ter ji sa svih stránah uz grad prisloniše, i uza nje uzlazeći na bedene od grada sabljom u ruci skakaju. Ma koliko ji uzlazaše, onliko ji sunovratice na zemlju padaše, koji brez glave, koji brez ruke, ili brez noge. Na puno místah ne mogući listve podniti tegoću od Turákah, pod njima pukoše, ter se s' njima niz planinu zakoterljaše. Bihu Turci načinili od grédah i saratičah nike kastele, i kule u bedene gráda, koje jadnim gradjanom težak strah zadadoše. Ali gradjani s' vrilim paklom, katramom i uljem rečene kule polijući berzo sažegoše, i s' velikim kamenjem grede izlomiše. Tri debela sata juriš činiše Turci, a i veće bi, da Ban Jure ne bude udario na Turske čado-

Digitized by Google

rove i konjike, koji bihu na polju. Gledajući dakle Turci, izpod grada, kako Arbanasi siku konjnike po polju, bihu usilovani grad ostaviti, i dat' jim sa svom vojskom pomoć. Ostade mertvih Turákah na jurišu pervomu oko' tri hiljade, izvan onizih, koji na polju od Arbanásah posičeni bihu. Svetigradjánah pogibe četerdeset; a sto ih ranjenih ostade. Posli toga juriša Turci za nikoliko dánah počinuše, ma topovi ne pristaše nigda grád biti.

Ban Kastriotić opet čini juriš na Turke.

Videći Kastriotić s' jedne visoke planine, kako se Turci bihu razpustili, i tamo amo po polju brez svakoga straha razterkali, namisli obnoć udariti na nje; i našavši jednu noć lipu prigodu, što biše namislio, ono učini, ali mu ne izajde sve onako, kako biše namislio; jer budući Turske straže začutile jeku konjikah, i herzanje kónjah, zavikaše: „Skenderbeg, Skenderbeg na nas!" Kastriotić premda biše poznao, da su ga Turci podpazili, nehti se vratiti natrag; nego hitro udari na čadore Asianske, i sve Turke, koje najde pokla, i izsiče. Iz dundara Muratova dojde Asianom pomoć, ali se Jure nepoplaši; nego s' njima vitežki pobi, i mnoge sa svojim Arbanasim odsiče glave.

Murat ožaloštjen.

Gledajući Paše i Veziri Murata puno smutjena, i ožaloštjena, iskahu svake načine za razveseliti ga, i zaradi te sverhe tri puta jedan dan juriš činiše na grád, ali se svaki pút povratiše s' velikom njihovom štetom izpod gráda. Murat još većma ožalostjen, dozva svu gospodu prida se, ter jim ovako govoriti poče: „Jeda smo o Vitezovi moji! došli u Arbaniu, da zakopamo svu slavu našu, naših sukundídah,

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

dídah, i otácah? Jesmo li mi oni isti, koji dobismo Kralje od Persie i Ažie, koji pogubismo Vladislava Kralja od Ungarie? Sada nemožemo dobiti jednoga Banića, moga slugu odmetnika? Ne ostaše Kralji, koje neporazismo, kraljevine, koje ne podložismo, gradovi, koje neosvojismo: a sada vidim, da se jedan kokošinjak od lupeža uzidan, na jednoj glavici ruga našoj sili, snazi, i slavi. Što se ovo čini? Kakvi su ovo puti, kakva li je to srića moja? Sada dakle moji nepridobitni Kapetani, Vladaoci i Vitezovi ako me ljubite, ukažite ljubav vašu, ter sjutra rano na grád udarivši, osvojite ga, i osvetite vas, i mene vašega gospodara.

Dilo viteško, koje učini Jure Kastriotić.

Pria nego Turci na grad udariše, dade Murat naredbu Feriš Paši: da čuva kanap, samo s' dvanajst tisućah konjikah, i šest tisućah pišácah, bojeći se Skenderbega. Feriš Paša dobrovoljno prími naredbu, još od više pohvali se, da će ga zazvat' na mejdan, ako bi se po srići ukazao. Ma neposta vele vrimena, Jure udari na Turke. Spominjući se Feriš Paša ríčih, koje biše Caru rekao, zazva Juru na mejdan, ma po se ne u dobar čas; jer mu Kastriotić u jedan krat glavu odsiče. Turci videći što se od Paše dogodi, pobigoše natrag, a za njima Arbanasi, ter ji sikoše do čadora Careva. Car videći što se čini na polju od njegovih vojnikah, diže svu vojsku iz pod gráda, za dati njima pomoć. Pogibe tada na polju Turakah, kako Barlecio svidoči, četiri hiljade.

Murat pristrašen.

Murat, gledajući kervave od grada zidove, mertve oko grada Turke, veliko množtvo zanjeníkah, koga brez ruke,

Digitized by Google

koga brez noge, i slušajući njihova ječanja, plač, i jauk; a na vlastito promišljajući zlo, koje mu Skenderbeg učini pogubivši Feriš Pašu, i mnoge s' njime, zanimi od velike žalosti, uzderhta se, i pristraši jako. Budući se pak u se povratio, uzdahnu, ter poče svit od Vezírah i Pášah iskati, što se imadiše učiniti. Jedni mu rekoše: da se díli izpod gráda, i porobi svu Arbaniu; drugi da se Svetigrad ostavi, a Kroju obsidne; a tretji da se idje tirati Skenderbeg. Nijedan ovi svit ne bi primljen od Murata; nego hoti ili da se uzme na silu Svetigrad, ili s' velikim mítom, ili kakvom čudnovatom privarom, kako se i dogodi na ovi način, koi slídi.

Jedan Hristjanin, Dibrež rodom, veleznan i vragometan, za imati blágo, izdade Svetigrad.

Obećiva Murat Kapitanu od Svetigrada mnogo blágo, veliko gospodstvo, zemlje, i mnoga druga dobra, takodjer i svím vojnikom od grada, ako mu grad pridadu. Ma Petar Kapitan, i njegovi vojnici dadoše Caru oštre odgovore, kako i vazda. Sa svim tim najde se jedan prokleti Juda od gornje Dibre, koi za imati jaspre, najde način za pridati ga Muratu. Ali za dojti u poznanje ovoga dogadjaja potribito je ukazati, od koliko se vérstah nahodjaše ljudih u Svetigradu: Bihu Arbanasi radjeni u Svetigradu, pravovirni štovaoci i podložnici svete cerkve Rimske Drugi bihu Dibreži, poslani od Kastriotića gradu na pomoć, i ovizih bi dvojinom veće nego gradjánah. Bihu jezika i naroda Slovinskoga, a slidenja u zakonu Gerčkoga, iliti Hristianskoga. Dvi su Dibre: jedna se zove dolnja, u kojoj se poradjahu junaci puno snažni, slobodni, i kripostni na oružju, s' kojim' no se Kastriotić najveće služaše u svakoj potribi njegovoj; i ova je Dibra ravna, lípa, i puno plodna. Druga je gornja, koja medjaši s' Macedoniom, i Bulgariom, i u njoj se nahode pla-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

nine velike, ma plodne, i obilate, u kojoj tada pribivahu silni junaci od jezika i naroda Bulgarskoga, koi jezik od starine jest Slovinski, i obe ove deržave bihu podložne Juri Kastriotiću od starine. Budući dakle rečeni Dibreži jedne i druge deržave upali u mnoga pomankanja Gerčka, virujući u različita bajanja i gatanja, iz medju kojih deržahu ovu za najvećju, da se ne može niko sahraniti, koi bi se krepala mesa okusio, ali napio vode, u kojoj se mertvo tilo najde, i tako ji sotona u tomu biše utverdila, da bi se pria pustili svakim' mukam' mučiti; nego se mesa krepala, ili vode, u kojoj je krepalina, okusiti. Znadući dakle jedan od ovizih blaznovirácah, da je u gradu dvojstruko veće Dibréžah nego Arbanásah, zasliplјen od velikih daróvah, koje Murat obećivaše, utopi jednu noć psa u gustirnu, koja se tada jedna u gradu nahadjaše. A kada Dibreži najdoše pašče mertvo u vodi, svi počeše gorko plakati veće; nego da su im Turci dicu poklali, pak navališe na Kapitana, da u taj čas ima grad otvoriti, i Turkom pridati, ako želi od njihove sablje uteći. Siromah Kapetan, koliko može, toliko govori, pripovida, i nastoja, da tu mahnitost izvade iz gláve, ma sve to bi zaludu; jer kakono Žudili vapijahu: „propni propni," onako oni jednoglasno vikahu: „otvori, otvori." I tako s' velikom žalostju bi usilovan dati Muratu grad, s' ugovorom: da ji pusti pojti s' oružjem kud jim drago.

Slidi pisma od Svetigrada.

Vojsku kupi Otmanović Care
Po imenu Murat Sulimane.
Kupio je po' godine dánah,
Od Martinja do Jurjeva danka.

Devetdeset hiljádah konjíkah
Sve po izbor silenih vojnikah.
Trijest hiljad Pášah i Neférah;
A toliko mladih Janjičarah.

Digitized by Google

Kada li je biše sakupio,
Gospodi je Murat besidio:
Svitujte me virne sluge moje!
Kud imamo s' vojskom udariti?
Ali bismo Kroju obsidnuli?
Al Svetigrad bili na Krajni?
Vele njemu Paše i Veziri:
Da idjemo k' bilu Svetigradu,
Koino je smutnja na Krajni,
Ter je nami puno dodijao.
Ako ti ga osvojiti Bog da,
Sva će tvoja biti Arbania.
Gospodu je Care poslušao,
I otide s' vojskom Svetigradu.
Kada li ga biše obsidnuo,
Bielu je knjigu napisao.
Ter je šalje Petru Kapitanu,
Od biela grada Svetigrada.
I ostalim njegovim vojnikom
Od liepe zemlje Arbanie.
Lipa pozdrav Petru Kapitanu,
I njegovim mladim vitezovom;
A od mene Svita Gospodara
Čestitoga Otmanović Cara,
Neka znadeš Petre Kapitane!
Da te ljubim kano sinka moga
Rad virnosti i junačtva tvoga,
I tvojizih mladih Arbanásah.
I vi vašu ljubav pokažite,
Ter od gráda ključe pošaljite;
A vidit' će sva vojska Careva,
Kako ću vas darovati lípo.
Hodi k' meni Petre Kapitani!
Čestita ću učiniti tebe.
Slušaj mene ne izgubi sebe,
Ni tvojizih mladih vitezóvah.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ako li me poslušati nećeš,
Evo tebi tverdu viru dajem:
Moja svitla sablja damaskinja
Tvoje će se napojiti kervce.

Ne uzdaj se na glasu viteže!
U desnicu Bana Skenderbega!
Jer nemože pomoći ni sebe,
Kamo l' tebe i družinu tvoju.

Jer umire od glada i žedje,
Skitajuć se po gori zelenoj.
Iščuć jame i guste dubrave,
Da uteče seržbu Muratovu.

Al' ga prije vira potervena,
Čista vira Svetca Muhameda,
I pravedna kervca prolivena
Vitezóvah Cara čestitoga.

Ma tako mi posta ramazana,
I ćitapa moga Alkorana;
Neka skače u morske dubine,
Najt' će njega sablja Muratova.

Knjigu štije Petar Kapitane
Od biela grada Svetigrada.
Kada li je proučio biše,
Drugu knjigu on Muratu piše.

Ovako je Petar besidio:
Čast i dika, poklon i poštenje
Svitlu Caru Murat Sulemanu,
I njegovim Pašam, i Vezirom

Od Perlata Petra Kapitana,
I njegovih mladih vitezóvah,
Virnih slúgah Skenderbega Bana,
Skenderie ravne gospodara.

Čudim ti se moj čestiti Care!
Što govoriš, što l' u knjizi pišeš:
Da ti pošljem kljuce Svetigrada,
I brez boja, i brez kervi cerne.

Da mi budeš po' grada sorio,
I s' topovim beden oborio;
Po' družine moje pogubio,
Vas Svetigrad kervju natopio.
Još ti nebi prida' Svetigrada,
Ni mojega Bana ostavio!
Jer sam njemu tverdu viru zada',
Da mu neću pridat' Svetigrada,
Dokle mi je na ramenu gláva.
Što li pišeš moj čestiti Care!
Da se Jure po planinam skita
Umirući od glada i žedje,
Ti se varaš, vira ti je moja.
Ne skita se po gori zelenoj;
Već no kupi po kraini vojsku,
Arbanase po izbor junake,
Koji će ti puno dodijati.
Kad je Murat knjigu proučio;
Gospodi je svojoj besidio:
Kako bíla zora zabieli,
Na grad ćemo juriš učiniti.
Jedva Turci zore dočekaše,
Kada li je ona zabílila,
Zavikaše Carevi telari,
Razviše se svileni barjaci.
Poletiše Turci Janjičari;
A prid njima Paše i Veziri,
Još i Murat Otmanović Care
S' golom sabljom u desnici ruci.
Na Svetigrad juriš učiniše,
Ter ga sa svih stránah obletiše.
Prisloniše listve uz bedene
S' golim sabljam' na bedene skaču.
Ah moj Bože goleme žalosti!
Težka ti se kervca prolivaše.
Oko' bila grada Svetigrada,
Cerna kervca Carevih deliah,

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Na jurišu koji izgiboše;
Ali bíla ne uzeše gráda.
Već se plačuć povratiše natrag
Malo zdravi, puno izranjeni.
Ali evo i gorje žalosti!
Udri Jure iz gore zelene
Na konjike Cara čestitoga,
I na Turke jadne sejsandžie.
Ter ji tira uz polje niz polje,
Koga stiza na poli prisica,
Konje hvata, a konjike siče;
Malo koi njemu i uteče.
To je čudo i Car ugledao,
Izpod bila grada Svetigrada.
Poče Care suze prolivati,
I Svetigrad ljuto proklinjati:
Svetigrade već se ne bílio!
U tebi se junak ne rodio!
Iz neba te stríle udarile!
Ljute strile Azret Aliine!
Svetigrade na kraini smrade!
Kamo moje Paše i Kadie?
Kamo li mi dica Janjičari?
Koji svoje pogubiše glave
Juriš čineć od jutra do po'dne:
Ali tebe uzet nemogoše;
Nego pod njim jadni izgiboše,
Mene starca težko uzcviliše.
Skenderbeže jedna haranzado!
Kamo moji po izbor konjici?
Proklet bio ko te je rodio,
I bielim mlíkom zadojio! —
Kada li se naplakao biše;
Feriš Pašu k' sebi zoviaše,
Ter je njemu Murat besidio;
Feriš Paša virna slugo naša!

Kada sjutra na grád udarimo,
Uzmi vojske dvadeset hiljádah,
Ter mi čuvaj bile čadorove
Od hajduka Kastriotić Jurja.
Al' je Paša Caru besidio:
Ne brini se mili gospodare!
Evo tebi tverdu viru dájem:
Kako zgledam Bana Skenderbega,
Pozvat' ću ga na mejdan junački.
Odsić ću mu glavu na mejdanu,
Tebi ću je Care darovati
Za jabuku, momu gospodaru.
Kada li je danak osvanuo;
Razviše se zeleni barjaci,
Udariše bubnji i svirale,
Zavikaše Careve delie.
Jedni nose gvozdene poluge,
Drugi nose grede i balvane.
Oko' grada kúle načinjahu,
Izpod grada beden podkapahu.
Tretji nose listve tankovite,
Ter ji penju grádu uz bedene;
Al koliko Turák uzlazaše
Onliko ji stermoglav padaše.
Tu se biše tri debela sata!
Ali bíla ne uzeše grada.
Osta mertvih silenih Turákah
Sedam hiljad i veće junákah.
Evo pobre i gore žalosti!
Udri Jure iz gore zelene
Na konjike Cara čestitoga,
I na mlade Turke seisandžie.
Dočeka ga silni Feriš Paša
S' dvajest hiljad svojizih deliah.
Spomenu se, ujide ga zmija,
Što se Caru obećao biše.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Pozva Juru na mejdan junački.
Kako ga je Jure razumio;
Vučju kapu na oči namiče,
Bije konja čizmam' i mamuzam':
Pak poleti kano soko' sívi.
Gdi ga stiže, tu mu glavu diže.
Pria Paša cernoj zemlji pade;
Nego ga je Jure udario.
Kad vidiše ostáli konjici:
Da je Feriš Paša poginuo,
Pobigoše glavom brez obzira;
A za njima mladi Arbanasi.
Sikoše ji pobratime dragi
Do čadora Cara čestitoga.
Kada li se natrag povratiše,
Svaki nosi glavu od junaka.
To gledaše Murat Care silni
Izpod bíla grada Svetigrada.
Nit' se smije, nit' se razgovara;
Već od tuge zanimio biše.
On ulize pod čadore bíle,
Za tri danka ni s' kim ne govori.
Kada li je četvertomu bilo,
Progovara Otmanović Care:
Pomozi me Svetče Muhamede!
Koi si me dosad pomagao;
Pak uzimlje divit, i artiu,
Ter napisa listak knjige bíle.
I šalje je Petru Kapitanu.
U knjizi ga pozdravljaše lipo,
I vezirluk još obetavaše.
Nad svim' Pašam', Agam', i Spahiam'.
A vojnikom blago nebrojeno,
I čitluke u zemlji Carevoj.
Adžiluke u srid Romanie,
Kadiluke gdi je komu drago.

Digitized by Google

Ako dádu ključe Svetigrada
Brez prolitja kervi od junákah,
I poznadu Cara čestitoga
Za svojega dobra gospodara.

Kapitan se s' vojskom dogovara,
Ter ovako Caru odgovara:
Imaš znati moj čestiti Care!
Da ću pria izgubiti glavu;

Nego izdat' moga gospodara
Skenderbega od Krojana Bana.
Komu 'no sam tverdu viru zada',
Da mu neću izdat' Svetigrada.

Moja vojska nemari za blago;
Ti ga podaj komu ti je drago.
Vezirluke Pašam i Kadiam,
Kadiluke odžam i hadžiam.

Al' se najde jedan izdajica,
Komu bihu jaspre omilile:
Dibrež Janko, da ga Bog ubio!
Bulgarskoga roda i plemena.

U gradu je vodu otrovao,
Duša njemu raja nevidila!
Sve zaplaka malo i veliko;
A najveće Petar Kapitane.

Al' se njemu ino nemogaše;
Veće s' Carem čini ugovore:
Da ji pusti pojti Skenderbegu,
I pod puškam', i pod sabljam' britkim'.

A da će mu ključe pokloniti,
I od grada vrata otvoriti.
To jim Care dopustio biše
A oni mu vrata otvoriše.
Ej Neviro, nigdi te ne bilo!

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Murat kupi vojsku za pojti na Kroju.

Kako Murat biše s' privarom osvojio Svetigrad, onako činjaše osvojiti Kroju, i svu Arbaniu, i zaradi te sverhe poče na sve strane kupiti vojsku. Ali Kastriotić znadući za takvu pripravu, koliko bi moguće pripravi se za dočekati ga, idući od grada do grada, od mista do mista, i prigledajući svaka svojizim očimam, mećaše vojnike u gradove, zajiru, i ostale stvari potribite, za upriti se toliko snažnu neprijatelju. Ali znadući, da će najpri Kroju obsidnuti grad poglaviti u svojoj Banovini, nju najbolje utverdi, toliko oružjem, koliko vojnicim, džabanom i zajirom za petnaest misecih. Četiri hiljade postavi u grad vojnikah izabranih, koji će ga braniti najboljih i najvirniih. Kojizim za Vladaoca dade Kneza Vranu, viteza mudra, slobodna, i snažna, i mnogo virna kraišnika od Dibre. Ma čini izajti iz grada žene, dicu, starce, i one, koji nisu verstni boja biti. I budući svaka razredio, učini jedno sladko i složno govorenje Knezu Vranjaninu, i njegovim Vojnikom; ma tako umide lípo reći; da bi se najstrašiviji vojnik slobodan učinio. A riči koje reče bihu sverhu priporuke grada, virnosti, i ljubavi prama otačbini, Bogu, i svomu Poglavici; koje za ne uzmnožati govorenja, ostavljam.

Murat podiže vojsku za obsidnuti Kroju, na 1450.

Razumivši Kastriotić; da se je jurve uputio Murat s' vojskom puno većjom, nego kada osvoji Svetigrad, skupi osam hiljadah vojnikah: šest hiljadah konjikah, a ostalo pišácah. Toliko jih, a ne veće imadiše; jer ostale vojnike biše po gradovim razmetnuo. Uze dakle ono malo vojske, ter opali sve žito, livade, i sve ono, što mogaše biti za Tursku službu. Izsiče takodjer voće svake versti, gore i dubrave oko grada,

Digitized by Google

i zavali potoke i vode koliko bi moguće, pak ulize u jednu planinu, koja se zove „Dumeništvo" četiri milje daleko od Kroje, s' koje planine mogaše viditi svu vojsku Tursku, i Kroji pomoć davati.

Paša Sabalia pria Murata dojde pod Kroju.

Pria sve vojske Careve ugleda se četerdeset hiljádah berzokonjíkah pod Krojom na polju, koje se zove Tirana. Posli njih do nikoliko dánah ukaza se i Murat sa svom vojskom i pripravom, koja okruži Kroju sa svih stránah, napuni veliko polje tiransko, doline i glavice Krojske. Biše doveo s' sobom svoga sina Memeda, da se nauči vojevati, i kerštjansku kerv prolivati. Topóvah, zaradi duga, i mučna puta dovezao nebiše; ali donese mnogi tuč, i gvozdje, ter čini topove pod Krojom slivati. Sve to budući berzo upravljeno, namisti ji suprot gradu, ter ga poče biti brez pristanka; oni veliki kada bi pucali, tri milje daleko od grada zemlja bi se tresla i planine. Ovi dakle u malo dánah razoriše mnoge kule, i do temelja na puno mistah grad oboriše tako, da mogahu Turci na konjih u grad ulaziti; i videći Murat svoje vrime za činiti juriš, dade naredbu svojizim vojnikom, da stoje pripravni.

Knez Vrana učini svojim vojnikom lipo govorenje.

Videći Vranjanin, da se Turci spremaju na Kroju udariti, dozva svu vojsku prida se, i poče jim ovako govoriti: „Ne imadu vas, moji nepridobíveni vitezovi! plašiti zidovi od Kroje probijeni, i na puno místah do temelja razoreni; jer vaša persa gvozdena služiti imadu na misto zidóvah.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Sada se gleda poštenje naše, i vašega Poglavice Bána. Nisu zidovi, koji brane ljude, nego ljudi imadu braniti zidove. Nije Kastriotić priporučio nas zidovom; nego zidove nami. Sada dakle vidit' će se ljubav vaša, koju nosite Bogu, Poglavici vašemu, Roditeljem, ženam, dici, i meni vašemu glavaru." — Ovo govorenje sveršivši posla svakoga na svoje misto, a Turci medju to činjahu priprave za udariti zorom na grad.

Murat čini juriš.

Memed sin Muratov povadivši sablju, za dati slobod, i dobru priliku Turkom, diže svu vojaku na grad jutrom rano, ter velikom vikom, hitrostju i snagom na Kroju sa svih stránah udariše, niki noseći listve, za moći po njima u grad uskočiti, niki poluge, i mašklíne, za moći grad podkopavati, i na zemlju ga baciti; a niki nošahu grede i daske za načinjati kaštele i kule suprot gradu. I tako nevoljni gradjani bihu mučeni sa svih stránah tako, da ne mogahu odahnuti časa, ni trata, ni otvoriti oka od množtva strilah, koje kakono gusti snig priko grada letjahu. Mnogo stotínah skalah bi uz grad prislonjeno, ter uza nje Janjičari uzlazahu; ma stermoglav niza nje na zemlju padahu. Planina, na kojoj grad biše, vidjaše se sva kervju polivena, a oko' grada na sve četiri strane na herpe, i na snope vidjahu se Turska tilesa ležati. Od velike vike Turske, germljavine topóvah i pušákah, jeke bubánjah, i tambalásah ništa se čuti nemogaše, ni razumiti, tako; da se svakomu činjaše, da je sudnji dan došao, i da se je pakao otvorio za proždriti vas svit.

Kastriotić udari na Turke pervi put.

Malo posli nego Turci na grad udariše, Jure videći svoje vrime, učini juriš na Turke, koji bihu ostali na polju čuva-

Digitized by Google

jući čadorove. Ma gledajući Murat izpod gráda, što Kastriotić od njih činjaše, i čujući plač i jauk od Turákah na polju, posla im Memeda sina svoga, i s' njim mnogu vojsku na pomoć. Ali pria nego pomoć dojde, Arbanasi osam stotínah glávah odsikoše, pak se s' mnogom Turskom odorom povratiše veseli natrag svikolici, izvan Kastriotića, i nikoliko najboljih vitezóvah, koji se bihu umišali medju Turke, zaboravivši se sebe i svoje vojske. Arbanási nevideći svoga Bána, stahu mnogo pristrašeni, i ožaloštjeni, cineći, da je uhvatjen, ili poginuo. Ma posli nikoliko vrimena, ugleda se izlaziti vas kervav iz vojske Turske, samo s' deset svojizih virnih vitezóvah, koga vojska ugledavši, mnogo se obveseli, navlastito kada vidiše, da je zdrav brez nikakve rane. Osta mertvih Turákah na jurišu pervom osam hiljádah.

Kastriotić udari na Turke drugi put.

Ban Skenderbeg videći, da su se Turci brez nikakva straha razpustili po polju, obnoć učini juriš na nje. Ma pria nego na nje udari, ovu naredbu dade Musi Generalu, to jest; da i on s' svojizim ima udriti na Carev dundar, iliti tábor, a da će Skenderbeg udariti na konjike Turske, i to sve upravljeno bi jednu noć, udarivši Kastriotić na konjike, ter sve, koji neimadoše srića uteći, posiče, i donese mnogu jaspru, haljine, barjake, oružje i odoru Tursku. Musa neučini ništa; jer ga straže podpaziše, ter Turskoj vojsci na glás dadoše.

Murat čini juriš na Kroju drugi put.

Izgubivši Murat vojsku mnogu, ne samo pod gradom na jurišu; nego li i na polju od Kastriotića, mnogo bi smutjen,

Digitized by Google

i ožaloštjen, tako, da za tri dni niko ne smide k' njemu ulisti, ni s' njime progovoriti, izvan njegov sin Memed; ma sa strahom i s' velikom poniznostju. Videći pak, da je grad na puno místah probien, i da se mogaše lasno osvojiti, dade naredbu, da se svaka spravna najdu, za činiti zorom juriš na Kroju; i budući zora zabílila, udariše Turci na grad, s' većjom puno snágom, serditostju, i pripravom, nego pervi put. Ali se tako Kastriotića vojnici braniše, da nije moguće kazati, ni virovati. Videći Paše toliko množtvo mertvih tielesah, oko' grada ležati, i sve zidove od grada kervju oblivene, zavikaše plačući, i govoreći: „Čestiti Care! imaj miloserdje na nesrićnu vojaku tvoju, koja nemilo gine, brez nikakve koristi." Murat budući svojizim očima vidio, da nije moguće Kroju osvojiti, zapovidi svojizim, da se juriša projdu, pak serdit puno, i ožaloštjen, povrati se na polje.

Kastriotić udari na Turke tretji put.

Serdce viteško Jurino nemogaše se smiriti, ni Turke toliko vrimena pod Krojom gledati; zato dakle odluči opet udariti na nje obnoć; i videći svoje vrime, razdili ono malo vojske na troje: jedan dio dáje Tanusii, drugi Musi, a tretji ostavi za sebe istoga, pak dade naredbu, da se pria zore čini juriš sa tri strane; i tako budući učinili, mnoge Turske odsikoše glave, čadorove sažegoše, barjake, oružje, i odoru njihovu doniše. Poznajući Murat, da se na silu nemože učiniti ništa, poče opet napastovati Kneza Vranjanina; da mu grad pridade, a on da će njega učiniti velikom Vezirom; ma se neokoristi ništa; jer primi od Kneza oštre odgovore, kakono i pervi put.

Digitized by Google

Murat smeten od velike misli, nezna na koju će stranu udariti.

Zove Murat prida se gospodu, ter poče od njih pitati svit, što se ima činiti, ili vojsku dignuti iz pod Kroje, ili još pod njom stati. Jedni mu rekoše; da se za puno vrimena derži grad obsidnut, doklem se gradjani od glada ne skončaju. Ovi svit odbaci Murat, noseći razloge, da Turci nisu verstni podnositi žestinu od zime, koja se je jurve približala, i da Skenderbeg po snigu, daždju, i ledu Turke lašnje može loviti, nego po lipu vrimenu. Drugi mu rekoše: da se sa svom vojskom idje tirati Skenderbeg, i robiti sva Arbania. Ali ni ovi svit ne bi od njega primljen, noseći razlog, da je lašnje sve zviri planinske pohvatati, i iz gustih dubrávah iztirati; nego Skenderbega iz planínah Arbanáskih. Tretji mu rekoše: da se pošalje jedna mudra glava k' Skenderbegu, koi bi ga s' razlozim prignuo i pristrašio, da se podloži pod arač, ter ako bi se podložio pod rečeni arač, mogli bismo se s' koim god poštenjem vratiti u našu zemlju. Ovi nauk bi pohvaljen, i zagerljen od Murata; i tako bi poslan jedan najmudrii gospodičić, imenom Isup Paša, koi puno mudro besidi; ali ništa ne opravi, nego se neveseo povrati natrag.

Isup dojde k' Muratu neveseo.

Budući se Isup povratio od Skenderbega, izajdoše sva gospoda prama njemu, želeći čuti, i razumiti, što biše opravio. Ma kada Muratu kaza odgovor Jurin njegovu slobošćinu, i vojnikah njegovih odluku, svi ostaše ožaloštjeni, a Murat zanimi, pak budući na njega naskočila jedna febra, iliti naški oganj, báci ga u postelju, i poznavši, da se je njegova smert približavala, dozva prida se Vezira velikoga,

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Muftiu, i ostalu gospodu poglavitiu, ter jim učini dugo govorenje, kako posli nego osvoji po' svita, bi usilovan pod Krojom ukopati svu slavu svoju. Posli toga istim priporuči sina svoga, da ga za Cara posli smerti njegove učine, virni mu budu, i da ga zdrava u Jedrenu povrate. Okrenu se dakle k' sinu Memedu, ter ga poče zaklinjati, da osveti smert otca svoga, koja bi uzrokovana od Krojanah i njihova Bana Skenderbega, i „ako me ne osvetiš," reče Murat, „proklet bio od mene, i od moga Svetca Muhameda." — Najposli davši prokletstvo Kroji, i Kastriotiću, dili se s' ovoga svita pod krilo Muhamedovo, tretji dan posli, nego se razboli. Ma drugi pisaoci rekoše, da su ga bolestna ponili u Jedrenu, iliti Drinopolje, ter da je umro u svomu dvoru. Kako mu, da mu, Kaštriotić što biše Isupu obetao, ono sjutra dan izverši, udarivši na Turke, i mnogo njihovih glávah odsikavši, koga naglost podnositi nemogući, diliše se iz pod Kroje, posli nego je biše pet misécih, ma velikom njihovom štetom; jer ji doprati Jure do medjášah Turskih na nje udarajući, i njihove odsicajući glave.

Slidi pisma od Kroje.

Od kada su Cari postanuli
U Jedreni gradu bielomu;
Nije većja vojska sakupljena
Na viteza Bana Skenderbega.

Što sakupi Murat Care silni,
Kupio je godinu danákah.
Kada li je sakupio biše,
Diže vojsku na Kroju bielu.

Koliko je Tiran polje ravno,
Izpod Kroje grada bieloga,
Svega su ga Turci pritisnuli,
I popeli bile čadorove.

Digitized by Google

Kad li vojska počinula biše,
Silni Murat bilu knjigu piše,
Ter je šalje Krojskom' Kapitanu,
Po imenu Knezu Vranjaninu.

U knjizi ga Murat pozdravljaše,
Ter ovako njemu govoraše:
Lipa pozdrav mladu Kapitanu,
Vranjaninu od starine Bánu.

Koju šalje gospodar od svita
Po imenu Murat Sulimane.
Britka sablja Boga velikoga,
I buzdohan svetca Muhameda.

Vidio si Kneže Vranjanine
Silnu vojsku pod Krojanom gradom.
Bi li lašnje zvizde pribojio,
Nego vojsku Cara čestitoga.

Ovo jesu svati vitezovi,
Lípi svati Memeda mojega.
Koji su se dovlem potrudili,
Po Krojanu liepu divojku.

Koju 'no sam davno zamirio,
Zamirio i perstenovao
Za mojega sinka najdražjega
Po imenu Memeda mladoga.

Vranjanine Krojski Kapitane!
Il' mi pridaj Kroju ponositu,
Ili čekaj svate vitezove,
I pripravljaj gospodske darove.

Iz bostana rumene jabuke,
Ruse glave tvojih vitezovah,
Svi su moji svati ponositi,
Za druge ti nehaju dorove.

Njemu Kneže knjigu odpisuje;
U knjizi se starcu podruguje:
Ne budali moj starče nevoljni!
Nije Kroja za Turke divojka.

Digitized by Google

Digitized by Google

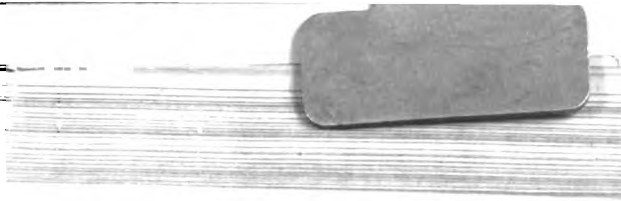

Digitized by Google

Jer od davna ima gospodara
Po imenu Kastriotić Bana.
Koi bi se pria poturčio,
Nego bi je tebi darovao.
Hodi k' meni kad je tebi drago,
I svi tvoji svati vitezovi.
Lipe sam jim dare pripravio,
Cerna praha i težka olova.
Pozdravlja te Krojana gospoja
Zaručnica Kastriotić Bana.
Lipe ti je dare pripravila,
Britku sablju Jure gospodara.
Kada ga je Care razumio,
To je njemu i pomučno bilo;
Ali mu se ino nemogaše;
Već gospodi tiho besidjaše:
Evo Vrana knjigu odpisuje,
U knjizi se meni podruguje:
Da mi neće pokloniti grada,
Dok je njemu na ramenu gláva.
Al' evo mu tverdu viru dájem:
Ako mi ga uhvatiti Bog da,
Cerne ću mu oči izvaditi,
Živa ću ga na mihe derati.
Valja, da mi rano uranimo,
Ter na Kroju akladno udarimo.
Ko uhvati Kneza Vranjanina,
Za Pašu ću njega učiniti.
Još ne biše zora zabilila,
Zavikaše Carevi telari:
Na noge se Turci vitezovi!
Da se ide Kroja uzimati.
Skočiše se Paše i Veziri,
Od bedrice sablje povadiše,
Barjaktari razviše Barjake,
Alaj Bezi podigoše vojsku.

Digitized by Google

Ter na Kroju juriš učiniše,
Sa svih stránah naglo udariše.
S' jedne strane Turci Janjičari,
S' druge strane Paše i Sejmeni.
Jes' li pobre ikada vidio,
Kada snižak leti iz oblaka.
Tako strile u grad dolitjahu,
Ter vojnikom rane zadavahu.
A trese se dervlje i kamenje
Oko' Kroje visoke Planine.
Od topovah, šibah, i pušákah,
Od jauka ranjenih junákah.
Nad Krojom je sunce pomerčalo
Od cernoga praha i olova.
A zidovi kervavi biahu
Sve od kervce Carevih deliah.
Bila grada neuzeše Turci;
Nego pod njim mnogi izgiboše,
Oko' grada na snope ležahu,
Ter Muratu jade zadavahu.
Ali evo i gorje žalosti!
Udri Jure iz gore zelene
Na konjike Cara čestitoga,
Ter pogubi hiljadu Turákah.
Iz pod Kroje to Murat gledaše,
Bradu guleć, suze prolivaše.
Diže vojsku izpod bila grada,
Pak ulize pod čadore bile.
Za tri danka ni s' kim negovori,
Niti klanja, nit' abdest uzimlje.
Kad četverti danak osvanuo,
Zove Murat Paše i Vezire.
Serdito je njima govorio:
Al' ste došli Kroju osvojiti,
Al' Murata Cara ukopati,
Na Tirani polju širokomu?

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Evo vami tverdu viru dájem:
Ako sjutra Kroju ne uzmete,
Žive ću vas u tope metjati,
I s' vami ću Kroju uzimati.

Kada li je danak osvanuo,
Udariše Turski tambalasi.
Svitle sablje Paše povadiše,
Janjičare na grad natiraše.

Listve nose Paše i Sejmeni,
Ter ji metju gradu uz bedene.
Al' se brane vitežki gradjani,
Listve lome, odsicaju gláve.

Ah moj Bože goleme žalosti!
Težka ti se kervca prolivaše,
Niz dolinu ona teciaše,
U Drinu se riku salivaše.

Maleno je vrime postajalo,
Udri Jure iz gore zelene
Na čadore Cara čestitoga,
Siče Turke ni broja se nezna.

Kada ga je Murat ugledao,
Izpod Kroje grada bieloga,
Ovako je Care besidio
Di slušaju Paše i Veziri:

Skenderbeže goraka haramio!
Vele ti si meni dodijao,
I junačkih gláva odsikao;
Ali tvoje neodsiče niko.

Ali imaš konje bile Vile?
Al' junake síve sokolove?
Al' je tvoje od mazie tilo?
Jer ti sablja nahudit' nemože.

Na Adžama često udarasmo,
I njegovu vojsku izsikosmo.
Bojak bismo s' Carem Konstantinom,
I njegovu zemlju osvojismo.

Digitized by Google

Pobismo se s' Kraljem Karamanom,
Ter njegovo Carstvo osvojismo.
Bojak bismo s' Kraljem Vladislavom,
I rusu mu glavu odsikosmo.
A sad ima puno godinícah:
Da vojujem i da bojak bijem,
Da bi s' kime, nebi ni žalio;
Već s' hajdukom od Krojana Banom.
Koga nigda pridobit' ne mogoh
Ni na silu, niti na privaru.
I ovo su ljute rane moje,
Koje nigda priboliti neću.
Što će reći Kralji i Cesari,
Što l' ostali Bani i glavari,
Ko pridobi silu Muratovu?
Ko l' izsiče Turke Janjičare?
Poslah na njeg' Ali Pašu moga,
I s' njim vojske četerjest hiljádah
Sve konjikah po izbor vojnikah,
Da pogube Skenderbega Bana,
Il' pogube, il' dovedu živa.
Al nevirni Kastriotić Bane,
Svu izsiče silnu vojsku moju
Na srid Dibre polja velikoga.
Opet poslah Feriš Pašu moga,
I s' njim vojske petnajst hiljádah.
Nebi li ga obnoć privario,
I rusu mu glavu odsikao?
Al' prokleti Skenderbeže Bane,
Iz potajnih udari busiah,
Ter pogubi Fereš Pašu moga,
I njegovu na privari vojsku.
Pouzdah se u Mustapu moga;
Da će dobit Skenderbega Bana;
Ali zmija Kastriotić Jure,
Razbi Pašu, izsiče mu vojsku.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Za osvetit' moje vitezove
Od Skendera Bana izsičene,
Skupih vojaku, pojdoh k' Svetigradu:
Da na silu ja osvojim njega.

Osvojih ga; ali na privari:
A kada se natrag povratismo,
Ter pribrojih silnu vojaku moju;
Al' to nejma polovina vojske.

Ovo ima po' godine dánah;
Da ja bijem Kroju sa svih stránah.
Ne mogu je tužan osvojiti,
Ni na silu, niti na privaru.

Već izgibe silna vojska moja
Pod Krojanom, on se ne bilio!
I još me je bolest obhervala
Od starosti, i težke žalosti.

Pomozi me Svetče Muhamede!
Koi si me dosad pomagao.
Ako li me ti pomoći nećeš,
Evo ti se kunem na ćitapu:

Razorit'ću visoke munare,
A zidat' ću cerkve i oltare.
Razkovat' ću sreberne ibrike,
A kovat' ću križe i kaleže.

Poguhit' ću odžu velikoga,
Klanjat' ću se Papi Latinskomu.
To izusti, a dušu izpusti
Pod Krojanom na polju ravnomu.

I poleti k' Svetcu Muhamedu,
Ter se Murat s' njime barabari,
Blizu Svetca podviv noge side,
Lulu pijuć, na vatri se grijuć.

Digitized by Google

Slide dogadjaji, koji se zgodiše posli smerti Muratove.

Kako Memed s' vojskom dojde u Jedrenu, side na pristolje otca svoga Murata; i budući se u vojsci uzdigao, i narasao, sva njegova misao bi vojevati, i ljudsku prolivati kerv. Posli toga udari na Adžama Cara od Persie; ma bojeći se Skenderbega, zapita u njega mir, s' ugovorom: da mu arac plaća. Kastriotić razumivši oholo pitanje Memedovo, ovako mu odgovori: „Ja nisam došao u Arbaniu, da ju pod arac podložim, nego da ju od arača, i Turskoga progonstva oslobodim, i tvoga mira niti želim, niti pitam." Videći pak Kastriotić; da su svaka u pokoju, i u veliku míru, otide u Tursku zemlju, ter je porobi, i dosta zla Turkom učini.

Car Memed šalje vojsku na Kastriotića Pašu imenom Amedžu na 1451.

Posli nego se Memed povrati iz Perzie, zapovidi Paši Amedži, da uzme vojske, koliko mu se vidi za dosta, i da idje pogubiti Skenderbega, koi se s' malo vojske nahodjaše na medjašu Turskomu. Amedža primivši zapovid Memedovu, otidje samo sa dvanajst hiljadah konjikah naći Kastriotića, koi znadući za njegove pute, i odluku, dočeka ga u jednoj dolini, samo sa pet hiljadah Arbanásah, na njega iz busie udari, sedam hiljadah glávah odsiče po svidočbi Barlecia, uhvati živa Amedžu Pašu njegov sinovac imenom Amedža.

Podiže se Dibran Paša protiva Skenderbegu.

Kada Car razumi što se od Amedže dogodi, puno se ožalosti, i razserdi. Nahodjaše se u njegovu dvoru jedan

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

snažan, srićan vojnik, i gospodčić po imenu Dibran, i ovi se pojunači, da će udariti na Skenderbega s' onoliko konjikah, koliko ih biše Amedža poveo, ter da će ga lasno pridobiti. Ma znadući Memed snagu Kastriotića, reče Dibranu; da uzme najmanje dvajest hiljadah konjikah; ali Dibran uzdajući se u svoju slobošćinu, povede samo petnajst hiljadah junákah, za koje budući Jure razumio, izadje ga susriti izvan medjašah svojih, samo sa sedam hiljadah konjikah, koga budući našao na jednomu polju lipu, i podobnu za pobit' se s' njim. Dodje blizu njega; ter poče činiti razredbu, kako će na njega udariti. Dibran ugledavši ga s' malo vojske, vehoma se obveseli; ter ovako reče: Sada vidim, da ga srića ostavlja, i da je zaslipljen, došavši s' malo vojske na tudja vrata, i u tudju zemlju za izgubit glavu. Kastriotić razredivši svaka, koja se pristojahu njegovu zanatu, udari na Turke; ma nadje toliku jakost u konjicim Turskim, da se i on začudi, i zamisli. Ali znadući, da u glavarom stoi srića, i nesrića sve vojske, namisli pogubiti Dibrana, i za tu sverhu prolitjaše kroz vojsku Turaku, gdi bi ugledao Dibran Pašu, za moći mu odsići glavu; i evo ti običajna srića Jurina pristupi, nadje Dibrana nevoljnoga, udari ga s' kopjem, baci ga na zemlju, i odsiče mu glavu. Turci kada vidiše, da je njihov glavar poginuo, smutjeni i pristrašeni, počeše bižati natrag; ma s' njihovom velikom štetom; jer ji potiraše Arbanasi, ter četiri hiljade glávah odsikoše, a malo ih manje bi uhvatjeno živih.

Slidi pisma od rečenih Pášah i mejdánah.

Knjigu piše momče Sveznadare,
Iz Jedrene grada bijeloga;
Ter je šalje Skenderbegu Banu,
Arbanie ravne gospodaru.

Digitized by Google

Žao mi je Skenderbeže Bane!
Da ćeš ludo izgubiti glavu,
Šetajuć se s' Banicom gospojom,
Po medjašu Cara čestitoga.

Jeda činiš na glasu viteže!
Da ne znade Memed Care silni,
Kud se šetaš, i vino izpijaš?
Znade Bane vira ti je moja.

Ter evo je vojsku sakupio,
Sve konjikah dvanajst hiljadah.
Prid njima je Amedža viteže,
Silni junak od Macedonie.

Koino se od davna zariče:
Da će odsić rusu glavu tvoju,
I tvojega Muse Generala,
Koino je Arbanaška hvala.

Kad je Jure glase razumio,
Malenu je vojsku sakupio,
Pet hiljádah mladih Arbanásah,
Pak otidje priko Dibre ravne.

Kad je doša' na Modriš planinu;
S' planine je Turke ugledao,
Sádje s' vojskom pod Modriš planinu;
Ter ulize u gustu dubravu.

Oko' druma namištja busije,
Sve najbolje pišce i konjike,
S' jedne strane Musu Generala;
S' druge strane Amedžu sinovca.

Malo vrime postajalo biše;
Al to jezde Carevi konjici,
Pivajući i popivajući,
I veselo konje igrajući.

U dubravu gustu ulizoše,
Na busiju Turci nagaziše.
Udri Jure iz gore zelene,
Ter razgoni Careve delije.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

S' jedne strane Skenderbeže Bane;
S' druge strane Musa Kapetane,
S' tretje strane Kneže Vranjanine,
A s' četverte Amedža Vojvoda.
Sedam hiljád glávah odsikoše;
A ostali jedva utekoše.
Mlada Pašu uhvatiše živa,
Uhvati ga Amedža vojvoda.
Namiri se junak na junaka,
Na viteza svoga imenjaka.
Mlad Amedža na Pašu Amedžu;
Ter ga hvata, i zanj' blago pita.
Kad razumi Memed Care silni,
Da je Jure Pašu uhvatio,
I njegovu vojaku izsikao,
Viče Care iza svega glasa:
Gdi si sada svetče Muhamede!
Ali neznaš, al' nehaješ za nas?
Ali piješ u mejani vino
S' mojim bábom Murat Sulemanom?
Ali si se jadan zabavio
Ljubeć mlade Turkinje divojke?
Ali te je zabolila glava,
Ter nemoreš pomoći ni sebe?
Ali su ti Turci omerznuli?
I Latinaka vira omilila?
Kamo tvoja sablja okovana,
Ter nesičeš Skenderbega Bana?
Probudi se svetče Muhamede!
Ter osveti i sebe, i mene;
Jer u dvoru neimam junaka,
Koi bi me osvetio lipo.
To je čuo Dibran Kapetane,
Memedu je tiho besidio:
Utiši se moj čestiti Care!
Ja ću tebe osvetiti lipo.

Digitized by Google

Daj mi vojske dvanajst hiljadah,
Sve konjikah po izbor delijah.
Donit' ću ti glavu Skenderovu,
Dovest' ću ti njegovu ljubovcu.

Veli njemu Care Gospodare:
Ako misliš moj sivi sokole!
Pogubiti Bana Skenderbega,
Uzmi vojske dvadeset hiljadah.

Jer ti neznaš što su Arbanasi,
Ni Skenderbeg Arbanaški Bane.
Udarit' će jedan na stotinu;
A Skenderbeg hoće na hiljadu.

Za to Paša haje, i nehaje;
Već podiže svoje vitezove,
U sve vojske petnajst hiljadah,
Pak otidje niz to polje ravno;

Ali mu je loša srića bila,
Susrite ga od Krojana Bane,
Na njega je juriš učinio,
Rusu mu je glavu odsikao.

Kad vidiše Carevi konjici,
Da je Dibran Paša poginuo;
Pobigoše glavom brez obzira,
A za njima Arbanasi mladi.

Tiraše ji do Jedrene grada,
Sikoše ji od po' dne do mraka.
Dibran Paša! kamo tvoja hvala?
Kamo li ti Skenderova glava?

Car Memed po kriposti izdaje namisli pogubiti Skenderbega na 1454.

Nemogući Memed na silu dobiti Kastriotića, odluči s' privarom' običajnim' dobiti ga, i osvetiti se. Znadući dakle,

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

da je Mojsia, iliti Musa najbolji vitez prid vojakom Kastriotića, u koga se uzdaše ne manje, nego u sebe istoga, pisa mu jednu knjigu punu pohvale, i uznešenja rad njegova vitežkoga vojevanja, službe, i virnosti, koju svomu Banu činjaše, a s' malim poznanjem od istoga. Posli te lažljive pohvale poče ga moliti da dodje na njegovu službu, obećavši mu blago, i gospodstvo veliko, još suviše, kraljestvo od sve Arbanie, ako po koi način bude verstan pogubiti svoga Bana Juru. Musi iz početka takva izdaja činjaše se puno sramotna i mučna; ma budući napastovan od izprazne slave, i zaslipljen od množtva jasprih, koje se uzdaše imati, prignu se izpuniti ono, što mu Memed pisao biše; a najvećji uzrok od njegova bižanja bi razbijenje vojske Kastriotića pod Arbanaskim Biogradom, pod koim malo pria bi posičeno pet hiljadah Jurinih vojnikah, u komu boju pogiboše Jurini netjaci, sinovci, mnoga gospoda, i verstni Bani od Arbanie, a najveće Talianci.

Došavši dakle Musa u Carigrad, bi od Memeda lipo primljen, i darovan; a on od njega zapita dvajest i pet hiljadah vojske, kako Sagredo kaže, s' kojom se podiže poći u Arbaniu na Skenderbega, obećavši se Caru, da će ga pozvati na mejdan.

Ulize dakle Musa u Arbaniu na 1454. Februara na 25. i stade s' vojakom na polju Dibrenskomu. Ali nespavaše ni Kastriotić; nego skupi dvanajst hiljadah Arbanásah; ter jl povede na rečeno polje, na komu našavši Turke, dodje blizu njih; ter poče činiti razredbu za udariti na nje. Cinjaše Musa, da mu Jure neće smiti na mejdan izaći, i zato se pohvali ne samo prid Carom, nego li jošter i prid svom Turskom vojakom, da će ga pozvati na mejdan, i za tu sverhu dozva prida se jednoga slobodna Turčina; ter mu naredi, da otidje reći Kastriotiću, neka se pripravi izaći Musi na mejdan. Ma se nadje Turčin puno snažan, slobodan, i od Muse pametnii, koi mu ovako govoriti poče: nije podobno, ni po načinu od vojevanja dobro, da se glavari osobito udare; jer u njima stoji zlo, i dobro, srića vojske i nesrića; valjalo bi dakle, da se dva

manja okušaju, pak po njihovu junačtvu, vidilo bi se, čija srića, čija li nesrića ima sliditi? i ako se niko nenadje, evo sam ja, koi ću zazvat' jednoga od vojske Jurine. — Turčin, koi ova govoraše, zvaše se Atmadža, i ovomu budući dopuštjeno što pitaše, izadje na mejdan; ter poče zvati jednoga od vojske Kastriotića.

Zakaria Gropa idje na mejdan Turčinu Atmadži.

Puno ih se nadje, koji bi na mejdan izišli Atmadži, ma budući se najprij metnuo na konja Gropa Zakaria plemić i vitez od Arbanie, ostali se uztegoše, a on se díli s' velikom hitrostju suproć rečenomu mejdandžii, ter posli nego se barabariše, po običaju od mejdandžie, zaigraše konje, i udariše se s' kopjim; ma jedan drugomu rane nezadade; jer kopja u štite udariše; ma budući konj o konja snažno udario, obadva na zemlju padoše, ali toliko jedan, koliko drugi hitro se digoše na noge, ter se počeše sabljam' sići, i budući se jednomu, i drugomu sablje izlomile, uhvatiše se po ruke, ter se počeše hervati. Ma posli puno vrimena njihova hervanja, Zakaria baci na zemlju Turčina, odkla mu glavu, i donese je u svoju vojsku s' velikim veseljem Arbanásah.

Musa Arbanasin pun serdžbe, i žalosti za Turčinom Atmadžom, skoči se na konja, izadje na ono isto misto, gdi biše pervi mejdan, ter zavika iza svega glasa: Skenderbeže hodi na mejdan, Musa te pozivlje. Sva Jurina vojska osta izvan sebe, promišljajući slobod Muse izdajnika, i veliko zlo, koje se mogaše dogoditi, ako njihov Ban pogine. Jure iz početka neodgovaraše Musi ništa; nego staše zamišljen, ne zaradi straha, nego zaradi velike ljubavi, koju k' Musi nosaše, i zloće istoga Muse, koi Juri smert željaše. Ma najposli budući usilovan, napastovan, i opsovan od svoga podložnika, uzavri u njemu kerv, skoči na konja,

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

nadmače kalpak nad oči, škripnu zubim, izkervavi oči; ter kano sokol k' Musi poleti, koi videći ga serdita, i puno strahovita, okrenu pleća, i pobiže sramotan u vojsku Turaku.

Slidi boj obćeni.

Musa za pokriti svoju sramotu, nehti drugo čekati, nego davši zlamenje od boja, udari na Skenderbega, koi poznajući, da Musa drugo ne želi, ni išće, nego glavu njegovu, puno ga se paziaše, i bojaše. S' obe strane mnogi ginjahu; ma puno veće Turákah. Iz početka Turci se ukazaše vele snažni, i strahoviti protiva Arbanasom; ali malo po malo počeše slobod gubiti, i natrag uzmicati. Musa kano jedna munja prolitjaše tamo amo kroz vojsku Tursku; ter strašive slobodjaše, a bižeće natrag uzbijaše, i tako za mnogo vrimena znati se nemožè sverha od ovoga žestokoga boja. Videći dakle Kastriotić jakost Turaku, i poznajući junačtvo Musino, skupi svu snagu, s' kojom se još nikada služio nebiše, ter nasernu snažno na Turke, umiša se medju nje; a njega gledajući svi ostali, koga naglost Turci podnositi nemogući svi pobigoše, izvan silnoga Muse, koi se s' nikoliko hiljadah Turákah biše zapeo, ter se za puno vrimena brani; ma budući mu sva vojska izginula, s' malo Turákah uteče, i pobiže k' Carigradu. Po svidočbi Barlezia, i Giamarie Brešanina, Musa nebiše manji junak od Skenderbega, i da je imao s' sobom junákah virnih, i slobodnih, dvi tri hiljade, kakvi su Arbanasi, moglo bi se dogoditi, da bi Skenderbega dobio. Kako mu, da mu, Jure dobi; a Turákah oko' dvajest hiljadah osta mertvih na polju Dibrenskom.

Dodje Musa smutjen u Carigrad.

Samo s' četiri hiljade Turákah izranjenih, kervavih, porušenih, i potamnilih od straha, duga puta, glada, golotinje,

Digitized by Google

i svake potribe dodje Musa u Carigrad. Carigradjani gledajući ono malo vojske nagerdjene, i porušene, jednoskupno na jadnoga Musu zavikaše, psujući ga mužko i žensko; a Car Memed za najveće, koi mu biše namislio odsići glavu, i to bi mu se zgodilo, da ga neobraniše Turci, koji s' njime bihu došli, ukazujući Caru njegovo veliko junačtvo, i da se nije mogao naći na svitu čovik, koi bi se podnio tako vitežki, kako se je Musa podnio. Sa svim tim Car ga iztira iz dvora svoga, i tako bi od svega grada zlo gledan, opsovan, i nepošten deržan. Nahodeći se nesrićni Musa u takvomu nemilu stanju, odluči bižati u Arbaniu i prositi miloserdje od svoga Bana, našavši pak lipu prigodu, uteče, i dodje u svoju zemlju s' jednim sindžirom (lancem) na vratu, ulize prid Skenderbega, pade po nogam njegovim; ter kao druga Mandalina poče njegove noge suzam' oblivati. Sva vojska, koja to gledaše, poče suze prolivati, gledajući svoga poljubljenoga Generala toliko pokorna, i žalostna, a najveće proplaka milostivi Skenderbeg, koi ga zagerli, poljubi i utiši, kakono otac sina izgubljenoga, i iz nova našastoga. Povrati mu Generalstvo, sve što bi njegovo od starine, i zapovidi svakomu pod izgublenje glave, da ga tizim neima niko prikoriti, ni za njime zlo reći.

Slidi pisma od ovoga strašnoga boja.

Knjigu piše Otmanović Care,
Po imenu Memed Sulemane;
Ter je šalje Musi Kapetanu,
Skenderbega Bana Generalu:
Kažu meni Musa Kapetane!
Da takvoga neima junaka,
U Turčina, ni u Kaurina.
Ali ti je zaludu junačtvo,

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Zašto dvoriš slipa gospodara,
Koi nezna za junačtvo tvoje.
Da ti dvoriš Cara čestitoga,
Od davna bi bio za Vezira.

Hodi k' meni Musa Kapetane!
Evo tebi tverdu viru dajem:
Dat' ću tebi blago nebrojeno,
I Pašaluk od Macedonie.

Ako li mi ti pogubiš Bana,
Skenderbega tvoga gospodara,
Dat' ću tebi krunu pozlatjenu
Od liepe zemlje Arbanie.

Kad je Musa knjigu proučio,
Privari se, ujide ga zmija,
Ter ostavi Juru gospodara,
Ode dvorit' Otmanović Cara.

Kada dodje k' Caru čestitomu,
Lipo ga je Care pričekao:
Uza se je Musu postavio,
Da mu služe Paše i Veziri.

Pohvali se Musa Kapetane,
Vira moja moj čestiti Care!
Kako zgledam Bana Skenderbega,
Pozvat' ću ga na mejdan junački.

Odsić' ću mu glavu na mejdanu,
Osvojit' ću ravnu Arbaniu;
Već te molim moj čestiti Care!
Da mi dadeš silnu vojsku tvoju.

Što zapita Musa Kapetane,
Što zapita, to mu Care daje:
Dvajest i šest hiljadah konjikah,
Izabranih po izbor vojnikah.

Diže vojsku Cara čestitoga,
Priko ravne zemlje Romanie;
Kad je doša' u zemlju Jurinu,
Na Dibri je tabor učinio.

Digitized by Google

Maleno je vrime postajalo;
Al' to idje Skenderbeže Bane,
I s' njim vojske dvanajst hiljadah,
Arbanásah po izbor konjikah.

Stade vojska Arbanasa Bana,
Blizu Turske na srid polja ravna;
Ali prija neg se udariše
Dvi ognjene na srid polja vojske;

Više junak iz vojske Careve,
Po imenu Atmadža delia:
Je li koga porodila majka
Da m' izadje na mejdan junački.

To je čuo Gropa Zakaria,
Knez, i vitez, junak od starine.
On nemože serdcu odoliti;
Već se skače na konja viteza.

Udari ga čizmam' i mamuzam',
I položi kopje od mejdana,
Kubašliu nad oči nadmiče;
Ter poleti kano soko' sivi.

Suproć njemu Atmadža delia,
Udriše se, kako se sritoše.
Jedan drugom' rane nezadaje,
Jer u srid se kopja udariše.

Al' evo ti goleme žalosti,
Oba konja k' zemlji pokleknuše;
Od velike snage i hitrosti
Mejdandžije na zemlju baciše.

Al' se skaču na noge junačke,
Ter se svitlim' sabljam' udariše;
A kada se sablje izlomiše,
Po bile se uhvatiše ruke.

Evo brate i gorje žalosti!
Jedan drugom' dobervat nemože,
Na usta im bila pina skače;
Al' Turčinu bila i kervava.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Hervaše se od jutra do po' dne,
Kada li je po po' dnevu bilo,
Kleknu Turčin na zemljicu cernu,
Ter izgubi rusu glavu svoju.
Pogubi ga Gropa Zakaria,
Arbanasin silni mejdandžia,
Odnese mu glavu i odoru,
Prikaza je Skenderbegù Banu;
A on njemu krilo pozlatjeno,
I na krilu dva draga kamena;
Još mu daje od zlata kolajnu,
Kojano je u Mletcih kovana.
Kad li vidi Musa Kapetane,
Da je njemu vitez poginuo;
On se skače na konja golema,
Ter izlazi na srid polja ravna.
Pak zavika iza svega glasa,
Ter dozivlje Skenderbega Bana,
Kako viče Musa Kapetane,
Razliżu se berda i doline.
Skenderbeže od Krojana Bane!
Ako si ti vitez od poštenja;
Izadji mi na mejdan junački,
Zove tebe Musa Kapetane.
Muči Bane, negovori ništa;
Već se misli i u zemlju gleda:
Al nemuči Arbanasin Musa;
Već ga psuje, i ženom nazivlje.
Kada ga je Bane razumio,
Na ino se njemu nemogaše;
Već poside dobra konja svoga,
Po imenu serdca velikoga.
Vučju kapu nad oči nadmiče,
Bije konja srebernim mamuzam',
I položi kopje od mejdana,
Ter poleti kano lastavica.

Digitized by Google

Iz zubah mu vatra posipaše,
Iz očiuh munja udaraše,
Kada ga je Musa ugledao,
Pristraži se žalostna mu majka.

Ter pobiže u vojsku Carevu,
Osramoti Cara čestitoga,
Strah zadade svoj vojsci Carevoj,
Tužan Musa! kamo tvoja hvala?

Al' evo ti boja žestokoga,
Udriše se dvi vojske ognjene,
Na srid Dibre polja širokoga,
Ter se biju prahom i olovom.

Tu se biše tri debela sata,
S' obi strane muogi izgiboše,
Još se nezna čiji mejdan biše,
Ali Turaki, ali Arbanaški?

To je Juri i pomučno bilo;
Zubim škrinu, a povadi ćordu.
Na Turaku je vojaku udario,
A za njime ostali konjici.

Leti Jure kroz vojaku Carevu,
Kano vuče kroz bijele ovce,
Kervave mu ruke do ramena,
Serdcu konju griva do strimena.

Sikuć jadne Careve delije,
Na srid Dibre polja velikoga.
Prisicaše konje i konjike
Još i one mlade oklopnike.

Njega Turci podnit' nemogahu,
Natrag bila pleća okretjahu.
Pobigoše uz to polje ravno;
A za njima Arbanasi mladi.

Sikoše ji do merkloga mraka,
Dvajest hiljad odsikoše glávah.
Ali Musa osta na mejdanu
Z dvi hiljade mladih Janjičárah.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ter se brani od jutra do mraka;
Ali mu je loša srića bila:
Umiša se Skenderbeže Bane
Medju Turke Janjičare mlade.
Ter ji kolje kano Janjoe male;
Al' uteče Musa Kapetane.
Ne bi ni on junak utekao;
Veće ga je dobar konj odnio.
Biži Musa od grada do grada,
Dodje plačuć k' Caru čestitomu,
I s' njim vojske četiri hiljade,
Malo brate! i to izranjeno.
Kada ga je Care ugledao,
Serdito je Musi besidio:
Bre diseri djidi Djaurine!
Kamo vojska Otmanović Cara?
Kamo moje Paše i Kadie?
Kamo li mi Age i Spahije?
Gdi je mejdan? gdi je tvoja hvala?
Gdi je Bana Skenderbega glava?
Zovite mi cernog' Arapina,
Ibrahima mojega Dželata;
Da pogubi jednog' Aranzadu,
Koi mi je ogulio bradu.
Vele njemu Turci Janjičari:
Nemoj Care mili Gospodare!
Jer je junak Arbanasin Musa,
Ka' i vitez Skenderbeže Bane.
Al' junaci nisu tvoji Turci,
Nit su merki iz gorice vuci;
Zašto bila pleća okrenuše,
Ter uz polje ravno pobigoše.
Sam ostade Musa na mejdanu
Z dvi hiljade tvojih janjičárah.
Sad promisli Care Gospodare!
Je li pravo pogubiti Musu?

Kada ji je Care razumio,
Prosti život Musi Kapetanu;
Al' ga tira iz dvora biloga,
Neka umre od glad' i od žedje.
Mislio se Arbanasin Musa,
Kuda li će? na koju li stranu?
Da bi biža' k' Caru Tatarskomu,
Pridat' će me Caru nevirnomu.
Da bi biža' k' Kralju Ungarskomu,
Ungarci su ljudi ponositi;
Neće niko ni gledati na me,
Kolik' da sam roda Horjatskoga.
Da pobignem k' Duždu Mletaškomu;
Skoro se je s' Jurom pobratio,
Psovat' će me i žene i dica,
Ter će reći: da sam izdajica.
Sada znadem što ću učiniti:
Verć ću težak sindžir na gerjoce,
I otić ću k' momu gospodaru
K' Skenderbegu od Krojana Banu.
U njega je serdce milostivo,
Milostivo, i Boga bojeće.
Meni će se Jure smilovati,
I opet ću s' njime vojevati.
Što je reka', to je učinio,
Na gerlo je sindžir postavio;
Ter pobiže k' Juri gospodaru,
A zahvali Otmanović Caru.
Pada Musa na noge Jurine,
Ter ji gorkim' suzam' polivaše,
Svu je vojsku na plač okrenuo,
A najveće Bana Skenderbega.
Diže Musu za bijelu ruku,
Suze tare, s' njime se celiva,
Musu tiši za zdravlje ga pita;
A nekori kuda se je skita'?

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Povrati mu sela i varoše,
Ravna polja, zelene livade,
Generalstvo, koje imadiše;
Prije nego utekao biše.
Još je Jure tiho govorio:
Ko bi moga Musu prikorio,
Prid junacim i prid vitezovim,
Mojom sabljom odsić ću mu glavu.
Posli Musa bolji junak biše
Barlecio i Sagredo piše.
Hiljadu je glavah odsikao,
I sramotu svoju osvitlao.

Sinovac Jurin Amedža imenom pobiže u Carigrad, za imati kraljestvo od Arbanie na 1456.

Nemogaše Car Memed imati mira obdan ni obroć, misleći kako bi se Kastriotiću osvetio? koi mu na toliko místah vojsku izsiče, i mnogo zla učini. Znadući dakle Amedža, da sinovac Jurin biše pohlepan na kraljevanje, pisa mu knjigu punu pozdravi, sladkih besídah, i lažljiva obećanja, da će ga učiniti Kraljem od Arbanie, i svega Epira, ako ostavi svoga strica, i dodje na službu njegovu. Amedža budući još od davna začeo u svojoj pameti svoga strica poraziti, i njegovu ugrabiti Banovinu, lasno se prignu za učiniti na volju Memedovu. I našavši lipu prigodu pobiže u Carigrad s' ženom, dicom, i s' svom familiom. Car Memed lipo ga zagerli, i pohvali dilo izdajno, koje biše učinio. Posli pak nikoliko vrimena dade mu petdeset hiljádah konjikah, i prid njima Pašu Isaka verstna i mudra Kapetana, komu dade naredbu, da svu osvoji Arbaniu, ter učini za Kralja Amedžu sinovca Jure Kastriotića.

Digitized by Google

Skenderbeg kada razumi žalostne glase od svoga nevirnoga sinovca, ostade izvan sebe, a sva Arbania puno smutjena, ožalostjena, i pristrašena, na vlastito kada razumi s' kolikom vojskom idjaše u Arbaniu. Ma Skenderbeg za nepoplašiti puka, ukaza se veseo, pak poče na sve strane kupiti vojsku, i sakupi junákah po svidočbi Sagredevoj četernajst hiljádah, s' kojim' se dili za susritnut svoga sinovca. Ali znadući, da protiva tolikomu množtvu nije se verstan opriti, išće načine kako bi ga s' privarom dobio; i poznajući dobro: da Amedža biše vojnik puno mudar, i da za sve Arbanaške klanjce, busije, zaside, i privare znadiše, reče vojnikom: da je potribito nove načine od vojevanja, i privare naći, s' kojim' se do sada nismo služili nigda, a način novi bit će ovi: kada ugledamo vojsku Tursku, ukazat ćemo se pristrašeni od množtva Turákah, pak ćemo okrenuvši pleća, bižati natrag k' morju Principovu; ma toliko daleko imamo bižati, da se nemogu domisliti, ni sumljiti o kakovoj privari, ili zasidi, onda Turci cineći, da su dobitnici, brez nikakva straha razsedlat će konje, počet će jisti, piti, igrati, i spavati; a mi, kada se noć uhvati, otić ćemo poljem na okolo, ulizt ćemo iza njih u planinu, udrit ćemo zorom na nje, i svi će biti naši. Ova Jure reče glavarom najvirnijim, u koje se uzdaše; i kako je rekao, tako je učinio: ugledavši Turke, pobiže niz polje k' morju Duždevu, koga Amedža gledajući, vehoma se obveseli, cineći, da je pobigao od straha, i dase je utekao gospodi Mletačkoj, za sahranit život, i tako se Turci razpustiše po polju igrajući, jidući, i pijući brez nikakve straže, ni straha.

Videći Skenderbeg vrime svoje, dili se obnoć s' vojskom, povede je na okolo póljah i planínah, i ulize zad u planinu, pod kojom se bihu Turci utaborili, s' koje planine sve čujahu, i gledahu što Turci govore, i čine, nebuduć daleko od istih Turákah; čuše kako Turci napijahu novomu Kralju od Arbanie govoreći: neka žive u vike Amedža Kralj Arbanaški. Ova i mnoga druga njemu Turci govorahu; a siromaha Skenderbega pogerdjivahu na njegove uši; ali

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

imade veliko uzterpljenje, dok nadje svoje vrime, za pokarati Turšku oholost, i Amedžinu nevirnost.

Skenderbeg udari na Turke.

Budući se približalo vrime podobno, za učinit ono što biše namislio Skenderbeg, sadje polagano sa svom vojskom s' planine, dade naredbu: da po hiljadu vojnikah ulize u svaku dolinu, koje se nahodjahu okol vojske Turske, tada sa svih stránah zatrube u trublje, neka se veće poplaše Turci, i kako biše naredio, onako vojnici obslužiše u jedan čas sa sve četiri strane zatrubivši, zavikavši, i udarivši na nesrićne Turke, koji cineći, da je sva Arbania, Bosna i Dalmacia na nje udarila, tako se pristrašiše, i smetoše, da neumihu konje sedlat, sablje, ni puške u ruke uzeti. Paša i Amedža, koliko bi moguće nastojaše za metnuti vojsku u red, i tverdjav; ali ne bi nipošto moguće vojsku pristrašenu u red metnuti; jer Arbanasi naglo udarivši, počeše ji brez broja na sve strane sići, i kopjim probadati, na vlastito General Musa, koi za oprati svoju sramotu od izdaje, i nevirnosti, tri stotine glávah taj dan odsiče, po svidočbi Barlecia, i Sagreda. Amedža nesrićni videći, da svak biži, pobiže i on; ma zaludu; jer se otišće za njim Gropa Zakaria, uhvati ga živa, dovede prid Skenderbega, koi mu ovako poče: Koje si zlo od mene primio moj sinko neharni! šta ti manjkaše u Arbanii ter mene ostavi, a k' momu neprijatelju pobiže? Pokažider tu krunu, koju ti je Memed sakovao, postavi ju na glavu, da vidimo, je li ti pristalo? Amedža od velika stida, i straha biše vas potamnio, požutio, i zanimio, drugo neznadiše, izvan plakat, uzdisat, i suze prolivat, koga gledajući Arbanasi svezana s' mnogom gospodom Turskom, počeše i oni gorko plakati; a njih gledajuć Skenderbeg zaplaka i on isti, oprosti mu ruke, i povede ga s' poštenjem kući svojoj, i posla ga Kralju od Napulje, da brez prikora svojih Arbaná-

Digitized by Google

sah može pošteno život sveršit u zemlji tudjoj. Ostade mertvih Turákah trideset hiljadah, kako hoće Barlecio, ili dvadeset hiljadah, kako drugi pišu. Bi uhvatjeno mnogo sužánjah, medju kojim' se nahodjahu gospoda mnoga, koje Skenderbeg povede u sužanjstvo, i za nje primi puno hiljadah cekinah, koje sve vojsci razdili. Ostade takodjer na polju sve Tursko oružje, ćadorovi, alajbarjaci, jaspre, zaira, i sve ostalo, što bihu s' sobom donili za okrunit novoga Kralja, i to sve vojsci podili.

Slidi pisma od ovoga dogadjaja.

Još nebiše iztekla danica,
Ni vlažići goru nadjitili.
Rano rani Memed Care silni,
Rano rani, bilu knjigu piše:
Ter je šalje Knezu i vitezu,
Od liepe zemlje Arbanie,
Po imenu Amedži vojvodi;
A sinovcu Bana od Krojana.
U knjizi ga Care pozdravljaše,
Još ovako njemu govoraše:
A neznaš li Amedža viteže,
Od starine plemiću i Kneže!
Da je ravna zemlja Arbania
Po zakonu tvoja Banovina;
Tebi ju je bábo ostavio
Sin starii Kralja Ivaniša.
Hodi k' meni moj sivi sokole!
Da ti pridam tvoju Banovinu,
Koju ti je striko ugrabio
Na privari, da ga bor ubio!

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Kad Amedži bila knjiga dodje:
Knjigu štije, od mila se smije,
Samur kalpak k' vedru nebu baca,
Sam se s' sobom junak razgovara:
Zahvaljujem Bogu velikomu,
I mojemu Caru čestitomu
Kad dočekah ovoga veselja,
Ter imadoh, što od davna željah.
I pobiže k' bilu Carigradu
S' sobom vodi dicu i ljubovcu.
Lipo ga je Care dočekao,
Zlatnu mu je krunu sakovao,
Postavi ju na glavu njegovu,
Učini ga Kraljem od Epira.
Dáje njemu silnu vojsku svoju,
Sve konjikah petdeset hiljadah.
I prid njima Isak Pašu svoga,
Ter je njemu Care besidio:
Kad osvojiš ravnu Arbaniu,
Okrunit ćeš za Kralja Amedža.
Kad je Isak Cara razumio:
Diže vojsku k' ravnoj Arbanii.
Maleno je vrime postojalo,
Viknu Vila s' Modriše planine.
Kupi vojsku Arbanaški Bane!
Eto na te silna Turska vojska,
Prid njome je drago dite tvoje,
Desno krilo Amedža vojvoda.
Koi išće rusu glavu tvoju,
I svu ravnu zemlju Arbaniu.
Ima vojske petdeset hiljádah,
Vlada s' njome Isak Kapetane.
Kad je Bane Vilu razumio,
Od žalosti biže zanimio;
Al' se njemu ino nemogaše,
Veće kupi po Epiru vojsku.

Digitized by Google

Biše Bane skupio vojníkah,
Četernajest hiljadah konjikah.
Pak je njima Bane besidio:
Poslušajte moji vitezovi!
Koi meni nauke davaše,
I načine lipe nahodjaše,
Kako ćemo Turke dobivati,
Iz busijah na nje udariti.
Evo me je sada odbignuo,
I k' Memedu Caru pribignuo.
Išće bratjo rusu glavu moju,
I svu ravnu zemlju Arbaniu.
Amedža je mudra Aranzada,
Mučno ćemo pridobiti njega;
Jere znade za konake naše,
I busije po gori zelenoj.
Mudro valja mudra privariti,
I s' načinom s' njime bojak biti.
Evo nauk starca Skenderbega,
Sad je vrime, da ga kažem svega:
Kada Tursku vojsku ugledamo,
Bižat ćemo k' morju Principovu,
Po daleko priko Arbanie,
Otić ćemo k' Skadru bijelomu.
Pomislit će Amedža vojvoda:
Pristraši se Skenderbeže Bane,
I pobiže k' morju Principovu,
Da ga brane Vlastela Mletačka.
Konje svoje razsedlat će Turci,
Na srid polja popet će ćadore.
Opit će se vinom i šerbetom,
Ter će pospat kano i poklani.
A kada li počine sunašce,
Otić ćemo poljem na okolo,
Ulizt ćemo u luge zelene,
Iza vojske Cara čestitoga.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Udrit ćemo na nje iza zada,
Iz gorice cerne iz nenada,
Od kuda se nenadaju Turci,
Odonlem će udariti vući.

Al' vas molim mila bratjo moja!
Kada Turaku potiramo vojsku,
Pazite mi sinovca Amedžu,
Radite ga uhvatiti živa.

Jer je ono drago dite moje,
Straho me je izgubit će dušu,
Progoneći strica Skenderbega,
A dvoreći Cara nevirnoga.

Pak podiže svoje vitezove
Priko lipe zemlje Skenderie,
Kad je bio na polje Dibrensko;
Al' to idju Carevi konjici.

Nekti Bane s' Turcim bojak biti;
Već pobiže k' morju Principovu.
Gleda' ga je Amedža vojvoda,
Gledao je, ter je besidio:

Dobra srića Turci vitezovi!
Pristraši se Skenderbeže Bane,
I pobiže na Duždevo morje,
Da ga brane Vlastela Mletačka.

Kad Amedžu razumiše Turci,
Svoje berze konje razsedlaše,
Pak popeše bile ćadorove,
Po srid Dibre polja širokoga.

Divna kola uhvatiše Turci,
Liepe su pisme izvodili,
Svaku pismu oni pripivaše,
Novom' Kralju od Epira ravna.

Piju Turci vino i muselez,
I rakiu od devet godínah.
Opiše se, ujide ji zmija,
Ter pospaše kano i poklani.

Digitized by Google

Al nespava Kastriotić Bane;
Već podiže svoje vitezove,
Ter otidje poljem na okolo,
I ulize u goru zelenu.

Kada li je zora zabilila,
Udri Jure iz gore zelene,
Na alaje Turke razgonjaše,
Ter jim ruse glave odsicaše.

Čudio se Amedža Vojvoda,
Mlade Paše, Age, i Spahije,
Odkud dodje ta vojska nenadnja
Odkud li je? od koje li zemlje?

Neće Jure, da se razgovara,
Nego Turke i kolje, i pára.
Kud njegova sablja dopiraše,
Onda potok kervce teciaše.

Ne pucaju svitli čeverdani,
Nit se čuju puške Talianke;
Nego zveče sablje i kadare,
Bojna kopja, mači, i handžari.

Trijest hiljad glávah odsikoše,
Pet hiljadah živih uhvatiše,
Osvitla se Musa Kapetane,
Tri stotine posiče Turákah.

A kad vidi Amedža Vojvoda,
Biži tužan uz to polje ravno,
Zaludu je i on utekao,
Jer ga stiže Gropa Zakaria.

Veže njemu ruke na opako,
Ter ga vodi k' Banu Skenderbegu.
Kada ga je striko ugledao,
Amedži je tiho besidio:

Dobra doša' drago dite moje!
Jesi li se sinko umorio?
Barjak noseć priko Romanie,
Prid svatovim Cara čestitoga.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Nuder kaži krunu pozlatjenu,
Koju ti je Care sakovao.
Postavi ju na glavu viteźku,
Da vidimo je li ti pristalo?

Pokažider sa zlatom košulju,
Koju ti je dala Sultania,
Virna ljuba Otmanović Cara,
Posestrima Kralja od Epira.

Striko će te lipše darovati:
Na gerjoce gvozdenu verugu,
Narukvice na bijele ruke,
I na noge negve do kolínah.

Kleči jadan Amedža Vojvoda,
Prid kolinom Bana Skenderbega,
Svezane mu ruke na opako,
Težak sindžir visi o gerjocu.

Svu je vojsku na plač okrenuo;
A najveće strica Skenderbega,
Gledajući sinovca svojega,
Kako plače i uzdiše težko.

On nemože serdcu odoliti,
Amedži je ruke oprostio,
Ter ga šalje Kralju od Napulje,
Ferdinandu posinku svojemu.

Neka šeta po dvoru njegovu,
Brez prikora gospode Epirske,
To se čudo i do Cara čulo,
Ter pohvali Skenderbega Bana.

Memed Car nemogući dobiti Skenderbega zapita u njega mir na 1459.

Car Memed promišljajući s' jedne strane sriću Kastriotića; a z druge strane Janka Sibinjanina, koi ga razbi pod

Biogradom, i na veće místah bi usilovan pitati mir u Kastriotića, i zaradi te sverhe šalje pametna poklisara, da s' njime za puno vrimena mir utverdi. Učini Turčin lipo i dugo govorenje prid Kastriotićem, i gospodom Arbanaškom usiljući se, koliko bi moguće za prignuti volju njegovu na mir za deset godínah; ma od njega imade ovi odgovor: Ko je pravi sluga božji, nejma činit mira s' neprijateljem njegovim, kakav je tvoj Car, i svi ostáli Turci. Ali videći, da Arbanasi jednoglasno zavikaše: mir! mir! nemože drugo učiniti, nego se prignut volji svojih vojníkah, kojizim rat svedjerni biše dodijao. Obeća se dakle Kastriotić stat u miru s' Turcim za deset godíštah; ma s' ovim ugovorom: da za to vrime neima nijednoga Kralja, ili Bana kerštjanskoga krenuti, da mu povrati Biograd Arbanaski, i Svetigrad, koga je na privari osvojio. Poklisar prikaza Memedu Kastriotiću odgovor, i odluku. Koi se nekti na takvi ugovor prignuti; nego sakupivši dvi vojske posla ji da čuvaju medjaš Turski od Arbanásah, a prid njima posla dva verstna Kapetana, jedan se zvaše Amur Paša; a drugi Sinam Paša; i ovim zapovidi pod izgubljenje glávah, da se neimadu nipošto biti s' Skenderbegom; ni u njegovu zemlju ulaziti; već da bi on na nje nasernuo. Ma se Jure potrudi do njih, ter potira, i razbi Amur Pašu.

U to vrime Ivan Duka, iliti naški Herceg od Kalabrie, imadući pomoć Kralja od France, diže se protiva Ferdinandu Kralju od Napulje, a sinu Kralja Alfonsa, velikoga prijatelja i pomoćnika Skenderbega; ter mu osvoji gradove mnoge, i razbi na puno místah vojsku. Prid vojskom Francezskom biše jedan General puno srićan, i naučan u vojevanju, premda malahan u kipu, komu biše ime Jakob Picinin a to će reći naški: Jakob mali. Budući dakle Kastriotić moljen toliko od rečenoga Kralja Ferdinanda, koliko od Pape Pia, da mu dodje dati pomoć, i da ga izbavi od Francézah, koji ga bihu obsili u gradu Barletu, bi usilovan doći s' vojskom na pomoć rečenomu Kralju, koga u malo vrimena oslobodi od njegovih neprijateljah, i čini mu sve

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

gradove povratiti, kako će se viditi iz pisme; i ovo se dogodi na 1460.

Slidi pisma od Ferdinanda i Jure Kastriotića.

Jučer Jure razbi Amur Pašu,
A jutros mu bila knjiga dodje
Od posinka Kralja Puljičkoga
Po imenu mlada Ferdinanda:

Poočime Skenderbeže Bane!
Ili neznaš, il nehaješ za me,
Francezi mi krunu ugrabiše,
I kraljestvo moje osvojiše.

Svi su Bani mene odbignuli,
Protiva se meni uzdignuli;
A evo me sada obsidoše,
U Barletu gradu bijelomu.

Koga biju, nigda nepristaju
S' cernim prahom, i težkim olovom;
A najveće s' bumbam' i lumbardam',
I ostalim od boja oružjem.

Biše meni dobra pomoć došla,
Od Milána, i grada Turína.
Trijest hiljád po izbor vojníkah,
I prid njima od Milana Bane.

Po imenu slavni Herceg Frane;
Ali mu je loša srića bila:
Francezi mu vojsku izsikoše,
Ne daleko od Barleta grada.

Već te molim dragi Poočime!
Ili sada, ili već nikada,
Da izbaviš iz nevolje mene
Ferdinanda Kralja nesrićnoga.

Digitized by Google

Koi cvili, nigda nepristaje.
U Barletu gradu bijelomu;
Čekajući od Boga pomoći,
I od tebe poočima svoga.
Kad je Jure knjigu razgledao,
Od mila je suzam' oborio;
Pak podiže svoje vitezove
Arbanase pišce i konjike.
Ter otidje k' gradu Dubrovniku,
I nahodi tanene galije,
Još i druge od boja džemije,
Ter zajedri priko sinja morja.
Kad su bili blizu Pulje ravne;
Ugleda ji Jako Picinine,
Od Francezske vojske Generale,
Gledao je, ter je besidio:
Mili Bože! čije su džemije,
Al su lovci, ali su tergovci;
Ali meni dobra pomoć idje,
Od mojega Kralja Ludovika.
Da osvojim ravnu Italiu,
Svu do Rima grada bijeloga,
Do Milána, i Turina grada.
Štono nam je didovina stara.
Dozivlje ga Vila posestrima:
Ne budali Jako Generale!
Nit' su lovci, niti su tergovci,
Nit' je vojska Kralja Ludovika.
Već je ono Skenderbeže Bane,
Koino se slavi na sve strane,
Nije doša' tebi pomoć dati;
Već je doša' na te udariti.
Nečekaj ga pod Barletom gradom;
Nego biži, i ne obziri se,
Kada znadeš priko Pulje ravne;
Jer ćeš ludo izgubiti glavu.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Kad razumi Vilu posestrimu
Picine mladjan Generale;
Diže vojsku izpod bila grada,
Ter pobiže priko Pulje ravne.
Kada li je podaleko bio,
Od Barleta grada bijeloga;
Družini je svojoj besidio:
Poslušajte moji vitezovi!
Prid nami je planina visoka,
Kod nje ćemo činit meterize,
Skenderbega Bana dočekati,
S' njim ćemo se bratjo ogledati.
Nemojte se moji vitezovi!
Pripadati Bana Skenderbega,
Ni njegovih kónjah, ni konjikah
Arbanásah hvaljenih vojnikah.
Kad udari vijar od sivera,
Nosi dervlje i težko kamenje,
Naglo bane, al' berzo pristane;
Onakvi su Arbanasi mladi.
Naglo udru, berzo se umore;
Pak pobignu natrag u tabore,
Turski nose, Turski bojak biju;
Al od boja znanja neimaju.
Istom junak tako besideći;
Al' to idju dvi ognjene vojske.
Jedna vojska Kralja Ferdinanda;
A druga je Skenderbega Bana.
Na Franceze skladno udariše;
Jer prid njima silni junak biše.
Kada li je danak osvanuo,
Družini je Jure besidio:
Arbanasi sivi sokolovi!
Sve uzdanje Bana Skenderbega.
Kamo vaše sablje okovane,
Koje Turske odsicaše glave!

Digitized by Google

Gdi li su vam konji vitezovi?
Kamo li vam kopja od mejdana?
Al' ste došli u 'Taliu ravnu
Izgubiti slavu i poštenje,
I viteško ime od junakah,
Kojeno se slavi od Turákah?
Ili valja danas poginuti,
Il' Francezku vojsku pridobiti.
Mi smo bratjo u zemlji Latinskoj,
Gdi nejmamo brata, ni rodjaka.
Nit' imamo draga prijatelja,
Koi bi nas na konak primio.
Niti znamo pute po 'Talii,
S' kojim' bismo natrag pobignuli.
Sad je vrime vitezovi moji,
Da vi vaše ime proslavite,
I posinka moga osvetite,
Ferdinanda Kralja Puljičkoga.
Kada oni Bana razumiše,
Na Franceze skladno udariše.
S' jedne strane Arbanasi mladi,
Z druge strane vojska Talijanska.
Malo vrime postajalo biše,
Svi Francezi natrag pobigoše;
A za njima Skenderbeže Bane,
Ter jim ruse odsicaše glave.
Al uteče vitez Generale
Po imenu Jako Picinine.
Biži junak priko Italie,
Brez klobuka, i brez sablje britke.
Zaludu je i on utekao;
Jer ga stiže od Milana Bane.
Darova ga Kralju od Napulje;
Ali mu je loša srića bila.
Niko Kralja umolit nemože,
Da ga pusti k' dvoru bijelomu;

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Već mu rusu odsieče glavu,
Ter ju meće gradu na bedene.

Idje Jure od grada do grada,
Svu je ravnu Pulju osvojio,
I gradove bile priuzeo,
Ter ji daje posinku svojemu.

A on njemu blago nebrojeno,
I dva grada u srid Pulje ravne,
U kojim se i sada nalaze
Praunuci Bana Skenderbega.

Kad se Bane natrag povratjaše,
Sve zaplaka malo i veliko;
A najveće Kralju od Napulje,
I Skenderbeg Arbanaški Bane.

U ovomu dogadjaju neslažu se pisaoci; jer niki hoće, da je Skenderbeg vojsku Francezsku razbio, svu Pulju i gradove, koji se bihu od Kralja Ferdinanda odvergli, priuzeo; i ovo svidoči Barlecio Arbanasin; ali Talijanski pisaoci, Kastriotiću druge slave nedáju, nego: da je Franceze iztirao izpod Barleta, pak da se je oni čas natrag povratio. Talijanci daju slavu svojizim pajzánom; a Barlecio svojizim, virujte komu hoćete; a ja slidim moje govorenje.

Posla Memed Sinam Pašu na Kastriotića na 1462.

U vrime, u koje se nahodjaše Kastriotić u Pulji Car Memed u Asii osvoji mnoge gradove. Imadući dakle sriću na sve strane, nemišljaše o drugomu; nego kako će Arbaniu osvojiti, i dobiti Skenderbega, zaradi toga šalje protiva njemu Sinam Pašu samo sa dvajest hiljadah vojake. Jure zato znadući uze sedam hiljadah Arbanásah, i ulize u jednu planinu, koja se zvaše Mokra, kuda imadiše proći vojaka

Digitized by Google

Turska, i buduć jurve ulizla u rečenu planinu, udari Jure iz busije ter ji veći dio posiče; a mnoge jošter zasužnji.

Posla Memed drugoga Pašu na Kastriotića Asan Bega imenom, godišta gori imenovanoga.

Pojunači se Asan Beg da će dobiti Kastriotića, zapita od Cara trijest hiljadah vojske, ter otidje s' njome u Arbaniu. Kastriotić znaduć za njegove pute, srite ga s' vojskom, udari na njega, ter mu vojsku izsiče. Asan Paša bi ranjen strilom u ruku, i nemoguć se braniti; s' nikoliko vojske, i s' pomoćju merkle noći uteče na medjaše Turske, ulize u jednu gustu dubravu, i leže spavati: ali mu nevoljniku neće san na oči, jedno zarad tuge i žalosti, promišljajuć zlo, koje se dogodi; drugo zaradi bolesti, koju mu rana zadavaše. Ma kada se svanu, bi gorje ožaloštjen, i sa svim pristrašen; jer ugleda Skenderbega, i vojsku njegovu, gdi s' golim' sabljam' idju prama njemu. Turci se htijahu braniti, koliko je moguće; ma jim nedade Paša Asan Beg; nego jim zapovidi, da kleknuvši, pitaju miloserdje. A Paša izadje prama Skenderbegu, pade na zemlju, i poče mu ovako razložiti: Kud idješ viteže nepridobiveni! na koga si sablju povadio? na jednoga sužnja ranjena, kervava, i bolestna? Veće će tvoje junačtvo po svitu sinuti, tvojim neprijateljem prostivši; nego sto hiljadah glávah odsikavši. Vodi nas u sužanjstvo, nemoj nas smicati, neka možemo kazivati svakomu neizrečeno viteštvo tvoje. Videći ga Jure onako po nicah kervava, i nevoljna, njegovu vojsku takodjer po zemlji prostertu, i suzam' oblivenu, nasminu se, pak mu reče: Ne straši se Asan Paša, nećeš poginuti! Uze ga za ruku, zagerli i pomilova; odvede ga u Kroju sa svim', koji s' njime bihu, izliči mu rane,

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

i primivši mnogo dugovanje zanj', i ostále, posla ji u domove svoje.

Posla Memed tretjega Pašu imenom Djusup Bega na Kastriotića, godišta gori rečenoga.

Posili se, i zareče Djusup Beg prid Carem, da će porobiti Arbaniu, i pogubiti Skenderbega s' malo vojske. Car mu daje osamnajest hiljadah konjikah, i dili se s' njima put Arbanie. Jure razumivši svaka, i znadući koliko je Turákah, i kuda su namislili, izadje ga susristi; ali Djusup nesmidući naprid, utabori se na jednomu polju, što se zove Skopje. Skenderbeg videći, da Djusup kasni, nemože imati usterplenja čekati ga; nego se potrudi s' vojskom, otidje ga pohoditi; udari na njega, i razbi ga prilasno. Djusup uteče; ali mu izgibe vojska.

Slidi Pisma od ovih Pašah.

Hvalile se tri delije mlade,
Tri delije, tri Paše Careve:
Da nam hoće dopustiti Care,
Njega bismo osvetili lipo.
Porobili zemlju Arbaniu,
I doveli živa Skenderbega.
To se hvale tri Paše Careve
Na divanu Csra čestitoga.
Kada ji je Care razumio:
Tri je silne vojske sakupio,
Jednu daje Sinam Kapetanu,
Dvajest hiljad mladih kraišnikah.

Digitized by Google

Drugu daje Paši Asan Begu
Trijest hiljad pišác i konjíkah.
Tretju pobre daje Djusup Begu
Osamnajest hiljadah konjikah.

Al' se Paše pogodit' nemogu,
Ko će pervi s' vojskom udariti
Na viteza Bana Skenderbega,
I njegovu zemlju porobiti?

Govorio Sinam Kapetane:
Evo ima puno godín danah;
Da vojujem, i da bojak bijem,
Skenderbeže moj će sužanj biti.

Al' mu veli Paša Asan Beže:
U mene je ruka od mejdana,
I prija sam glave odsicao,
Ja ću pervi njega uhvatiti.

Govorio Paša Djusup Beže:
Junak jesam, i pristalo mi je,
U mene su najberžji konjici
Od liepe zemlje Romanie.

Stignuli bi sivoga sokola,
Kamo l' nebi Bana Skenderbega?
Ja imadem pervi udariti,
Moju sablju kervce napojiti.

A kada vidi Memed Care silni,
Da se Paše pogodit' nemogu,
Lipo ji je Care pogodio,
Ter je njima tiho govorio:

Sinam Paša virna sluga naša
Na Bana će pervi udariti;
A za njime Beže Asan Beže,
Za Asanom Djusup Kapetane.

Kada Paše Cara razumiše,
Do cerne se zemlje pokloniše;
Podigoše silne vojske svoje,
Ter odoše k' ravnoj Arbanii.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Pervi dodje Deli Sinam Paša
U liepu zemlju Skenderiu;
Al' je njemu loša srića bila,
Dočeka ga od Krojana Bane.

U busii kod Mokre planine
Na njega je juriš učinio;
Vojaku mu je pod mač okrenuo,
Sam uteče Deli Sinam Paša.

Maleno je vrime postojalo,
Al' to idje silni Asan Paša,
I s' njim vojske trideset hiljádah,
Od Ažie, i od Tatarie.

Bielu je knjigu napisao,
Ter je šalje Banu Skenderbegu:
Skenderbeže na glasu viteže!
Ako jesi vitez od poštenja

Ne udaraj iz busije na me;
Već izadji na polje Dibrensko,
Da mi našu sriću pokušamo,
I vidimo, ko je bolji junak?

Njemu Bane knjigu odpisuje:
Ne brini se Asan Kapetane!
Evo tebi tverdu viru dájem,
Da ti neću učinit nevire.

Nádaj mi se do tri bila danka,
I čekaj me na srid Dibre ravne.
Onde ćemo konje proigrati,
I viteźku sriću prokušati.

Kada li je k' tretjem danku bilo;
Ali idje Kastriotić Bane
S' deset hiljad svojizih konjikah,
I četiri hiljade pišácah.

Dočeka ga Deli Asan Beže
Na srid ravna polja Dibrenskoga;
Al' se biše kruto poplašio
Od viteza Bana Skenderbega.

Digitized by Google

Dozivlje ga Skenderbeže Bane,
Ter je njemu lipo besidio:
Sala maleh Asan Kapetane!
Evo dodje Skenderbeže Bane.
Riči vežu mlade vitezove;
A konopi konje i volove.
Nisam tebe privario pobre!
Derži me se! eto mene na te.
Pak povadi sablju okovanu,
I položi svoje bojno kopje,
Ter udari na vojaku Carevu;
A za njime mladi Arbanasi.
Svaki siče, koi koga može,
Ban Skenderbeg ni broja se nezna.
U tri sata boja žestokoga,
Deset hiljad glávah odsikoše.
Drugi kažu dvadeset hiljadah,
Viruj pobre kako ti je drago.
Udje ranjen Paša Asan Beže,
S' deset hiljad svojih vitezóvah.
Kad je doša' u zemlju Carevu,
On ulize u goru zelenu:
Da počine, i rane zavije;
Jer ga biše bolest obhervala.
Ali mu je loša srića bila:
Dostiže ga Skenderbeže Bane.
Kada ga je Paša ugledao,
Družini je svojoj govorio:
Odpašite britke sablje vaše,
Bacite ji na travu zelenu.
Svi kleknite na zemljicu cernu,
Ter molite Skenderbega Bana.
Da nas vodi s' sobom u sužanjstvo,
A rusih nam ne odsica glávah,
To govori, na noge se skače,
Ter izšeta prid Jurinu vojaku.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Kad ugleda Skenderbega Bana;
Pade Paša na zemljicu cernu,
Suze roni, ovako govori
Gdi ga sluša sva vojska Jurina:

Slavni Bane veliki viteže!
Na koga si sablju povadio?
Na jednoga sužnja nevoljnoga,
Izranjena, hroma, i kervava!

Smiluj nam se Skenderbeže Bane!
Svi smo tvoji sužnji siromasi.
Povedi nas k' dvoru bijelomu,
Dat' ćemo ti blago nebrojeno.

Veće će ti sinuti poštenje
Prid junacim, i prid vitezovim
Oprostivši dušmaninu tvomu;
Neg' da Tursku svu izsičeš vojsku.

Osminu se Kastriotić Jure,
Ter je Paši tiho govorio:
Ne brini se Paša Asan Beže!
Neće tebe pogubiti Bane.

Uhvati ga za bijelu ruku,
Podiže ga od zemljice cerne;
Povede ga k' dvoru bijelomu,
I ostale Turke vitezove.

Kad li mu je rane izličio;
Šalje njega k' bilu dvoru svomu:
A on njemu težko dugovanje,
I ostale Careve delije.

Tri stotine hiljadah frendjah
(Izvan srebra) od suhoga zlata.
Sve to Bane Arbanasom daje;
A u njega ništa neostaje.

Kad razumi silni Djusup Beže,
Biži s' vojskom u zemlju Carevu,
Na Skopiju je tabor učinio.

Digitized by Google

Njemu Bane bilu knjigu piše:
Djusup Beže Carevo uzdanje!
Kud to bižiš s' glavom brez obzira,
S' čim ćeš doći Caru čestitomu?

Kad ti nećeš pohoditi mene,
Ja ću tebe vira ti je moja.
Pak podiže svoje vitezove,
Ter otidje priko Turske zemlje.

Berzo dodje na Skopje ponosno,
Iz nenada udari na Turke.
Razbi Pašu, i vojsku njegovu
Na srid Skopja polja velikoga.

Biže Turci uz to polje ravno;
A za njima mladi Arbanasi.
Tiraše ji do Jedrene grada,
Sikoše ji od po' dne do mraka.

Al' uteče Djusup Kapetane
Na zelenku dobru konju svomu.
Težko ti ga svakomu junaku
Bojak bijuć s' Skenderbegom Banom!

Car Memed piše knjigu Kastriotiću na 1463.

Videći Memed, da nije moguće dobiti Kastriotića po kriposti vojske, ni oružja; šalje k' njemu svoga poklisara s' knjigom, i s' darovim, želeći i nastojeći, da se s' njime pomíri za moći ga lašnje izkorenuti. A u knjizi, koju mu šalje piše ovako: „Memed Beg, Amir Sultan od svih strá-„nah svita od iztoka i zapada Vladaoc i Gospodar, puno „pozdravlja Skenderbega Vojvodu od Arbanásah i Epirótah.

„Ja deržim moj Skenderbeže, da nijedno prijateljstvo „nemože biti tverdje, draže, ni veće od onoga, koje raste „medju dva čovika do sverhe njegova rastenja; budući se „dakle takvo prijateljstvo ukazalo medju nami od počela na-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

„šega ditinstva: s' nami raslo, i svedjer se uzderžalo, ka-
„dano se nahodjahmo zajedno u dvoru otca moga Murata,
„koi te je ljubio ne manje, nego mene svoga sina pervoro-
„djenoga; a ja veće nego moga brata. Nije dakle lipo, da
„se takvo prijateljstvo medju nami terne, i da toliko godí-
„nah u neprijateljstvu živemo. Znam, da si prav, i po pra-
„vici priuzeo svoju Banovinu; zato hoću, da si u napridak
„Gospodar, i Králj od sve Arbanie, kako ti je bilo od sta-
„rine. Ali moj dragi Skenderbeže! želim da se pomirimo,
„i u skladu živemo mi i naša dica do sverhe svita; ma za
„veću tverdjav od vikovite ljubavi, valja da mi pokloniš ove
„male milosti, koje želim od tebe imati: pervo, da mi po-
„šalješ tvoga sina, da ga mogu za života viditi, i učiniti
„mu čast i poštenje, kako momu sinu istomu. Drugo, da
„dodješ k' meni, neka se možemo zagerliti, razgovoriti, i
„pobratiti. Treće: da pustiš priko tvoje zemlje vojsku mo-
„ju, za udariti na deržavu Mletačku, ove male stvari želim
„od tebe imati, kako će ti prikazat na ustnice moj poklisar
„Mustapa, komu moreš virovat sve ono, što ti bude kazi-
„vati, i da si mi zdravo. U Carigradu na 2. Maja 1463.

Odgovor Kastriotića na knjigu Memedovu.

„Vojnik Isusov Jure Kastriotić, pridivkom Skenderbeg,
„Poglavica od Arbanásah i Epirótah mnogo pozdravlja Me-
„meda Poglavicu od Turákah.

„Nije mogućé Memede! da prijatelji Božji mogu brez
„uvridjenja svoga Boga biti prijatelji njegovih neprijatéljah,
„budući dakle ti jedan, ter najveći od ovizih Božjih nepri-
„jatéljah, nemogu ja, koi sam sluga pravoga Boga nipošto
„s' tobom prijateljstva imati. Da tvoj otac bude ljubio mene,
„kako mi pišeš, nebi potrovao moju bratju, nebi posli smerti
„otca moga ugrabio na privari moje otčinstvo, nebi toliko
„putah na me vojsku kùpio, i mene iskao pogubiti. Istina
„je, da sam s' tobom uzrastao, ali nisam nikada u slobodu

Digitized by Google

„stao, nego vazda predao kao sužanj, da me tvoj bábo Mu-
„rat ne smakne, kakono je smakao i moju bratju. Viruj
„mi Memede nije to prava ljubav, nego običajne Turske
„privare. Imaš dakle znati, da ja dok budem živiti, s' to-
„bom prijateljstva neću. Ako li pak želiš sa mnom miro-
„vati, pokersti se, ta ću ti i darovati moju Banovinu, koja
„ti je toliko omilila, i da si zdrav. u Kroji 29. Maja 1463.

Jure Kastriotić bi usilovan od Arbanásah za učinit mír s' Memedom; ma za malo dánah na 1463.

Sa svim da Jure Kastriotić pomiriti se s' Memedom nektiaše; koliko je od njegove strane, bi ništa ne manje usilovan učiniti mir; ma brez nikakva ugovora, koga Memed hotiaše. Prikaza gospodi i vojski mnoge i nepridobitne razloge protiva miru s' Turčinom; ali sve zaludu, jer zavika sva vojska: mír! mír! i tako Kastriotić nemogući drugo učiniti, podpisa se na ugovor od míra; ali budući do malo dánah udarila Turska vojska na deržavu Mletačku, bihu poslani k' Juri poklisari Principovi za razbiti s' Carem mír utverdjeni, i za imati pomoć od Skenderbega. Ali nemogući od gospode Arbanaške opraviti ništa, bi potribito uteći se k' Arci-Biskupu od Drača, koga sva Arbania deržaše za sveta. Dodje dakle rečeni Arci-Biskup, ter učini jedno skladno, i dugo govorenje prid gospodom Arbanaškom, koji nemogući odgovorit na vele razložito govorenje Arci-Biskupovo, prignuše se za učinit rat iz nova protiva Caru s' velikim veseljem Skenderbegovim, koi nehti kasniti; nego udari na medjaše Turske; ter porobi vilajet, opali kuće, izsiče mnoge Turke, pohvata čeljad, i zaplíni šest hiljadah volóvah, osamdeset hiljadah kózah i ovácah, i tri hiljade kobílah, iliti velikih bedevíjah s' ždribénjem, i to bihu bedevije Careve postav-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ljene na pašu za činiti racu od kónjah velikih. Posli dakle pet misécih míra bi proglašen rat na 1463.

Memed razserdjen šalje vojsku na Skenderbega na 1464.

Kada Memed razumi zlo, koje mu Skenderbeg po nagovoru Arci-Biskupa od Drača biše opravio, vehoma se ožalosti, i razserdi; ma puno veće protiva Arci-Biskupu, nego protiva Kastriotiću, i zaradi toga obeća mnogo hiljádah cekínah, ko bi mu glavu odsikao. Šalje dakle u Arbaniu jednoga verstna, i mudra glavara imenom Balabana ili Belabana, kako ga niki imenuju poturčenjaka, Arbanasa rodom, s' mnogo hiljádah konjíkah i pišácah. Ovi došavši na medjaše od Arbanie, piše knjigu Kastriotiću punu lažljive ljúbavi, sladkih i medenih ričih, u kojoj mu ukazuje, da nije došao prama njemu boj činiti; nego da je usilovan od Cara brániti medjaše Turske; i u isto vrime šalje mu darove mnogo lípe i plemenite. Ali Jure poznajući njegov aranzadluk, nekti u njemu imati vire, nego mu písa jednu knjigu oštru, u kojoj iztomači vas njegov rod i pleme, kako se je rodio od jednoga težáka prosjáka, i kozára svoga podložníka, i za uzdarje šalje mu ralo, lemeš, i motiku, koja uzdárja učiniše Balabana puno serdita, i smutjena.

Jure Kastriotić približa se k' vojsci Turskoj za udariti na nju.

Promišljajući Skenderbeg nevírnost Balabanovu, to jest, da se biaše prave vire i zakona odmetnuo, a pogánj i nevirni zakon zagerlio, nevidjaše časa, ni sáta na njega udariti, i zato se približa k' njemu za izveršiti ono, što nami-

Digitized by Google

slio biše; ma jer Balaban biše namislio na privari i brez boja pogubiti ga, nekti izaći iz meterízah nipošto. Kastriotić za izvidit što se čini u taboru Turskomu, šalje tri svoja vojnika na Tursku obučena u vojsku Balabanovu, da svaka vide i čuju, što se govori, i u komu se stanju nahode, ali jedan od onizih budući rodjak Paše Balabana, okrenu za sobom ona dva, ter očitovaše Paši da su poslani od Kastriotića za uhode, i tako se u vojsku Jurinu nepovratiše.

Kastriotić cineći da su uhvatjeni, i posičeni, nemože svomu serdcu odolit, nego samo s' pet konjíkah otidje, da izvidi, što se čini u vojsci Balabanovoj; ma budući Turci obsili pute, i na sve strane postavili busije, nadje se u velikoj pogibelji; jer Turci iz busíjah udariše na njega sa svih stránah, ali se ništa nepoplaši, nego povadivši sablju sikući Turke otvori pút, ter pobiže natrag; ništa ne manje jedva glavu iznese, a ostáli, koji s' njime bihu, izgiboše.

Turci uhvatiše velikoga viteza Musu i druge s' njime.

Videći Musa General Kastriotića, gdi se Turci bihu razigrali po polju, učini na nje juriš samo sa sto najboljih berzokonjíkah, potira ji, i poče sići; ali od velike naglosti neumide se natrag povratiti, nego tirajući i sikući uzárnu vojsku Tursku, koja ga sa svih stránah okolivši, i za puno vrimena s' Turcim se bijući, i njihove odsicajući glave, bi od Turákah uhvatjen, i s' njim sedam gospode Arbanaške, a ostále posikoše, bi tada uhvatjen netjak Kastriotića Mustakio kućom zazvan, od Angjelie sestre Jurine rodjen. Uhvatiše takodjer Juricu Vladeniu, velikoga Kneza, i plemića, i s' njima petericu od izverstite gospode, i vitezóvah Arbanaških, koje s' velikom hitrostju povedoše Caru u Carigrad; a kada ji Car ugleda, a na vlastito Generala Mojsiu, iliti Musu, toliko se obveseli, koliko da je istoga Sken-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

derbega uhvatio, i za ugasiti svoju serdčbu, koju prama Kastriotiću, Musi, i ostalím Arbanasom nosaše, hoti se na Musi, i koji s' njime bihu osvetiti; mučeći ji svakim' mukam' za dugo vrime, a najposli čini odrit na mih žive. Koliku Turci imadoše radost, toliku i puno veću žalost imadoše Arbanasi; a Skenderbeg za najveće, koi imadući u to vrime dva sužnja Turčina, i budući se izporedili, jednim udarcem obadva prisiče po poli.

Poznajući dakle Jure kako Balaban nastoji s' privarom pogubiti ga, metnu svu pomlju sverhu sebe, i svoje vojske, kakvu nije imao nikada, i neuzdajući se u virnost svojih stražánah, idjaše po svu noć po vojsci, gledajući što čine straže. Dogodi se pak jedno jutro, da magla biše sve polje pritisnula, tako da se nemogaše jedna, ni druga viditi vojska, s' pomoćju koje magle Balaban se uputi s' vojskom za udariti potajne na Skenderbega; ma Skenderbeg nádajući se svakoga časa zlu, koje se mogaše dogoditi, nespavaše; nego na konju tamo amo obignavaše, i budući po arići čuo bát, i herzanje kónjah Turskih, doterča u vojsku svoju, čini udariti u bubnje, i svirale, ter koliko bi moguće postavi vojsku u red od boja; a medju to Balaban sa svom naglostju udari na njega, i tako se žestoko udariše, da u malo vrimena s' jedne i s' druge strane pade mertvih dosta, niti mogaše jedan drugoga smista pomistit. Skenderbeg nádje se u velikoj pogibeli za izgubiti glavu, jer u isto vrime šest najjačji Turákah nasernu na njega sáma; a jedan od njih skoči sa svoga konja na sape konja njegova, uhvati ga rukam' za gerlo, ter ga hotiaše bacit na zemlju, i to bi mu se zgodilo, da ga Arbanasi nebiahu oteli, koji ne samo njega izbaviše; nego li jošter i ono šest Turákah posikoše. Videći Skenderbeg jakost Tursku, i poznajući mudrost Balabanovu, vehoma se biše zamislio, kakva sverha imadiaše biti toga žestokoga boja, i poznajući da srića i nesrića stoji u glavaru, namisli pogubiti Balabana, obode konja, usernu u Turke, i za njime sva vojska ostála, ter snážno na meteriz Balabanov udariše, sikući Turke, i prodirući najvećju tverdjav njihovu, za náći Balabana da mu odsiče glávu; ali se i on nadje u

Digitized by Google

stanju mnogo nevoljnu; jer od velike hitrosti konj mu posernu, udari glávom o jedno dervo; a njega báci na zemlju tako jako, da za puno vrimena za se znati nemore, i u isto vrime biše izštetio desnu rúku, da s' njom krenuti nemogaše. Videći Turci da je pao, sa svim na njega nasernuše, da mu odsiku glavu, ali jim neizadje kako mišljahu; jer budući ga Arbanasi okružili, vitežki ga obraniše, i opet iznanovice na konja postaviše. Biše se razglasilo po vojsci Turskoj, da je Skenderbeg poginuo; ma kada ga ugledaše gdi s' golom sabljom terče po vojsci Turskoj, noseći ju u livoj, vehoma se poplašiše; a vojska Arbanaška prinze veću slobod, ter što mogahu, i nemogahu, ono činjahu Turske odsicajući glave. Videći pak Turci, da sili Arbanaškoj odoliti nije moguće, počeše natrag uzmicati; a jedni sa svim bižati, i tako do malo vrimena sva vojska Turska okrenuvši pleća pobiže, ali nedodje tretji dio doma s' njihovim Pašom Balabanom: i ovo je najžešći boj bio izmedju svih ostalih, koji su do toga vrimena slidili u Arbanii, jer u njemu pogibe veliko množtvo Turákah, i Arbanásah. Ban Jure jedno od bolesti, drugo od žalosti za svojizim, tretje od velika úmora bi puno neveseo, i leže spávati pod jednim dúbom za puno vrimena neprobudivši se.

Slidi pisma od ovoga žestokoga boja.

Sunce zadje, a misec izadje,
U Carigrad mlado momče dodje
Brez dolame, i brez kabanice,
I brez kape, i brez opanákah.
Ljubi Caru ruke, i kolina,
Gorko plače, i suze proliva.
Kada li se naplakao biše,
Čestitomu Caru besidjaše:

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Od kada je ravna Romania,
Bulgaria i Macedonia.
Nije gorje zemlja porobljena,
Što je tvoja Care Gospodare!
Nije veće plína zaplinjeno,
Ni junačkih glávah odsičeno,
Što zaplíni i odsiče Bane
Skenderie zemlje gospodare.
Osamdeset hiljádah ovácah,
A petdeset hiljadah volóvah.
Tri hiljade Turskih bedevíjah,
Drugih kónjah ni broja se nezna.
Odvede nam momke i divojke,
Naše lipe bule i kadune;
Izsiče nam Turke kraišnike
Sve na miru, i na viri tverdoj.
Kada ga je Care razumio,
Udrio se rukom po kolinu;
Pak dozivlje Pašu Balabana,
Ter je Care njemu govorio:
Arbanase Balabane Paša!
Kupi vojsku štogod prija moreš,
Ter porobi zemlju Arbaniu,
I pogubi Juru aramiu.
Koi mi je veće dodijao,
Neg' svi Bani, Kralji, i Cesari.
Deržave je moje porobio,
Kraišnike Turke izsikao.
Sve na míru, i na tverdoj virí:
A nije mi ni na njega žao;
Već na odžu njegova Biskupa
Arbanasa od Drača biloga.
Koi ga je na zlo nametnuo,
Da pomože Dužda Mletačkoga
Velikoga dušmanina moga,
I da s' njime udari na mene
Priko míra skoro utverdjena.

Digitized by Google

Osveti me virna slugo moja!
Porobi mi ravnu Arbaniu,
Dovedi mi živa Skenderbega,
Donesi mi glavu Biskupovu.

Kad je Paša njega razumio,
Silenu je vojsku sakupio,
Podiže je priko Romanie
Do liepe zemlje Arbanie.

Kad li Paša na medjaše dodje
Skenderbega Bana od Krojana,
Čador penje, bilu knjigu piše,
Ter je šalje Skenderbegu Banu.

I šalje mu gospodske darove,
Samur ćurke skerletne dolame,
Britku sablju srebrom okovanu,
I buzdovan od suhoga zlata.

U knjizi ga Paša pozdravljaše,
Lažuć junak Banu govoraše:
Nisam doša' Skenderbeže Bane!
Robit tvoju ravnu Arbaniu.

Već sam doša', da se pomirimo,
I još da se lipo pobratimo.
Pozdravlja te moj čestiti Care,
I šalje ti 'z svega serdca dare.

Serdito mu Jure odgovara,
Balabana i psuje i kára:
Odmetniče! vire Isusove,
Jeda ciniš da te nepoznajem?

Kako smideš nepriliko moja
Zvati mene, da se pobratimo?
Jedan kozar svoga Gospodara
Skenderbega od Krojana Bana!

Ako ciniš jedna poturice,
Da ćeš z darom privariti mene.
Nećeš momče vira ti je moja;
Nego hodi, da se ogledamo.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

A za dár ti ja šaljem uzdarje,
Arbanasko ralo, i motiku,
Štono ti je didovina stára,
I tvojega čestitoga Cara.

Kad Balaban bílu knjigu primi,
Múči junak, negovori ništa.
Po nosu se perstom udario,
Busije je svuda postavio.

Ali Jure mudra zmija biše,
Za busije Turske znadiaše.
Obdan spáva, obnoć stražu čúva,
Da ne udru iz privare Turci.

Evo pobre tuge i žalosti!
Neće Musa da počiva s'mirom;
Već se skače na konja viteza,
Ter poleti u vojsku Carevu.

A za njime najboljih junákah
Sto konjíkah mladih Arbanásah,
Sve plemićah i svitlih Knezóvah,
Još i netjak Skenderbega Bana.

Udariše na Turske konjike
Pet stotínah glávah odsikoše:
Ali pobre od težke naglosti,
Deliluka, i jogunluka.

Nektiše se natrag povratiti;
Već u Tursku vójsku udariše,
Sa svih stránah bihu zatvoreni
Od konjikah Cara čestitoga.

Uhvatiše Musu Generala
I netjaka Skenderbega Bana,
Pet Knezóvah mladih Arbanásah
A ostále pod mač okrenuše.

Povedoše Musu nesrićnoga
K' bijelomu gradu Carigradu,
I s' njim pobre sedam vitezóvah
Arbanaških po izbor Knezóvah.

Digitized by Google

Kad je Care Musu ugledao,
Serdito je njemu govorio:
Dobro doša' gorska aramio!
Već je vrime, da se okumimo.
Na te plaču majke i ljubovce,
Kojeno si u cerno zavio,
Ruse glave mojih vitezóvah,
Kojeno si Musa odsikao.
Ali Musa gorska aramio!
I tvoja će berzo ostat pusta,
Tvojom sabljom odsić ću ti glavu,
Koja smače hiljadu Turákah.
Na to se je Musa nasmijao,
Ter je Caru tiho besidio:
Ja nežalim rusu glavu moju,
Nego tvoju, gdi je neodsikoh.
Ah moj Bože goleme žalosti!
Da je komu pogledati bilo
Gorku muku Muse Generala,
Koju primi od Memeda Cara.
Muči njega nedilju danákah
Na pečice meso odrizuje,
Na kaiše kožu odkiduje,
Zaliva ga paklom i olovom.
Kolina mu žigom prožigaše,
Izpod nokta čavlim udaraše.
Živa ga je na mihe derao,
Rusu mu je glavu odsikao.
Sve ostále tako izmučiše
U bijelu gradu Carigradu.
Silni Musa krilo Skenderovo
Ko će Turske odsicati glave?
Kad razumi Skenderbeže Bane,
Što učini od junákah Care;
Plače Jure kao dite malo,
Niti spava, nit se razgovara.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Treći danak Jure progovara:
Davor Musa samovoljo moja!
Nisam li ti Musa govorio:
Da se prodješ jogunluka tvoga?
Ah moj Musa desna ruko moja
Sve uzdanje starca Skenderbega!
Ko će moju sloboditi vojsku?
Ko li Turske odsicati glave?
Pak je svojoj govorio vojsci:
Ne plačite mila bratjo moja!
Ako vam je i pogiba' Musa
Koino vam desno krilo biše.
Još je vami u životu Jure,
Koino će osvetiti Musu,
I mojega mladjana netjaka
Od starine Kneza i viteza.
Maleno je vrime postojalo,
Magla biše polje pritisnula,
Iz magle je ništo govorilo:
Na noge se Skenderbeže Bane!
Kto na te silna Turska vojska,
I prid njome Paša Balabane.
Kad je Jure glase razumio,
Veselo je Pašu dočekao.
Pobiše se dvi vojske junačke,
Sikoše se od jutra do po' dne.
Izgiboše Kerštjani i Turci
Na srid polja ni broja se nezna.
Viknu Jure iza svega glasa:
Gdi si Musa ljute rane moje?
Škrinu zúbi a obode konja
Samur kalpak nad oči nadmiče.
Pak uleti u vojsku Carevu;
A za njime sva vojska njegova.
Leti Bane kroz vojsku Carevu
Kano vuče kroz bijele ovce.

Digitized by Google

Išće Pašu mlada Balabana,
Da mu rusu odsieče glavu;
Ali malo nepogibe Bane
Sikuć mlade Careve delije.
Jer je pod njim konjic pokleknuo
Od berzine i težke hitrosti,
O zemlju je z Banom udario,
Desnu mu je ruku izščetio.
Skenderbega Turci obletiše
Mladi pišci i berzi konjici,
Da pogube Bana od Krojana;
Ali mu je srića priskočila.
Oteše ga mladi Arbanasi,
Metnuše ga na konja viteza,
I poleti kano soko' sivi,
Ter prolítje kroz vojsku Carevu.
Desnu rúku podvezao biše,
S' livom Turske gláve odsicaše.
Pristraši se sva vojska Careva,
Ter pobiže natrag brez obzira.
A za njima mládi Arbanasi,
Ter ji siku do merkloga mraka;
A najveće Skenderbeže Bane,
Jer se biše težko razljutio.
Arbanasi mnogi izgiboše;
A Turákah ni broja se nezna.
Al' uteče Paša Balabane,
Udje junak, vesela mu majka.
Skenderbeg se umorio biše,
Sikuć Turke od jutra do mraka.
Zaspa Bane pod jélom zelenom,
Niko njega probudit nesmide.
Kada li se od sna probudio,
Družini je svojoj govorio:
Evo ima trideset godínah,
Da vojujem, i da bojak bijem.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ja nevidih žešćega mejdana,
Ni gorjega, ni žalostniega,
Od ovoga boja današnjega,
Koi mi je dosta dodijao.
Ali hvala Bogu velikomu!
Aj vami moji vitezovi,
Koji danas pridobismo Turke,
Vaše sablje napojiste kervce.

Balaban drugi put s' većjom pripravom idje na Kastriotića godišta gori rečenoga 1464. ali od Skenderbega bi i tada razbijen.

Premda Balaban s' malo vojske dodje u Carigrad, sa svim tizim bi od Memeda veće pohvaljen; nego nijedan od Pášah, koji u Arbaniu hodiše, poznajući: da se nije mogao bolje vladati, nego se je vladao, i zato mu dade naredbu, da opet vojsku kupi, i da udari na Skenderbega. Balaban jedva toga dočekavši, skupi vojsku veliku, i s' njom ode pút Arbanie za imati po koi način Skenderbega u ruke; ma Kastriotić budući mudrija glava od njega, to jest od Balabana, za njegove púte, govorenja još i odluke znadiše, i zato se sa svim metnu čuvati sebe i svoju vojsku, i još suviše namisli privariti Balabana, koi ga s' privarom nastojaše pogubiti.

Budući dakle Balaban ulizao s' vojskom u jednu dolinu, reče svojizim ovako: „U ovoj dolini čekat ćemo Skender„bega, koi neće moći odoliti serdcu, da ne dodje na nás, mi „ćemo malo posli hervanja, i s' njime vojevanja pobignuti „uz dolinu natrag; a on tirajući nas, ulizt će u tisne kla„njce medju naše busije, koja će sa svih stránah udarit na „njega, i tako se ufam, da neće uteći sablje naše." Sve bi se tako dogodilo, da Jure nije imao svoje virne dokazi-

Digitized by Google

telje, koji mu svu naredbu Balabanovu očitovaše, i tako on po istomu putu, i načinu hoti privariti, kako i privari njega. Podiže dakle vojsku, i ulize z druge strane u rečenu dolinu, ostavivši iza sebe busiju; a kada ugleda Turke, ukaza se pristrašen, ter pobiže natrag. Turci cineći, da se je do istine pristrašio, poletiše za njima, ali ji dočeka busija, i udari na nje, takodjer i Skenderbeg obrati se natrag sa svom vojskom, koja bižaše. Ali Turci smeteni, i pristrašeni, okrenuvši pleća, počeše bižati natrag, a za njima Arbanasi, ter ji sikoše, i tiraše do onoga mista, gdi bihu Turci u busii zasili, za koju busiju znadući, nektiše napridovati, nego se natrag povratiše, a Balaban plačući u Carigrad.

Memed serdit idje sa svom vojskom na Skenderbega Juna 15. *na* 1465.

Memed poznajući, da nijedan Paša ne bi verstan dobiti Skenderbega, odluči on isti poći u Arbaniu, i tako dade naredbu, da se kupi vojska, i da se idje na Skenderbega. U malo dakle vrimena skupi se dvi sta hiljádah vojske, ili sto i petdeset kako drugi hoće, a biše se pustio glas po Arbanii: da Car idje na nje samo sa pet stotínah hiljadah vojske, i tako sva Arbania nadje se u jednomu strahu, i žalosti velikoj, neznadući kud li će bižat, na koi li način toliko množtvo Turakah čekati. Ali Skenderbeg idjaše od mista do mista, od grada do grada slobodeći Arbanase, da se ne straše, ukazujuć svakomu lažljivi glas od tolikoga množtva Turákah, a pak ovako poče govoriti Skenderbeg: „Da bi „bilo i toliko, koliko se govori, bit će oni isti Turci, koji „su i prija s' nami boj bili, i prid nami bižali, a što ih je „veće, to će veće biti mertvih tilésah Turskih, i veće smu„tnje medju njima." Ovako Jure svoje Arbanase slobodjaše, pak svaki grad, i kašteo hoti svojizim' očima prigledati, vojnike, i što je od potribe namistiti. U Kroju svoj grad poglaviti, koga Car najprij biše namislio obsidnuti, postavi

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

četiri hiljade, i pet stotínah najboljih vojníkah, kojizim dade za glavara Tanusia Topiu plemića i Bana virna, i kripostna. Prah, olovo, i zairu za tri godišta, bojeći se, da ga Turci neće ostavit, doklem ga po kriposti gláda ne osvoje. Posla medju to Zakariu Gropu u Rim, verstna i pametna plemića od Arbanie, da od Pape primi kakvu pomoć, ili jaspre, ili vojsku za moći se opriti tolikoj sili Turskoj, ali se malo okoristi, ili nimalo kako niki pisaoci svidoče, i tako se vrati praznoruk natrag, a Skenderbeg samo sa osam hiljádah vojníkah ulize u planinu ne daleko od Kroje, i s' tom málom vojskom odluči braniti grad, sebe, i svu Arbaniu.

Pervi dodje Balaban pod Kroju na 15. *Juna godišta gori rečenoga.*

Ukaza se Balaban s' mlogo hiljádah konjikah pod Krojom, koju sa svih stránah okoliši, da joj niodkuda pomoć doći ne može, a posli petnajst dánah ukaza se Memed sa svom snagom, koju imadiše. Pod Krojom puno danah posta, dok vojska ne počine, i dok ne metne u red svaka, kako se pristoji. Poklem pak izverši svaka, poče pitat ključe od grada, komu Kapetan Tanusio odgovori ovako: Nije meni Mujo! gospodar dao naredbu da ti grad otvorim; nego da ga branim, i od tebe zatvorim. Videći Memed, da na lípe nemore ništa opraviti, poče grad biti s' topovim, pak posli nikoliko dánah, budući zidovi na puno místah probijeni, dade naredbu, da se čini juriš.

Slidi pervi juriš.

Kako zora zabíli, Turci sa svih stránah udariše na Kroju, ali po se u za' čas; jer brez nikakve koristi Turske

Digitized by Google

pogibe puno hiljádah. Car hotijući da juriš ne pristaje, na misto mertvih, ranjenih, i umornih šaljaše čile i zdrave, obećajuć jim blágo i gospodstvo, ako grád uzmu; ma sve to bi zaludu, jer koliko ih uza skale uzlazaše, onliko ih mertvih na zemlju padaše. Videći Memed svojim' očimam kakvo množtvo Turákah leži mertvih oko' gráda, brez nikakve koristi, diže se izpod Kroje, ter sadje na polje, i poče pitati svoje vitnike, što se imadiše činiti, ili grad ostavit, ili ga biti? Ali mu bi rečeno od gospode, da nije moguće uzeti gráda na silu; nego da se ima deržati obsidnut za puno vrimena doklem ne pomanjka zaira, ter ne budu usilovani od glada pridati se, brez boja i kervi. Nauk ovi bi primljen od Memeda, ter ostavivši Balabana s' mnogo hiljádah Turákah, díli se s' ostalom vojskom izpod Kroje put Carigrada. Ma pervo nego iz Arbanie izadje učini zla dosta, jer je porobi i opáli, da ne osta varoš, selo, ni kuća zdrava. Uzida takodjer uz pút jedan kašteo u Arbanii blizu svoga medjaša na jednoj glavici, koja se zove Valma i u taj kašteo postavi mnogo svojizih vojníkah, da ga čuvaju od Arbanásah. Nahodjaše se u jednoj dolini velikoj oko' trideset hiljádah ljudih, žénah, i dice, sve težákah i čobánah, koji se bihu sakrili od Turskoga straha, ali ni u takvomu mistu tverdu, i skrovitu ostati nemogoše, jer po izdaji jednoga Arbanasa nevirnika bihu našasti, iznenada naskočeni, i svi izsičeni.

Jure Kastriotić ostavivši vojsku otidje u Rim iskati pomoći od Pape.

Poznajući Kastriotić, da nija verstan iztirati Balabana izpod Kroje s' ono malo vojske, priporuči se Bánom od Arbanie, da mu dádu pomoć koliko i kada mogu veću, ukazujući im zlo, koje se ima svoj Arbanii dogoditi, ako Turci njegovu osvoje deržavu, i bi mu od Bánah obećana pomoć, koliko je moguće. Posli toga díli se pút Rima, da od Pape

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

pita novce, bi s' velikim veseljem primljen od Pape, Kardinálah, i Rimske gospode; ali druge pomoći neimade, nego slatkih ričih, i tako se neveseo vráti u Arbaniu. Ali se obveseli kada dodje u svoju Banovinu, jer nadje pomoć poslánu od gospode Mletačke, i Bánah Arbanaških, to jest vojske četernajst hiljádah; a oni imadiše deset hiljádah, to čini u sve dvadeset i četiri hiljade vojníkah, koi broj vidi se njemu zadovoljan za udariti na Balabana. Díli se dakle Skenderbeg s' vojskom pút Kroje; ali mu bi rečeno, da brat rečenoga Balabana, imenom Jonima, i njegov sin Ederbaša s' mnogo Turákah idjaše Balabanu na pomoć. Jure ji otidje naći skrovito, sve ji izsiče, a Jonima i sina njegova uhvati žive, ter ji povede sa sobom pod Kroju, i pokaza ji Balabanu s' mnogim' glavam' Turskim', koje odsikli bijahu. Balaban videći s' jedne stráne brata, i sinovca u rukuh Jurinim; a z druge strane vojsku veliku, koja biše namislila udariti na njega, toliko se smúti, i pristraši, da neznadiše kud će, ni kamo li? ali najposli budući izgubio sve ufanje od sahranjenja života, i dobitja, namisli ludo poginuti na ovi način, koi slidi: Uzjaši na konja, ter nikoliko manitih Turákah nasernu na vrata od gráda, vičući da mu ji u taj čas imadu otvorit, ali mu bihu otvorena vrata paklena, jer ga udari puška iz grada, ter ga razstavi z dušom. Turci nahodeći se u zlu stanju, obnoć pobigoše izpod grada, ma tako múčem i potajno, da za njihovo bižanje Arbanasi znati nemogoše ništa; ali ostaviše topove, čadorove, zairu, i ostalo što težko biše, i budući došli na jedno polje, koje se zove mala Tirana osam míljah daleko od grada Kroje, onde se utverdiše jako, bojeći se za sobom potire. Kada se svanu, digoše se za putovati pút Turskih medjášah, ali putujući naprid nadjoše sve klanjce zapričene od Arbanásah, i videći da se u zlu stanju nahode, poslaše dva glavara k' Juri, moleći ga, da ji pusti brez oružja poći s'mirom u svoju zemlju. Jure se prignu na njihovu molbu; ali sva vojska zavika, da se idju Turci sići, kojizim on odgovori ovako: Kada neprijatelj jačji biži, ne samo ne ima se tirati; nego li mu jošter most od zlata učiniti,

Digitized by Google

neka lašnje i beržje mogu prići. Mi smo imali sriću brez kervi dobiti neprijatelja, ne imamo mećat na rizik našu sriću, jer se nezna kakva ima biti njezima sverha. Pak odgovori poklisarom ovako: Kako ste brez moga testira u moju zemlju ulizli, onako i izadjite, mene se ne bojte, ako li vas od mojih Arbanásah, čobánah, i težákah kakva nápast nadje, ja vam neću biti kriv. Turci primivši takvi odgovor, usernu se na klanjce, prodriše na silu od oružja, i pobigoše na Turske medjaše, ali ih veliko množtvo ostade mertvih u klanjcih od Arbanie.

Slidi pisma od stvarih gori rečenih.

Zaklinje se Memed Care silni
U bijelu gradu Carigradu
Na čitapu svomu Alkoranu,
I Feresi Azreta Alije.

Da će silnu sakupiti vojsku,
I porobit ravnu Arbaniu.
Da će bílu osvojiti Kroju,
I pogubit Bana Skenderbega.

Što je reka', to je učinio:
Silenu je sakupio vojsku
Dvi stotine hiljádah Turákah
Sve pišácah i berzih konjíkah.

Pak podiže silnu vojsku svoju
Priko ravne zemlje Romanie.
Berzo dodje pod Kroju bijelu,
Ter je Care obsidnuo biše.

Koliko je polje izpod Kroje,
Oko' polja visoke planine;
Još i one duboke doline,
Sve to bihu pritisnuli Turci.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Kad li vojska biše počinula,
Memed Care bilu knjigu píše,
Ter ju šalje Krojskom' Kapetanu
Od starine vitezu i Banu,
Po imenu Topić Tanusio.
U knjizi je njemu govorio:
Ej Topia od starine Bane,
A od Kroje grada Kapetane!
Ako ti je tvoja glava draga,
Pošalji mi ključe Kroje grada,
Koga nigda obraniti nećeš,
Ni svi Bani, Králji il' Cesari.
Kapetan mu knjigu odpisuje:
Poslušaj me Memed Care silni!
Nije meni reka' Skenderbeže:
Da ti šaljem ključe bíla grada.
Već je meni Jure zapritio,
Da zatvorim vrata od Krojana
Baš od tebe Cara silenoga,
I da bránim Kroju u Epiru.
Kad je Care knjigu proučio,
To je njemu puno žao bílo.
Poče biti Kroju sa svih stránah
Iz svojizih silnih lumbarádah.
Bijo ju je nedilju danákah,
Ter učini devetera vrata
U Krojanu gradu bijelomu,
To bi drago Caru silenomu.
Ter dozivlje Paše i Vezire,
Ter je njima Care govorio:
Kako bíla zabijeli zora,
Udrit ćemo na Kroju bijelu.
Nemojte se strašit vitezovi!
Lasno ćemo Kroju osvojiti,
Zidovi su krozju probijeni,
I bedeni na zemljicu pali.

Digitized by Google

Kada li je danak osvanuo,
Udariše bubnji i svirale;
Skočiše se Paše i Kadie,
Alaj Bezi, Age, i Spahije.
Razviše se zeleni barjaci,
Poletiše Janjičari Turci,
A za njima Baše i Sejmeni,
Sa svih stránah oni udariše.
Ali bíla grada neuzeše;
Nego pod njim ludo izgiboše,
Oko' grada tilesa ležahu,
Kano gora, kad je posičena.
Izgiboše Paše i Veziri,
Silni Bezi, Age i Spahije;
Ine vojske ni broja se nezna,
Juriš čineć od jutra do mraka.
Plače Memed i suze proliva
Gledajući mertve vitezove,
Muhameda svetca vapiaše,
Ter ovako njemu govoraše:
Kamo tvoja sablja okovana
Koja Vlaške glave odsicaše?
Kamo li ti tvoj konjic zelenko
Koi silne razgonjaše vojske?
Kamo li ti buzdovan od zlata
Koi mlade udaraše Bane?
Ali si se svetče poplašio
Od ajduka Skenderbega Bana?
Probúdi se svetče Muhamede!
Zlo ga sio i vino popio,
Ter osveti kervcu prolivenu
Od Juriše Vlaškog' arambaše.
Kada li se naplakao biše,
Balabana Pašu zoviaše,
Ter je njemu Memed besidio:
Balabane sve moje uzdanje!

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Lito prodje, cerna zima dodje,
Nemogosmo osvojiti Kroje
Ni na silu, niti na privaru,
Već izgibe silna moja vojska.
Eto tebi sto hiljádah vojake
Ter obsidni Kroju na sve strane;
Ali nemoj na juriš terčati,
Jer ćeš svoju pogubiti vojaku.
Kad nestane u gradu zaire
Cerna praha, i težka olova,
Sami će se gradjani pridati,
I od Kroje vrata otvoriti.
To govoreć na konja se skače,
Pak se diže priko Arbanie:
Siče kolje malo i veliko,
Robi, páli sela i varoše.
Dolina je u srid Arbanie
Imenom se K i d n a zoviaše.
U njoj biše mládih Arbanásah
Jedno z drugim trideset hiljádah.
Sve težákah i mládih čobánah,
Divojákah mladih čobanícah,
Udovícah, ženah mužarícah,
I dičice skoro porodjene.
Po izdaji Arbanasa Vúka
Božija ga pogubila rúka!
Sve to Memed pod sablju okrenu,
Pak pobiže k' bílu Carigradu.
Kad razumi Arbanase Bane
Što učini taj nevirni Care;
Mislio je Bane i mislio
Kako bi se osvetio Caru?
Balabanu glávu odsikao,
Izpod Kroje Turke iztirao.
Sve je mísli na jednu smislio:
Uteče se Duždu Mletačkomu.

Digitized by Google

Što zapita Skenderbeže Bane,
Što zapita, to mu Dužde dade
Svoje vojske petnajst hiljádah,
Malo manje Jure imadiše.
Diže vojsku Arbanasin Bane
Priko ravne zemlje Skenderie.
Námíra ga namirila biše
Na mladoga Pašu Ederbašu,
A sinovca Paše Balabana,
Koi stricu na pomoć idjaše
U busii njega dočekaše,
Svu mu vojsku pod mač okrenuše.
Na kopja im gláve natakoše,
Ederbašu živa uhvatiše,
I Jonima njegova babajka,
Ter ji vode pod Kroju bijelu.
Balaban se pomamio biše
Od velike túge i žalosti,
Kad ugleda Skenderbega Bana
Izpod gráda na srid polja ravna,
Noseć glave Turskih vitezóvah,
Koje uz put odsikao biše,
I videći brata u sužanjstvo,
I njegova sina Ederbašu.
Niti klanja, nit' abdes uzimlje,
Već se skače na konja golema.
Zalitje se gradu na bedene
Buzdovanom u vrata udara.
Al je njemu loša srića bíla:
Puče puška iz biela grada,
I udari Pašu Balabana,
Mertav junak k' cernoj zemlji pade.
Kada li je sunce počinulo,
Ter se biše noćca uhvatila;
Pobigoše Turci izpod gráda:
Al potájno, da ne znáde niko.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ostaviše silene topove,
Čadorove, i Alaj barjake,
Svu zairu, koju imadihu,
Ter odoše priko Arbanie.
Al' je Turkom loša srića bíla:
Čobani im pute pritekoše,
Arbanaške klanjce zatvoriše,
Mnogo hiljád odsikoše glávah.
Sad dospivam pisme i popivke
Od viteza Skenderbega Bána;
Jer je berzo priminuo Jure,
Bóg mu dao nebesko spásenje.

Slidi smert Jure Kastriotića na 1467.

Budući Memed, kada se diže izpod Kroje sagradio jedan kašteo tverd u Arbanii, i u njega stavio svoje vojnike, kako je gori rečeno; Skenderbeg nemogući podnositi Turke u svojoj deržavi, otidje od grada do grada kupit vojsku za osvojit rečeni kašteo; ali mu smert nedade izpuniti što biše zamislio. Jer kada dodje u grád Ales na njega bolest smertna to jest svedjerni oganj žestoki, koi ga diže s' ovoga svita na bolji. Poznavši dakle Jure, da se biše približalo vrime od njegova putovanja, s' velikim skrušenjem učini veliku izpovid, i s' velikim poniženstvom primi svete Sakramente, i veselo u svemu podloži se volji Božjoj. Izpunivši pak sve stvari duhovne, čini doći prida se gospodu Arbanašku, i poklisara Mletačkoga, ter jim poče ovako govoriti: „Znate li dobro gospodo Arbanaška Turske prizare, s' ko„jim' se utemeljiše, i puno snažni učiniše, poznali ste nji„hove nevirnosti, progonstva, i veliku nenávidnost prama „kerštjanom; priporučuje vam sklad, i mír, da se imate za„jedno deržati, i skladno protiva obćenomu neprijatelju boj „biti, zašto neaklad Králjah, i Bánah Kerštjanskih jest te-

Digitized by Google

„melj od uzvišenja i razširenja Turskoga. Nisam ja sam „Caru odolio, nego s' vami zajedno, i ako se budete uzder- „žati u ljubavi, istu ćete sriću imati, koju ste sa mnom „imali, jer kako nesklad Vladaocah Kerštjanskih dáje život, „i uzvišenje carstvu Turskomu, tako sklad njihov dáje isto- „mu smert i skončanje.

Posli govorenja obćenoga obrati oči poklisaru Mletač- komu, ter mu ovako poče razložiti: „Ja sam veliku ljubav „nosio k' Republici Mletačkoj i gospodu Mletačku, kakono „moje otce ljubio, i njihove deržave od naglosti Turske „branio, cineći dakle brez nikakve sumlje, da i oni k' meni „istu ljubav nose; zato moju Banovinu pridajem njima u „rúke, priporučujući je, da je bráne od neprijatéljah, doklem „moj sin Ivan dodje na godišta od razuma i na mogućstvo „od vladanja." Sveršivši ovo govorenje dozva prida se ženu i sína Ivana, ter mu poče pripovidati strah Božji, obsluženje zapovidih njegovih, i ljubav prama svojim podložnikom. „Ali moj sinko imaš znati, (reče Skenderbeg) da će Turci „iskati sve načine za imati te u ruke, i na tebi radit će „izpuniti svu onu osvetu, i serditost, koju su imali zaludu „protiva meni; i zato potribito je, da se díliš u drugo kra- „ljestvo, a budući mi moj veliki prijatelj Ferdinando Králj „od Napulje poklonio tri gradića u svojoj deržavi, imaš otić „s' majkom, i onde ćeš pribivati, dok ne dodješ na godišta „od vladanja.

Posli rečenoga razgovora do malo dánah podje s' ovo- ga svita, i takvi se plač učini po svoj Arbanii, da nije mo- guće izkazati. Težaci, vojnici, i gospoda sve to jednoskupno zaplaka, ma iza svega glasa, znaduci, i promišljajući sužanj- stvo, u koje posli njegove smerti imadihu upasti. I ne samo od svojizih Arbanásah bi gorko plakan; da li jošter od svih po svitu Kerštjanah, a najveće od Rimljánah i Mletčánah. Bi s' velikim poštenjem ukopan u cerkvi s. Nikole od Alesa grada u Arbanii, koi grad budući posli deset godínah osvo- jili Turci sa svom Arbanijom, izpitaše, gdi se nahodi greb Skenderbegov, koga našavši; otvoriše: da vide njegovo mer- tvo tilo, bojeći ga se još i mertva u grebu, pak razjagmiše

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

njegove kosti, držeći se čestiti oni, koji mogaše štogod ujagmiti, koje u srebro okovahu, ter uza se s' velikom pomljom držaju, cineći: da će biti na vojevanju srićni, snažni, i slobodni, kako je i on bio. Tri hiljade glávah svojom sabljom Jure odsiče, što se je očito vidilo od njegovih vojníkah, ali puno, i puno veće, što se znati nemože. Biše lípa, visoka, i po sve ugodna struka. Imadiše takvu snágu u rukam, da od jednoga maha volove po poli, oklopnike od vrata do bedre, po dva Turčina uporedjena s' jednim udarcem prisicaše. Bi moljen od Cara Memeda; da mu pošalje svoju sablju, koja takva čudesa činjaše, ali videći, da u njoj nebiaše te kriposti, koja se glasaše, posla je natrag tužeći se, da mu nije poslao onu sablju, koja volove, oklopnike prisicaše. Jure mu odgovori, da je ona ista, ali nije ista desnica, koja s' njome vláda. Puno se još od njega stvarih piše, i štije, koje za ne uzmnožati sa svim moje govorenje ostavljam. Talijanski ko razumi, neka štije Sagreda, Barlecia, i Giamariu Biemi Brešćanina, iz kojizih sam u kratko ovo izvadio, i u Slovinski jezik složio za siromahe težake, i čobane, koji Latinski neznadu, i sveršujem i s' tim se priporučujući, da mi reku:

Pokoj ti duši Milóvane!

Slide pisme Vojvode Janka, rečenoga Sibinjanina, koi vojeva u isto vrime kada i Jure Kastriotić, rečeni Skenderbeg, izvadjene iz različitih historijah.

Da je komu poslušati bílo,
Što govore kraišnici Turci,
Vele oni: jao naša majko!
Pogubi nas Vojevoda Janko.

Digitized by Google

Nevidiš li svetče Muhamede!
Što se čini od ćispeta tvoga?
Kamo tvoja sablja okovana,
Jer nesičeš dušmanina svoga?
Posli Bana Kastriotić Jurja,
Nije zmije nad Vojvodu Janka.
Svu je Turaku zemlju porobio
Do Jedrene grada bijeloga.
Mnoge Paše i mladi Veziri
Bojak biše s' Vojvodom Jankom;
Ali svoje pogubiše glave
Pod bijelim gradom Biogradom.
Valja bižat u zemlju Arapsku;
Jer od Janka živit nemožemo.
Muhamede naša mila majko!
Nevidiš li što nam čini Janko?
Ta se tužba i do Cara čula,
Ter dozivlje Isak Pašu svoga.
Ovako je njemu govorio:
Isak Paša virna slugo naša!
Eto tebi silna vojska moja,
Ter otidji do Erdelja ravna,
I pogubi Vojevodu Janka,
Il pogubi, il dovedi žíva.
Jer je meni tužba dodijala,
Od Turákah mojih kraišaíkah:
Da nemogu s'mirom večerati,
Od ajduka Vojevode Janka.
Koi razbi silne vojske moje
Pod Grádom, i pod Biogradom.
Izsiče mi Turke kraišnike,
I pohvata momke i divojke.
To Isaku i pomučno biše,
Koje Janko jer dobro znadiše;
Ali mu se ino nemogaše,
Valja slušat Cara čestitoga.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Diže vojsku priko Romanie,
Berzo Paša do Erdelja dodje.
Poče pálit sela i varoše;
Ali mu je loša srića bíla.

Viknu Vila glasovito tanko:
Na noge se pobratime Janko!
U Erdelju Turci ulizoše,
I varoše ognjem sažegoše.

Kad je Janko gláse razumio,
Na Pašu je s' vojakom udario,
Sve izsiče, niko neuteče,
Izvan Paše, vesela mu majka.

Biži junak goricom zelenom,
Plačuć gorko u Jedrenu dodje.
Ostade mu azna, i zaira
Čadorovi, i Alaj barjaci.

Kad je Murat gláse razumio,
Bijaše se težko zamislio:
Kako će se osvetiti Janku,
I porobit ravnu Ungariu.

Tomu se je Care domislio,
Zove k' sebi Care i Vezire,
Ter je njima tiho besidio:
Ej Veziri moji Vitezovi!

Nije l' koga porodila majka
Da otidje do Erdelja ravna,
I porobi sela i gradove,
I pogubi Sibinjanin Janka.

Švi Veziri múkom zamúkoše,
Ali nekti Memede Vezire;
Već se hvali, ter Caru besidi,
Na divanu, gdi služaju Turci:

Daj mi Care silnu vojsku tvoju!
Ja ću poći do Erdelja ravna.
Janka ću ti živa uhvatiti,
Ugričiće pod mač okrenuti.

Digitized by Google

Osvojit ću Erdelj zemlju ravnu,
Slavoniu i svu Ungariu.
Kad je Murat njega razumio,
Sve mu dade, što je zapitao.
Podiže se Vezir Memed Paša,
S' sobom vodi sina Ibrahima.
Podiže se priko Romanie
Prid delijam' Cara čestitoga.
Zdravo dodje do Erdelja ravna,
Pak počinu dva bijela danka.
Lipo uči Turke Janjičare
Kako mogu poznavati Janka.
Jankovo jim obličje kaže,
Djogu konja, sa zlatom haljine;
Ter je njima Paša besidio:
Ko pogubi Sibinjanin Janka
Bit će čestit do sudnjega danka.
U Janku je srića i nesrića,
Ako sada njega pogubimo,
Sva će naša biti Ungaria,
Slavonia, Lika, i Kerbava.
Ali Janku dobra srića biše
Pobratima virna imadiše,
Koi njemu svaka kazivaše,
Što se godir u vojsci činjaše.
Napisa mu listak knjige bile,
Ter u knjizi Janku besidjaše:
Pobratime Sibinjanin Janko!
Mnogo Paša obećaje blago.
Ko odsiče rusu glavu tvoju
Kaže Turkom tvoje obiličje.
Djogu konja sa zlatom haljine,
Krilo zlatno, berke do ramena.
Sjutra ćemo na te udariti,
Pazi dobro ne izgubi gláve.
I da si mi zdravo pobratime!
Neimenjak iz vojske Careve.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Knjigu štije Vojevoda Janko,
Knjigu štije, a na nju se smije.
A kad li je danak osvanuo,
On se biše vas priobrazio.

Na njemu su Orjanske haljine;
A pod njime zečak Tataria.
Maleno je vrime postojalo,
Al' to idju Carevi junaci.

Dvi se silne udariše vojske
U Erdelju na srid polja ravna.
Sikoše se od jutra do po' dne,
A kad li je po po' dnevu bilo;

Razbi Janko Turke Janjičare,
I potira Careve delije,
Memed Paši odsiče glavu,
I njegovu sinu Ibrahimu.

Dvajest hiljad glávah odsikoše,
Osam hiljad živih uhvatiše.
Pade mertvih mladih Ugričićah
Tri hiljade na srid polja rávna.

Osta pusto blágo Memedovo,
I njegova sína Ibrahima.
Samur ćurci, zelene dolame,
Alaj Bégah, Odžah, i Adžíjah.

Sve to Janko po vojsci razdíli,
Rusu glávu šalje Memedovu,
I njegova sina Ibrahima
Vladislavu Králju Ungarskomu.

Kad je Care gláse razumio,
Od žalosti biše zanimio.
Za tri danka ni s' kim negovori,
Niti klanja, nit abdest uzimlje.

Posli neg' se izjadao biše,
Opet kupi vojaku strahovitu:
Osamdeset hiljádah Turákah,
Sve najboljih pišác i konjíkah.

Digitized by Google

Saban Pašu prida se dozivlje,
Ovako je njemu govorio:
Eto tebi silna vojska moja
Osamdeset hiljád vitezóvah!

Ter porobi Erdelj zemlju ravnu,
Karavlašku, i Karabogdansku.
Sve pokolji malo i veliko,
Páli ognjem sela i gradove.

Ako li mi ti uhvatiš Janka
Il' uhvatiš, il' odsičeš glávu,
Učinit ću tebe za Vezira
Najvećjega u dvoru mojemu.

Kada ga je Paša razumio,
Pokloni se do zemljice cerne;
Pak podiže vojsku Muratovu,
I otidje, da pogubi Janka.

Berzo dodje u zemlju Jankovu,
Poče robit zemlju Karavlašku.
Ognjem páli sela i vároše,
Kolje, siče malo i veliko.

Ali mu je loša srića bíla,
Nanj' udari Vojevoda Janko,
I s' njim vojske petnajst hiljádah,
Sve konjíkah po izbor junákah.

Razbi Pašu i vojsku njegovu,
Ter ga tira uz to polje ravno
Do Jedrene grada bijeloga;
Siče Turke, ni broja se nezna.

Evo tuge, evo i žalosti!
Car proklinje, i suze prolija,
Ter Vezire prida se dozivlje,
Ovako se s' njima razgovára:

Svitujte me virne sluge moje!
Što li ćemo, i kako li ćemo?
Kud li ćemo, na koju li stranu?
Sve su moje zemlje porobljene.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

I sielne vojske izsičene,
Od ajduka Vojevode Janka.
Neće Janko s'mirom mirovati,
Straho me je, sad će udariti.
Vele njemu Paše i Veziri:
Murat Care mili Gospodare!
Kupi vojsku štogod veću moreš,
Sve najbolje pišce i konjike.
Koji će ti čuvati gradóvah
Od onizih Ungarskih vragóvah.
Car je svoje poslašao slúge,
Ter pokupi vojsku na sve stráne.
Sto i dvajest hiljádah Turákah,
Kraišníkah po izbor junákah.
Ter se silna utábori vojska
Kod Morave vodice studene.
To je čuo Kralju Vladislave,
I podiže svoje Ugričiće,
Karavlahe i Karabogdane,
Ter otidje, da udari na nje.
Kad je bio blizu Turake zemlje,
Zove mláda Sibinjanin Janka,
Ter je njemu lipo besidio;
Generale! desno krilo moje.
Šest hiljádah izberi junákah,
Ter otidji uhoditi Turke.
Vidi Janko sve moje uzdanje,
Koliko je na okupu vojske.
Jedva Janko toga dočekao,
Šest hiljádah izabra konjíkah,
Ter otidje, da razgleda vojsku
U po' noći, da niko ne znade.
Kad je bio blizu Turske vojske,
Družini je Janko besidio:
Ja neidjem, da uhodim vojsku;
Već ja idjem, da udrem na Turke.

Digitized by Google

Svaki budi serdca junačkoga,
I desnice Sibinjánin Janka,
Da vidite čuda velikoga,
Što se čini noćas od Turákah.
Čudit će se Turci i Ungarci
Što učini Sibinjanin Janko!
Pak ulize u vojsku Carevu,
Da za njega i ne znade niko.
Evo Janku sriće i sićata!
Sve spavaše kano i poklano:
A izadje misec iza gore,
Ter mogaše poznavati Turke.
Povadiše sablje Ungarkinje,
Pak počeše sići Janjičare.
Sablje siku, dobri konji taru,
Težko sada Otmanović Caru.
Posikoše Ungarci Turákah
Dvajest i pet hiljádah junákah,
Pet hiljádah živih uhvatiše,
Vladislavu Kralju darovaše.
Kralj Ungarski začudi se jáko
Što učini Vojevoda Janko!
Diže vojsku ode na Bugare,
Ter osvoji zemlju Bulgariu.
Idje s' vojskom malo po naprida,
I porobi ravnu Romaniu,
Romaniu, i Macedoniu
Do Jedrene gráda bijeloga.
Al' na njega Turci udariše,
I prid njima Karabeg Vezire.
Zet Muratov junak glasoviti,
Na oružju puno ponositi.
U za' čas je po se udario,
I po Cara silnoga Murata.
Janko mu je vojsku izsikao,
A Pašu je živa uhvatio.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Plače Murat, i težko nabraja,
Svoju sriću proklinje i kara.
Suze roni, ovako govori,
Gdi slušaju Paše i Veziri:

Dvi me sablje siku brez pristanka,
Jedna sablja Vojevode Janka;
A druga je Kastriotić Bána,
Skenderbega priimenkom zvána.

Nikako ji dobiti nemogu,
Valja, da mi vapijemo Bogu,
Da nas bráni od ovih vukóvah
Ljutih zmájah, nebeskih gromóvah.

Ovo su rati i mejdani poglaviti Vojvode Janka, i Cara Murata, koji se zgodiše na 1442. i 1443; a što se je prija i posli zgadjalo, za ne uzmnožati velika govorenja, sve stvári nemećem; nego samo poglavitie. Sagredo drugojačie imenuje rečene Paše, može biti, da su se i na veće načínah zváli, kako se i sada velika gospoda običaju zvati.

Pisma druga Vojvode Janka.

Dodje knjiga iz vojske Careve;
A na ruke Sibinjanin Janka.
Biži Janko z glávom brez obzira,
Eto na te sva sila Careva!

Kad je Janko knjigu proučio,
Silenu je vojsku sakupio.
Dvajest hiljád mladih Ugričićah
Sve junákah, i berzih konjíkah.

Ode s' vojskom Cara dočekati,
S' sobom vodi Sekulu netjaka,
Mlado momče, lipo, i gizdavo,
Kojeno mu desno krílo biše.

Digitized by Google

Kad je doša' na kosovo bojno
Ravno polje, dugo, i široko.
Onde nadje Cara silenoga,
I njegovu strahovitu vojsku.
Mislio se Sibinjanin Janko
Kuda li će? na koju li stranu?
Ali će se s' vojskom natrag pobignuti,
Al na Turke naglo udariti.
Ovako se Janko razgovara:
Da bi s' vojskom natrag pobignuo,
Svak bi reka', da sam strašivica,
Rugat će se i malena dica.
Da li bi snažno udrio na Turke,
Po nesrići, ter da izginemo:
Svak bi reka' nut budale Janka!
Što učini od svojih junákah.
Sve je misli na jednu smislio,
Na Turke je juriš učinio;
Ali udri po deset Turákah
Na svakoga Jankova junaka.
Tu se vojske sedam danák biše
Po kosovu polju prigoniše,
Jedan danak Vojevoda Janko
Pet je pútah pridobio Turke.
I pogubi trideset hiljádah
Na kosovu Carevih delíjah;
Ali ko će sili odoliti?
Ko li izsić po svitu dubove?
Ah moj Bože goleme žalosti!
Izgiboše mladi Kapetani
Sekul dite Jankovo uzdanje,
I njegova vojska svakolika.
Kad to vidi Sibinjanin Janko
Napuni se tuge i žalosti,
Pak pobiže niz bojno kosovo
Na Vitezu dobru konju svomu.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Tiraju ga najberžji konjici;
Al ga nebi Vile dostignule,
Kamo li će Careve delije;
I uteče, poštena mu majka!

Biži Janko goricom zelenom
Stranputice, kud se neputuje,
Obdan, obnoć nigda nepočiva,
Niti jide, nit vodicu pije.

Ali evo njegove nesriće:
Konj mu pade na zemljicu mertav
Od umora, glada, i od žedje,
Kud ćeš sada Sibinjanin Janko?

Idje junak goricom zelenom
Gládan, žedan, tužan, i žalostan.
Suze roni, ovako govori:
Jadna majko! jer si me rodila?

I bijelim mlikom zadojila?
Ej prokleta sabljo Muratova!
Jer mi nisi odsiekla glavu
Na kosovu polju širokomu?

Idjuć Janko malo ponaprida,
Namíra ga namirila biše
Na dva vuka, dva mlada ajduka,
I brez vire, i brez miloserdja.

Ter na Janka oba udariše,
Uzeše mu sablju okovanu.
O vratu mu zlatan križ visjaše,
Lupeži se obanj' zavadiše.

To je Janku dobra srića bila,
Jednomu se sablje dobavio:
Rusu mu je glávu odsikao,
Udje drugi u goru zelenu.

Janko idje malo ponaprida;
Ali od glad' zanimio biše.
Side starac na stini studenoj,
Tud izlazi neznana delija,

Digitized by Google

Koi malo za Boga znadiše,
Poče s' njega sadirat haljine.
Starac Janko jedva izgovara:
Nosi brate svu odoru moju!
Sve ti dájem, i još blagoslivljem;
Al mi nosi štogod blagovati.
Jerbo ću ti sada izdahnuti
Baš od gláda, velikoga jáda.
Smilova se neznana delija,
Uze Janka za bijelu rúku,
Ter ga vodi k' dvoru ubogomu,
Nevoljno je počastio Janka.
Dade njemu sve što imadiše:
Komad kruha, i glavicu luka.
Lípo mu je Janko zahvalio,
Pak otidje priko Sermske zemlje.
Brez dolame, i brez kabanice,
Brez čizámah, i brez opanákah.
Na pútu mu loša srića biše:
Hrištjani mu rúke savezaše.
Ter ga vode svomu gospodaru
Po imenu Juri Brankoviću,
Velikomu Bánu i plemiću,
Od Rascie, i ravne Serbie.
Meće Janka u tamnicu tamnu,
Ter ga mori i žedjom i gládom.
Ej neviro! nigdi te ne bilo.
Davno ti si na svit postanula!
Posli toga do malo danákah,
Sobet čini Brankoviću Jure.
Svu gospodu na sobet sazivlje,
Još i sužnja Sibinjanin Janka.
Kada li se vinca ponapiše,
Branković je Janku besidio:
Ako želiš moj plemiću Janko
Otić doma, i odniti glávu.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Nuder uzmi lípu kćercu moju
Za tvojega sina Ladislava.
Na íno se Janku nemogaše;
Već sve dáje, što Branković pita.

I pusti ga iz tamnice tamne,
Ter otidje k' bílomu Budimu
Priko ravne zemlje Ungarie
Pocernio, i vas potamnio.

Božić svanu a u Budim banu.
Sve zavíka malo i veliko:
Evo nami naše sunce žarko!
Medjer nije poginuo Janko.

Sve to terči malo i veliko,
Da pozdravi, i zagerli Janka.
Kolik da je skoro uskrsnuo,
Iz nova se opet porodio.

Malo Janko počinuo biše
Tri nedilje: ni manje, ni više.
Pak se skače na noge junačke,
Ter otidje priko Ungarie.

Kupi vojsku štogod veću može,
Kada li je sakupio biše:
Na Serbsku je zemlju udario,
Na deržavu Jure Brankovića.

Robi, pali sela i varoše,
Siče, kolje malo i veliko.
Išće Juru, dam' odsiče glávu;
Al' uteče u goru zelenu.

Svu je Serbsku zemlju porobio,
I gradove mnoge osvojio.
Ovako je svakomu zgodilo,
Koi nejma vire, ni ljubavi!

Pisaoci, koji Jankova junačtva pisaše, u svemu se neslažu, kakono ti u dogadjaju Jankovu, kada ga uhvatiše bižeći priko Serbske zemlje; jer niki govore, da ga je uhva-

Digitized by Google

tio Branković onda, kada ga pod Varnom Turci razbiše, i Kralja Vladislava pogiboše; a drugi, da ga uhvati onda, kadno na kosovu bi sva njegova izsičena vojska.

Jedni pišu, da je Branković usilovao Janka uzeti kćer njegovu za Vladislava, kako je gori u pismi; a drugi, da ima Matijaš sin drugi Jankov uzeti Brankovića unuku, a kćer Uldrika Kneza od Sicilie, kako je spomenuto u pervim knjižicam od pisámah na listu 153. Viruj kako hoćeš, nije članak od vire.

Pisma tretja Vojvode Janka.

Sunce zadje; a misec izadje,
Viknu Víla s' visokih planínah,
Ter dozivlje Juru Brankovića
Od starine svoga pobratima.

Brankoviću zlo vino popio!
Sam si sebi glávu odsikao.
Kad uhvati Vojevodu Janka;
Jer ga pusti iz tamnice tamne.

Na te se je Care razserdio,
Ter je silnu vojsku sakupio.
Svu će tvoju osvojit deržavu,
I još će ti odsić rusu glávu.

Prid vojskom je Paša Frigibeže
Od starine junak i viteže.
Biži pobre kudagodir znadeš,
Nemoj ludo izgubiti gláve.

Kad je Jure glásе razumio,
Golemo se biše poplašio,
Mislio se, i mislio Bane,
Kuda li će, na koje li strane?

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

I tomu se domislio biše:
Rano rani, bilu knjigu piše.
Nepiše je cernim murećepom;
Nego cernom kervcom iz obraza.
Ter je šalje k' ravnoj Ungarii,
A na ruke Sibinjanin Janka.
U knjizi ga lipo pozdravljaše,
Ter ovako Janka zaklinjaše:
Bogom brate Sibinjanin Janko!
Ili sada, ili već nikada.
Murat se je na me razserdio,
I silenu vojaku sakupio.
Jer ti nisam gláve odsikao
Kadno biah tebe uhvatio.
Zaklinje se postom Ramazanom,
I ćitapom zlatnim Alkoranom:
Da će moju osvojit deržavu,
I odsići moju rusu glávu;
Već te molim Bogom pobratime!
Da sakupiš tvoje Ugričiće.
I da dodješ izbaviti mene
Od Murata Cara nevirnoga,
Zeta moga, dušmanina tvoga,
Koi nejma vire, ni zakona.
Puno sam te uvridio Janko!
I svu ravnu zemlju Ungariu,
Braneć Cara, zeta nevirnoga;
A izdajuć brata Kerštjanina.
Al' je veće miloserdje tvoje;
Neg' su Janko opačine moje,
Od sada ću tebi viran biti,
I protiva Caru vojevati.
Janko biše serdca milostiva,
Právi sluga Boga velikoga,
Virni sinak Pape velikoga,
Obslužitelj zakona pravoga.

Digitized by Google

On se skače na noge junačke,
Kupi vojsku po zemlji Ungarskoj.
Ter sakupi mládih Ugričićah
Oko' dvajest hiljádah konjíkah.

Pak otidje priko Ungarie
Pivajući, konja igrajući,
Peti danak u Rasciu dodje
U deržavu Jure Brankovića.

Maleno je vrime postojalo;
Al' to idje Paša Frigibeže.
Poče robit sela, i varoše,
I goniti bile Vlaške ovce.

Na njega je Janko udario
Prija zore kano merki vuče.
Pobiše se dvi ognjene vojske
Na srid polja u Rusii ravnoj.

Al' je Janku dobra srića bíla;
Jer potira Pašu silenoga,
I njegovu svukoliku vojsku,
Ter ji siče uz to polje ravno.

Sikoše ji od po' dne do mráka,
Sve izgibe, niko neuteče;
Izvan Paše mlada Frigibega,
Biži tužan goricom zelenom.

Zaludu je i on utekao,
Za njime se Janko otiskao.
Gdi će vrana uteći sokolu!
Stiže Pašu u gori zelenoj.

Nekti njemu odsicati glave:
Već ga vodi s' sobom u sužanjstvo.
Dariva ga Banu Brankoviću;
Da ga ćíni, i zanj' blago píta.

Posli toga boja žestokoga
Idje Janko u zemlju Carevu.
Ter porobi sela, i varoše,
I odvede roblje nebrojeno.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Nije majka rodila junaka
Što je majka Vojevodu Janka,
I njegova Bogom pobratima
Po imenu Skenderbega Jurja.

Pisma četverta Vojvode Janka i s. Ivana Kapistrana, kako razbiše Cara Memeda sina Muratova pod Biogradom na 1456.

Divan čini Otmanović Care
Po imenu Memede Sultane
U bijelu gradu Carigradu,
Koga biše skoro osvojio.

Gospodu je na divan sazvao.
Sve po izbor Paše, i Kadie,
Useina velikog' Vezira,
Mufti Odžu, i Janjičaragu.

Car se šeta uz divan niz divan;
A gospoda podviv ruke stahu.
Svitlu krunu k' vedru nebu baca,
Ter se Care s' krunom razgovara:

Vira moja, svitla kruna moja!
Ili ću te berzo izgubiti,
Ili Carstvo moje razširiti,
Što mi bábo nije razširio.

Još se s' svojom sabljom razgovara:
Ova sablja osvoji Carigrad,
I pogubi Gerčkoga Cesara
Od iztočnih stránah gospodara.

Osvojit ću i Bosnu ponosnu,
Višje Bosne ravnu Ungariu.
Dalmaciu do sinjega morja,
Italiu do Ríma biloga.

Digitized by Google

Osvetit ću starca bábu moga
Po imenu Murata silnoga.
Koi biše Biograd obsio;
Ali njega uzeti nemože.

Nego svoju svu izgubi vojsku;
Ter sramotan u Jedrenu dodje.
Da bi mene rodila Vlahinja;
A ne mláda kaduna Turkinja!

Ako sada nepogubím Janka,
Koi moga potira babajka,
I izsiče Janjičare Turke
Pod bijelim Biogradom grádom.

Još je Memed tiho besidio:
Na noge se Paše i Kadie!
Berzo silnu vojsku sakupite,
Mlade pišce, i berze konjike.

Šest hiljádah mojih Janjičárah,
A toliko, i veće sejménah.
Četerdeset tanenih galíjah,
Sto i trijest tankih ormanìcah.

Otić ćemo uz Dunaj vodicu
Do bijela grada Biograda.
Berzo ćemo osvetiti njega,
I svu ravnu zemlju Ungariu.

Kada Paše njega razumiše,
Silnu vojsku berzo sakupiše;
Ter odoše k' ravnoj Ungarii,
I prid njima Memed ponositi.

Al je malo vrime postojalo,
Glás dopade Králju Ungarskomu
Po imenu mladu Vladislavu
U Požunu skoro okrunjenu.

Zlo ga Kralju igru zaigrao,
I na glavu krunu postavio!
Eto na te Memed Care silni,
Nit ćeš uteć, ni odniti gláve.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Králj Vladislav mlado dite biše
Vojevati jošter neznadiše;
Nego moli Vojevodu Janka:
Da kraljuje i zanj' bojak bije.
Još Vladislav Janku besidjaše:
Kaži pravo desno krilo moje!
Smidemo li Cara dočekati,
Dočekati, i s' njim bojak biti.
Veli njemu Sibinjanin Janko:
Ovde ima Fratar Franciškane
Po imenu Ivo Kapistrane,
Koi čini čudesa velika.
On će tebe svitovati lipo,
Možemo li s' Turcim bojak biti.
Kad je Králju riči razumio,
Ivanu je tiho besidio:
Slugo Božja Ivo Kapistrane!
Kaži pravo, tako bio zdravo.
Smidemo li Cara dočekati,
I na njega skladno udariti?
Ali mu je svetac besidio:
Ne brini se svitla kruno moja!
Ja ću poći s' Turcim bojak biti
Za Isusa moju kerv proliti.
Janko ima dvajest hiljád vojske,
Malo manje ja ću sakupiti,
Križ Isusov na nje postaviti.
Zvati će se od sada Madjari:
Božja vojaka imenom Križari.
To govori, na noge se skače,
Ter otidje priko Ungarie
Mnogo hiljád sakupi junákah
Sve čobanáh i mladih težákah.
Sastade se s' Vojevodom Jankom,
Ter je njemu tiho besidio:
Potribno je Sibinjanin Janko!
Da načinjaš od boja džemlje.

Berze šajke, tanene galije,
Koje mogu s' Turcim bojak biti
Na Dunaju studenoj vodici
Blizu bila grada Biograda.
Jer će Dunaj vodu zapričiti,
Turske šajke, tanene galije;
Ter će nami pute zatvoriti,
Da ne damo pomoć Biogradu.
Zavest ćemo niz Dunaj vodicu,
Razbit ćemo Turake ormanice,
I dat ćemo pomoć Biogradu,
Na sramotu Cara silenoga.
Kad je njega Janko razumio,
Ivana je lípo poslušao.
Od Budima šajke dojedriše,
Iz nova se mnoge sagradiše.
Sto i šest malih i velikih
Koje mogu s' Turcim bojak biti,
Medju njima Jankova džemija
Strahovita kano Sultania.
Maleno je vrime postajalo,
Glas dopade Vojevodi Janku:
Generale od vojske Ungarske!
Turska vojska pod Biograd dodja.
Obside ga sa četiri strane;
Od istoka Turci Janjičari,
Od zapada cerni Arnauti,
Od Dunaja tanene galije;
A od Sáve ohole balije.
Dunaj vodu šajke zatvoriše,
Verugam' se težkim izvezaše,
Biograd je u nevolji težkoj,
Nemože mu dobra pomoć doći.
Kad je Janko gláse razumio,
Ormanice biše oružao.
Na nje meće ognjene topove,
I oružje, što je od potribe.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Sveti Ive slavnu misu reče,
Kad je reče na kolina kleče:
Blagoslivlje Vojevodu Janka,
I njegovu sablju Madjarkinju.
Pak se skače na noge vitežke,
Uze barjak u desnicu ruku.
Na barjaku ime Isusovo,
Ter prid vojskom k' Biogradu podje.
Zavedoše žajke ormanice;
A niz Dunaj vodicu studenu.
I prid njima Vojevoda Janko
U velikoj od boja džemii.
Kada li se blizu sastadoše
Bojne žajke Turske i Ungarske,
Potrese se Dunaj voda ladna
Od onizih bojnih lumbarádah.
Evo brate boja žestokoga!
Na Dunaju ognja paklenoga!
Stoji jauk ranjenih delíjah,
Lomljavina tanenih galíjah.
A kad li se lipo sastadoše
Ormanice Turske i Ungarske:
Nepucaju puške ni topovi;
Već zvekeću sablje i Kadare.
Sikoše se po' bijela danka
Na Dunaju dvi ognjene vojske,
Dunaj ladni vas kervav biaše,
U njega se kervca salivaše.
Biše Janku srića pristupila;
Jer potopi dvadeset galíjah,
I osvoji mnogo ormanicah,
Dvajest hiljád pogubi Turákah.
Dok se Janko s' Turcim prigonjaše,
Sveti Ivo na kolinim kleče;
K' vedru nebu ruke uzdizaše,
Ter za Janka moli brez pristanka.

Digitized by Google

Moli Ivo, i domoli Boga,
Razbi Janko na Dunaju Turke.
Zdravo dodje u Biograd s' vojskom
Na sramotu Cara silenoga.

Kad to vidi Otmanović Care,
Poče biti s' topovim Biograd.
Vas se bíli grade tresiaše
Od topóvah Turskih i Ungarskih.

A kada li probiše bedene,
I široke laze otvoriše;
Prokušaše sriću od mejdana,
Udariše Turci sa svih stránah.

Dočeka ji na oružju Janko,
Turke siče nemilo i jako.
Kolike ih na grád udaraše,
Onliko ih stermoglav padaše.

Ali Turci nigda nepristaju,
Juriš čine, kagum podkapaju.
Težko oni viču, i alaču,
Listve noze, na bedene skaču.

Kano soko' Janko prilitjaše,
Ter po poli Turke prisicaše.
Bedeni su z glavam' okitjeni,
I svi s' Turskom kervju poliveni.

Te žalosti Car Memed gledaše,
Bradu gúli, suze prolivaše.
Kruto ječi, jedva izgovára,
S' Janjičarim ter se razgovara:

Dica moja Turci Janjičari,
Sve uzdanje Cara čestitoga!
Kako sjutra zorica zabíli,
Na Biograd snažno udarite.

Ako nami Bog, i srića dáde,
Ter Biograd sjutra osvojite;
Izsicite malo i veliko,
A Janka mi živa uhvatite.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

I Papaza Fra Ivana Fratra;
Mučit ću ji godinu danákah;
Jer su meni puno dodijali,
I svu rusu bradu ogulili.

Kada li je zora zabílila,
Sa svih stránah udariše Turci.
Prisloniše skale uz bedene,
Z golim' sabljam' skaču na zidove.

Mili Bože tuge i žalosti!
Da je komu progledati bilo:
Gdi se brani malo i veliko,
Stípo, hromo, staro, i bolestno.

Janka niko pozaat nemogaše,
Vas u kervi ogreznuo biše.
Bihu mu se umorile rúke
Prisicajuć Janjičare Turke.

Ali ko će sili odoliti?
Ko l' izsići svu Carevu vojsku?
Pervesance Turci osvojiše,
Ter barjake na nje postaviše.

Na zidove druge udariše,
Na silu ji pobre osvojiše,
Mertvi Turci za skale služahu,
U grad živi pri konjih skakahu.

Cvili Janko kano zmija ljuta:
Pogibosmo Ivo Kapistrane!
Lipo ga je svetac slobodio:
Ne plaši se Generale Janko!

Branimo se do merkloga mraka!
Pak ćeš vidit čudo od Turákah.
Kako žarko opočine sunce,
Jašit ćemo bakovite junce.

Kad li poče misu govoriti
Za gradjane Bogu uzdisati;
Zgodiše se velika čudesa
Leti strila ozgor od nebésah.

Digitized by Google

Na oltar je prid Ivana pala
Lípa dára našem' Bogu hvala.
Sveti Ive uze ju u rúke,
Na njoj štije: dobit' ćete Turke.

Ovo pismo svi gradjani štiše,
Ter jedino Bogu zahvališe.
Sablje oštre, gorke suze taru,
Jao sada Otmanović Caru.

Kako žarko opočinu sunce,
Sve se skoči malo i veliko.
Nose gróde, daske opaljene,
Sieno, slamu, goru svakojakvu.

Užegoše, na Turke baciše,
Vojnici straga zatekoše.
Koi Turčin od vatre bižaše,
On od sablje uteć nemogaše.

Koi pobre od sablje bižahu,
Oni živi u vatru skakahu.
Sve izgori, niko neuteče,
Kano miši izgorili ječe.

Posli toga juriš učiniše,
Na topdžie i na kumbardžie.
Ter oteše Carevo oružje:
Ognjenite šibe, i lumbarde.

Sjajni misec pomerčao biše
Od cernoga praha i olova.
Štogod Turák oko' grada biše,
Sve Ungarci pod mač okrenuše.

Kada li je danak osvanuo,
Govorio Ive Kapistrane:
Ko je godir serdca junačkoga,
Neka sada nasliduje mene.

Dunaj ćemo vodu pribroditi,
I na Carev dundar udariti.
To je čuo Vojvoda Janko,
Ter je svojoj govorio vojsci.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ko se nadje od sve vojske moje,
Da pribrodi Dunaj vodu ladnu,
I udari jurišem na Turke,
Mojom sabljom odsić ću mu glávu.
Zadosta je našega junačtva,
Koje noćas jesmo učinili,
Neka Turci s'mirom doma idju,
Ne dajmo sriću za nesriću.
Sva je vojska Janka poslužala;
Ali nekti Ivan Kapistrane,
Ni njegovi Križari junaci;
Nego Dunaj vodu pribrodiše.
Pet hiljádah ni manje, ni više
'Z svega glása Jezus! zavikaše,
Ter udriše jedino na Turke,
Na vas tábor Cara silenoga.
Za šest urah s' Turcim bojak biše,
Od praha se ništa nevidjaše,
Od topóvah ništa nečujaše,
Turci zovu svetca Muhameda;
A Kerštjani ime Isusovo.
Ali ko će z Bogom bojak biti?
Ko l' Božiju vojsku pridobiti?
Pobigoše Turci Janjičari,
Al' ji siku Božji Križari.
Oteše jim aznu, i zairu;
Čadorove, i Alaj barjake,
Sve oružje: ognjene topove,
Tambalase, bubnje, i svirale.
Tu gospoda mnoga izgiboše,
Sve po izbor Age i Spahije;
Mladjan Vezir s' Agom Janičarskim,
Ine vojske ni broja se nezna.
Al' uteče Memed Care silni,
Udje ranjen, vesela mu majka!
Ovo uvik nek se pripovida,
Kako Ivan Turke pridobiva.

Digitized by Google

Rečena pisma bi izvadjena iz različitih historijah Latinskih, i Talijanskih. Ko li želi vas dogadjaj obilato, i sveršeno znati, neka štije Sagreda kronike reda s. Frane, i knjige, koje se zovu: Joannes triumphans. Nahodi se rečena pisma i u pervim mojim knjižicam od pisámah; ma su u njoj mnoga pomanjkanja, i errori na vlastito u broju od godištah, i u imenovanju Cárah, koja bi brez moje volje i znanja na štampu metnuta, kakono i druge mnoge stvári.

Slide pisme Vojvode Janka, koje občenito pivaju Dalmatini, Bošnjaci, Ličani, i ostali od Slovinskoga jezika národi, lipe su slušati, ako i nije moguće, da su po sve istinite.

Perva pisma.

Kad se ženi Sibinjanin Janko,
Sve obadje zemlje, i gradove:
Slavnu Bosnu, i Ercegovinu,
Dalmaciu, Líku, i Kerbavu.

Al nenadje za se dievojke;
Veće lipu Janju Temišvarku.
Prosio je, i perstenovao,
I zdravo se natrag povratio.

Maleno je vrime postajalo,
Od sure mu bíla knjiga dodje:
Kupi Janko gospodu svatove,
Kupi svate, hodi po divojku!

Al ne vodi Sekule netjaka,
U vinu ga kavgadžijom kažu.
Kad je Janko knjigu progledao,
Svoga suru biše poslušao.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Kupi svate, idje po divojku;
Al nezove Sekulu netjaka.
Sekuli je majka govorila:
Što će reći drago dite moje!
Da te ujko u svate nezove.
Ovo čudo neće biti hmani;
Straho me je pogiaut će ludo:
Jer je bio u zavadi s' súrom.
Sedlaj sinko konja najboljega,
Koino ti stoji u potáji,
I obuci Bugarske haljine,
Ponažúru hodi za svatovim.
Ako Janku do potribe bude,
Nek mu moreš u pomoći biti.
Kad je Sekul majku razumio;
Skočio se na noge junačke.
Ter osedla konja od mejdana,
I oblači Bugarske haljine.
Za svatovim idje nazorice,
Da ga niko poznat ne mogaše.
Kad su došli k' dvoru divojčinu;
Prida nje su alúge izšetale.
Primaju im konje i oružje,
Na Sekulu i negleda niko.
Sve svatove u dvor uvedoše;
Ter ji lípo za sto' postaviše.
Na Bugara i negleda niko,
Osta sideć na stíni studenoj.
Kada li se vinca ponapiše;
Sure zetu igre zametnuše.
Iznesoše na kopju jabuku,
Ter su njemu tiho besidili:
Strílaj Janko na kopju jabuku.
Ako li je ustrilit nemoreš,
Nit ćeš otić, ni odniti glávu,
Ni odvesti lipotu divojku.

Digitized by Google

Kad je Janko riči razumio:
Udrio se po kolinu rukom
Ajme meni Sekula netjače!
Ludo ti sam izgubio glávu.
To je čuo cerni Bugarine,
Ter je Janku tiho besidio:
Ne plači se Sibinjanin Janko!
Ja ću strilat na kopju jabuku.
Pak se skoči na konja Viteza;
Ter poleti kano soko' sívi,
I ustrili na kopju jabuku,
Oslobodi od napasti Janka.
Drugu oni igru zaigraše:
Izvedoše devet dobrih kónjah,
Ter govore Vojevodi Janku:
Sad priskači devet dobrih kónjah!
Ako li ji ne priskočiš Janko!
Nit ćeš otić ni odvest divojku.
Bugarin je Janku govorio:
Ne brini se mladoženja Janko!
I tu ću ti biti do potribe:
Zaleti se kano lastavica,
Ter priskoči devet dobrih kónjah,
Desetomu na sedlo skočio.
Tretju oni igru zametnuše:
Izvedoše devet divojákah,
Ter govore Vojevodi Janku:
Sad poznaji tvoju dievojku.
Ako li je poznavat nemoreš,
Nit ćeš otić, ni odvest divojku.
Težko se je Janko zamislio;
Al mu veli cerni Bugarine:
Ne brini se djuvegia Janko!
Ja ću tvoju poznavat divojku.
Skide s' sebe Bugarske haljine,
Sinu Sekul, kano sunce žarko.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Svlači s' sebe skerletnu dolamu,
Ter je stere izprid divojákah,
Pak prosiplje od zlata perstene,
Ter divojkam Sekul govoraše:
Kupi sada od zlata perstene
Ujno moja, Jankova divojko!
Ako li se koja druga maši,
Odsić ću joj rúku do lakátah.
Sve divojke na se odstupiše;
Ali nekti Jankova divojka:
Već pokupi od zlata perstene,
Ter ji meće na bijele rúke.
Uze Sekul za rúku divojku,
Ter je dáje Vojevodi Janku.
Eto ujče lipota divojka!
Ljuba tvoja, draga ujna moja.
Od mila je Janko zaplakao,
Sekuli je tiho govorio:
Težko ujcu brez svoga netjaka;
A netjaku brez svoga brajena.
Odtolem se svatí podigoše,
Dievojku Jánju povedoše
Pivajući, konje igrajući.
Onda bilo, sad se spominjalo. —

Pisma od Sekule Jankova netjaka, divojke Dragomana, i Paše Mustaj Bega.

Sinoć Paša pade na Grahovo,
Pašalije okolo Grahova;
A ostale Pašine delije
U Nikole Kneza od Grahova.

Digitized by Google

Kada li je za večerom bílo,
Turci ladne vode zapítaše:
Ali Turski niko neumide;
Nego jedna Dragoman divojka,
Lípa kćerca Kneza Nikolice;
Ter dozivlje milu majku svoju:
Na noge se draga Nene moja!
Turci ladne vode zapítaše.
Skočila se ljuba Nikolina,
Ter je Turkom vodu dodávala.
Svi se Turci vodice napiše,
Ali nekti Dželebija Mujo.
Već je Mujo tiho besidio:
Borja tebi ljubo Nikolina!
Pokloni mi Dragoman divojku
Za vernu moju zaručnicu.
Ali mu je ona govorila:
Ne budali Pašina delijo.
Dragoman je dite izprošeno
Za Sekulu Jankova netjaka.
Na nju metnu lípo obiližje:
Tri sadaka od svile cerljene.
I tri burme od suhoga zlata,
A na njima tri draga kamena.
Pri kojim bi moga' večerati,
I dvanajest konja podkovati
U po' noći; kano i u po' dne.
Nije za te Dragoman divojka!
Kada ju je Mujo razumio,
Neveseo ode u ložnicu.
Niti spáva, nit' se razgovara,
Jedva zore biše dočekao.
Kada li je zora zabílila,
Skočio se na noge junačke;
Ter otidje Paši pod čadore,
Pak je njemu tiho govorio:

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Mustaj Paša mili Gospodare!
Štogod imaš Pašiluka tvoga.
Neimade lipše dievojke,
Što je kćerca od Grahova Kneza.
Ter je njemu Paša besidio:
Kaži pravo, tako bio zdravo!
Jel istina, što ljudi govore,
Da ti imaš jedno dite lipo,
Lipo dite, Dragoman divojku.
Ne bili je meni poklonio!
Zvati će se mlada Pašinica;
A mi ćemo biti prijatelji.
Brez stida mu odgovara Kneže:
Istina je mili Gospodare!
Istina je što ljudi govore;
Da ja imam gizdavu divojku.
Al' je ona davno izprošena,
Za Sekulu Jankova netjaka.
Koi metnu na nju obiližje:
Trie burme od suhoga zlata.
Kada ga je Paša razumio,
Nikoli je tiho govorio:
Dovedi mi Dragoman divojku,
I Sekulu Jankova netjaka.
Vidit ćemo, kad se sastanemo,
Komu voli Dragoman divojka;
Ali Paši, al' Sekuli tvomu.
Nikoli se ino nemogaše:
Već napisa listak knjige bile,
Ter je šalje Jankovu netjaku:
Neka znadeš Sekul dite mlado!
Da ti Paša otimlje divojku.
Poteži se k' bilu dvoru momu:
Da idjemo Paši na divane,
Na divanu pitat će divojku:
Da obere, koga joj je drágo.

Digitized by Google

Kad je Sekul gláse razumio;
Skočio se na konja golema,
Ter otidje Knezu na Grahovo,
S' sobom vodi tri sta Karavláhah.
Tu je Sekul noćcu prinoćio;
Kada li je danak osvanuo,
Idje Junak Paši čestitomu,
S' sobom vodi Dragoman divojku.
Kada ju je Paša ugledao;
Divojci je tiho besidio:
Sad mi reci Dragoman divojko!
Ali voliš poći za Sekula;
Al se zvati mlada Pašinica.
Ona mu je tiho govorila:
Vira moja Paša Gospodare!
Volim s' tobom u travi zelenoj;
Neg s' Sekulom u svili cerljenoj.
To je majka naučila biše:
Da promini viru za neviru.
Sekul joj je tiho besidio:
Bre neviro Dragoman divojko!
Kamo vira? kamo duša tvoja?
Gdi je Isus lipa dika tvoja?
Povrati mi tri burme od zlata,
A ti hajde za koga ti drago.
Pruži ruku neviro divojko!
Da poznajem obilježje moje.
Pr vari se Dragoman divojka,
Pruži rúku, ujide je zmija.
Manu sabljom Sekul díte mlado,
Odsiče joj ruku pri ramenu.
Pak je Paši Sekul besidio;
Tvoja srića moj čestiti Paša!
Meni ruka, a tebi divojka,
Svakom' svoje; a što komu Bog dá.
Serdito je Paša govorio:
Bre Sekula jedna aranzado!

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

To li činiš na divanu momu,
Gdi gledaju Age i Spahije.
Kad si junak i takva delija,
Izadji mi na mejdan junački.

Al je njemu Sekul govorio:
Služit ću te moj čestiti Paša.
Oba dobre konje posidoše,
I brijetke sablje povadiše.

Razigraše konje od mejdana
Po Grahovu polju širokomu.
Pak se z britkim' sabljam' udariše;
Al je Paši loša srića bila:

Nanese ga konjic na junaka,
Baš na desnu rúku Sekulovu:
Udari ga sabljom Madjarkinjom.
Kako ga je jako udario,

Dvi ga pole oko' konja pale,
Pod njime je sedlo prisikao.
Još i konja biše zahvatio,
Neka pobre! vesela mu majka.

Kad je Janko glase razumio,
Kako Pašu biše pogubio.
Nit' ga žali, nit mu se raduje;
Već se smije; ter se podruguje.

Netjaku je svomu besidio:
Strašna momka! lípa mejdandžie!
Usahla ti ruka do ramena!
Onako li sičeš poturicu?

Da to siče Vojevoda Janko,
Prisika' bi konja i konjika;
Još bi sabljom zemlje zahvatio,
Mejdandžijam pisma na poštenje!

Ovo se piva od našega naroda, ko će virovat, neka viruje, ko neće neka miruje.

Digitized by Google

Slidi govorenje od uzetja Carigradskoga, koje se zgodi na 1453.

Buduć došlo vrime od Boga zabiliženo, u koje odredio biše pedepsati holost Gerčku, čini ganuti Memeda obćenitoga neprijatelja protiva Gerkom samo s' tri sta hiljadah vojske po zemlji; a sto hiljádah po morju, kako piše Florian Kampi, ili tri sta i petdeset hiljadah, kako hoće Sagredo. Ukaza se dakle vojska Turska pod Carigradom **1453.** drugi dan Aprila miseca, a do malo dánah dojedriše brodovi od boja sto galíjah, i dvi sta od svake versti ostalih bojnih brodóvah.

Imadiše Memed jednoga Ungarca, meštra verstna, koi znadiše salivati topove, i ovi izmedju ostalih topóvah, sali dva puno velika, i strahovita, koji najvećje zlo činjahu Carigradu, ali ga pokara berzo pravda Božja; jer on isti s' njima vladajući; jedan se razkide, ter ga odnese u ater (zrak). Vidi se dakle nesrićni Carigrad, koga okoliš biše míljah osamnajst, sa svih stránah okružen od Turákah. Takodjer i vas kanalić Carigradski napunjen brodóvah bojnih. A posli nikoliko dánah ugledaše četiri derva, iliti nave (ladje) velike, kao četiri kastela, jedan poslan od Cesara Rimskoga, a tri od Republike Genuezske Carigradu na pomoć; i ovi s' pomoćju vitra ulizoše u tisni kanalić Carigradski; ali buduć pristao vitar, i učiniło se tiho kao mliko morje, stadoše na morju izpod Carigrada, kakono četiri školja, da se ne mogahu pomaknuti natrag, ni naprid. Turske galije sa svih stránah njih obletiše s' pomoćju vesálah; ali se toliki oganj prosu iz návah, da izlomi, saterga, i potopi mnoge galije Turske. Nesrićni gradjani bihu se popeli na kúle, i zvonike za viditi taj žestoki na morju oganj. Car Memed gledajući svojim' očima, što se od njegovih galíjah činjaše, malo od jada necerče.

I buduć udario vitar pomoćnik, brodovi Latinski otvorivši jidra, zajedriše pút Carigrada po srid galíjah, i návah Turskih, na sve stráne oganj prosipljući, galije, fušte i or-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

manice Turske topeći, zdravo, i veselo u Carigrad dodjoše. Turákah, kako oni isti kazaše posli, poginulo biše dvanajst hiljádah, a Kerštjánah sa svim malo. Memed razserdjen zove prida se Pašu Kapetana od bojnih brodóvah s' odlukom, da mu svojom rúkom glávu odsiče; jer mu nije bastalo dobiti Latinskih brodóvah, nego mnoge izgubi galije vojsku; ali videći ga svega kervava, i brez jednoga oka, uzteže sablju; ali neuzmače buzdohan; nego ga on isti poče nemilo biti. Biše Konstantin Cesar zapričio kanalić Carigradski s' jednom verugom gvozdenom, i od zada postavio nikoliko galíjah, i návah; da se Turski brodi ne mogu približati grádu; ma se i tomu Memed domisli; jer čini jednu noć brez buke i oglašenja, priniti poljem mnogo návah, i galíjah u porat od Carigrada s' velikim strahom, i začudjenjem gradjánah. Posli toga poče sa svih stránah, s' kopna i morja grád biti.

Slidi govorenje od juriša pervoga.

Nesrićni Konstantin neimadiše u grádu izvan šest hiljádah svójih virnih vojníkah, i tri hiljade Genuezah i Mletčićah, koji bihu na pomoć Carigradu došli, a ostalo sve gospode, kaludjérah, pópah, i ostaloga puka Carigradskoga, u kojim malo ufanje deržaše, budući se protiva njemu sve uzdiglo, ne za drugo; nego jer nastojaše sjediniti Gerke s' Latinim, što smutljivci podniti nemogahu, voleći izgubiti sebe, grad, Cesara, i cesarstvo; nego da se dvi cerkve, iztočna, i zapadnja sjedini, kako se očito oglasi Luka Notaro Senator Carigradski, i General od brodóvah bojnih, koi reče púku pristrašenu ove ríči: Što plačete gradjani, svakako nam je bolje gledati Turske saruke po Carigradu; nego Rimskih Kardinálah cerljene klobuke. Ali Bog pravedni berzo hoti pokarati spavaoca, i smutljivca; jer kada Car osvoji grad: idje pridanj' rečeni Luka svojizim sinovim, ter ga poče moliti,

Digitized by Google

da ga pusti mirno uživati zemlje i posidovanja svoja stara, a da će mu očitovati misto, gdi biše zakopao mnogo blago, to jest jaspre, i drago kamenje, malo prija, nego Turci grad uzeše. Ma poslušaj Štioče dragi što pravda Božja učini, Car mu reče ove riči: Ah pse! brez duše; jer to blago nisi dao tvomu nesrićnomu Cesaru, da može vojnike kupiti, tebe i sebe od moje sablje braniti? Kako ti moreš obetavati meni ono, što je moje? Kako sam grad osvojio; gospodar sam od svega, što se u gradu nahodi. Zapovidi: da se posiče on, i opaki porod, i to bi izveršeno.

U svako vrime Carci, Latinski neprijatelji, bilu nigda veće, što u vrime njihova skončanja: Ganutje, na dospitku berže je govore mudraci; a od ove smutnje bi najvećji uzrok jedan kaludjer imenom Genadio koga vas púk za sveta deržaše, ovi nigda nepristavaše podbune činećи, psujući jadnoga Konstantina, Patriaru, Pope, i sve ostale, koji o skladu nastojahu. I ne samo bi u njima holost, i nenavidost; da li jošter i velika lakomost; jer se nenadje gospodin, ni tergovac, koi bi mu zajao jaspre, za moći kupiti i plaćati vojnike, premda je od mnogih pitao; ali ga dadoše na sramotu z glavom Caru svomu dušmaninu. I ostavivši za sada svaka, koja se tada dogodiše od juriša pervoga činim govorenje.

Videći Car Memed, da je grad na puno místah probijen, dade naredbu, da se juriš čini, i on isti, za dati vojsci slobod i priliku, uzjaši na konja; pak prid vojskom uputi se prama grádu, a za njime sva ostala vojska, ter sa svih stránah njega okolišiše i na njega udariše, mnogo stotínah skálah uz grad prisloniv̀i, ter uza skale na bedene od grada skačući; ali koliko ih se uza skale penjahu, toliko ih sunovrat letjaše. A najpervi, koji juriš činjahu, bilu nesrićni Carci, i Ermeni podložnici Carevi na silu dignuti, i na juriš usilovani za primiti pervu žestinu od ognja. Od jutra do mraka Turci nepristaše na grad terčati; ma se gradjani viteški podnesoše, jedno množtvo neizbrojeno pobivši Turákah.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Car Konstantin premda malo vojske imadiše, vitežki se podnosaše; a imadiše i verstne Generale, na vlastito od Genue i Mlétákah, kojizim Konstantin zabiliži mista, gdi koi imadiše stati, i protiva se Turcim hervati. Za branitelja dvoru kod Blankerne bi postavljen Jerolim Minio Poklisar Mletački. Za čuvalca velikoga dvora rečenoga: kod ústah lavskih bi postavljen Petar Julian, veliki vojnik i Kapetan Katalanin. Za braniti kasteo od sedam kúlah bi postavljen Theofil Paleolog rodjak Cesarov. Manuel Genuez, gospodičić i verstni vitez, imade naredbu braniti vrata zlatna. Justinian Genuez, snažni vitez i plemić, General na misto Cesarovo, imade naredbu braniti vrata s. Romana, prama kojim se biše Car s' Janičarim utaborio, i na koja najvećja snaga udaraše. Dva brata Troila od Genue, Pava i Antun, branjahu vrata pram Jedreni, i ovi toliko pobiše Turákah, da se nemože veće. Dva Kapetana Genuezska: Jerolim i Leonardo branjahu vrata Silocernu zvana. Todor Kaništo Kapitan Carigradjanin branjaše vrata Karziu zvana. Luka Notaro Gerčki General branjaše vrata od Turskih galíjah, i návah. Dimitar Kantakuzen, i Nicefor Paleolog zet njegov Principi Carigradski s' ostalim plemićim Gerčkim branjahu veliku cerkvu od dvanajest Apoštólah rečenu. Kaludjeri, Popi i ostali Svešćenici obdan čuvahu mista od Cesara zabiliženа, obnoć s' pukom kerpljahu zidove razvaljene, i probijene od Turskih topóvah. Svi se rečeni Generali toliko junački na svakomu jurišu tako vitežki podniše, da se izreći nemože. Za petdeset i veće dánah Turci nepristaše biti Carigrad, i na juriš terčati; ali nebudući još došlo vrime od Boga zabiliženo, uzeti ga nemogoše, da li mnogo i mnogo hiljádah pod njim osta mertvih. Dodjoše Duhovi, i tada bi od mnozih vidjena jedna svitlost, gdi izleti iz gráda, ter k' nebesim poleti. Ovo čudo uzeše Turci za svoju sricu, a Gerčku nesriću, kako se i dogodi.

Na dvadeset i sedam Maja, a na dan prisvetoga trojstva, prosvitli se sve polje oko' Carigrada u večer rečenoga dneva, Turci počeše činiti molbe Bogu, i svomu lažcu sve-

Digitized by Google

tcu; da jim dádu dobru sriću za osvojiti Carigrad; a sjutra dan učiniše veliki procesion za dobru sriću. Gradjani to gledajući, vehoma se bihu pristrašili, i oni po isti način moljahu Boga, i procesione činjahu; ali jurve biše Gospodin zatvorio svoje oči, i uši; da ne vidi, i ne čuje njihove tuge, i žalosti. Konstantin poznajući, da se Turci spremahu za učiniti veliki, općeniti, i najposlidnji juriš na grad, dozva prida se sve glavare, gospodu, i ostali púk od Carigrada, pak jim ovako govoriti poče: „Došlo je o Carigradjani! vrime, „ili da se s' pomoćju Božjom obranimo, ili da svi poginemo, „svak dakle snažno, kripko, serdito, i jako općenitoga ne„prijatelja čekaj, i na njega udari. Sjutra će se viditi vaša „ljubav prama Bogu, svetoj viri, vašoj dici, rodbini, otač„bini, vašemu Cesaru, i svemu cesarstvu. Ako se ne obra„nimo, to će naši uzrokovat grisi; Slava Bogu i Bogoro„dici, primimo dobrovoljno za grihe naše. Svak se pokaj, „skruši, i pravo izpovidi, ter ako naše i pogine umerlo tilo, „neka je spasena duša. Svak svakomu prosti uvridjenja „stára; a ja od sviuh vas oprošćenje pítam. I nemojte ci„niti: da sam se pristrašio, ili ufanje od oslobodjenja izgu„bio; jer s' pomoćju Boga, dobit ćemo neprijatelje naše. „Ako li se je pak približalo vrime od našega skončanja, „hvala Bogu, i Bogorodici; samo ovo želim, da svaki od vas „bude osvetiti Boga, prolivši kerv za poganika; a što ću ja „učiniti, ako Bóg da, ter svanemo zdravo, vidit ćete." Gospoda, redovnici, i vas púk slušajući takve riči, gorko proplakaše. A Konstantin narediv̀ši svaka, koja potribita bihu za dočekati svu snágu vojske Careve, otidje u svetu Sofiu, učini s' velikim skrušenjem izpovid Generalu, koliko da znadiše; da će se berzo s' ovoga svita díliti, i tako učiniše mnogi ostáli. Otidje posli toga u svoj palác, iliti dvor, dozva prida se dvorjane, ter poče od njih prošćenje pitati, i ovde bi veliko prolitje súzah od njegove obiteli, slúgah, i dvoránah, koje puno plačne, i žalostne ostavivši, dili se k' vojnicim za pobiti se s' Carem Otmanovićem.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Turci učiniše veliki juriš na grad.

Na tri sata prija zore brez vike, bubánjah, i svirálah udari veće od sto hiljádah Turákah na grád; ali sve furde, to jest što se najgorje, i nevaljalie u vojsci nahodjaše, ne za drugo, nego da gradjani njih sikući izmore se, i učine slabi, da nisu hárni hervati se prama jakosti, koja imadiše na njih doći. Ovi pervinci nesrićni tako izgiboše, da se od njihovih tilésah napuniše jaruge Carigradske. Kada pak zora zabíli, udariše Turski bubnji, i tambalasi, zavikaše vojnici Turski, upuțiše se protiva gradu, a medju njima Car na jednomu konju plemenitu i oholu; doniše mnogo hiljádah skálah, dasákah, grédah, mašklínah, polúgah, motíkah, i ostalih čudésah za uzeti Carigrad pripravljenih, na koga sa svih stránah s' morja i s' kopna bihu udarili. Gradjani se tako snažno Turkom opriše, da nije moguće virovati, bijući Turke s' topovim', granatam', puškam', strilam', stinam', s' vrilim paklom, i sumporom; ter pobiše Turákah, da se ni broja nezna. Tri debela sata Turci nepristaše s' golim' sabljam' uza skale na zidove skakati; ali koliko ih uzlazaše, onliko ih niz bedene stermoglav padaše, koji brez rukuh, koji brez noguh, koji brez gláve. Najvećju muku podnese Justinian Genuez; jer na njegova vrata Car sa svom snágom od Janjičarah udaraše, i toliko Turskih glávah odsiče, da bi se od njegova junačtva knjige po svitu štampale kao od Vojvode Janka, da se na poslidku nebude osramotio, kako će se viditi sada.

Nemogući Turci uzeti Carigráda, počeše bižati natrag s' velikom gnjevom, štetom, i sramotom. Ali ah moj Bože velike žalosti! holost Gerčka nekti se smiriti, dok se ne izkorenu; jer uzadje sve mužko i žensko, malo i veliko na bedene od gráda, ter što bi imali zahvaliti Bogu, da ji je od smerti izbavio, onu istu smert nemilu zoviju, da ji umori vičući iza svega glása, i rugajući se Turkom; da su žene,

Digitized by Google

da su plašivice, i da jim se nebasta povratiti natrag za pobiti se s' njima; toliko Cesar, koliko rečeni General Justinian karahu nehárni púk da muči, ali ne bi moguće zamučikati ih, i tako Car razserdjen čini svu vojsku na nje udariti. A rečeni General Justinian razserdjen protiva Carigradjanom, ostavivši vrata svetoga Romana, pobiže sa svim' svojim' vojnicim u návu, tada Turci rečena vrata osvojiše, koja se prozvaše od Turákah Demir Kapia. Turci ulizoše u grád, i počeše sebice sići gradjane. Cesar siromah u rúke se živ nedáje; nego izvadivši sablju, odsicaše po gradu Turske gláve; ma buduć vas izranjen, i izsičen, pade sikući Turke na zemlju mertav, komu gláva bi odsičena, i Caru prikazana. U cerkvu s' Sofie biše utekao Patriara, Kaludjeri, svi Principi, sva Gospoda, Monake, Principeše, i sve Gospoje, cineći: da će ji Majka Božja braniti od Turske sablje; ali i ona biše zatvorila oči svoje, da ne vidi njihove rúge, i ne čuje gorkoga plača, budući oni malo prija zatvorili rečenu cerkvu; da se u njoj liturgie ne govore; jer bijaše u njoj rekao s. Misu Kardinal Rimski. Razbiše Turci vráta, ulizoše u cerkvu, počeše sići, klati, i nepošteno dilo z gospojam', i divojkam' dilovati; još i druge pogerde, koje se ne imadu imenovati, počeše činiti; neizbrojeno srebro, zlato, drago kamenje, i ostale stvari neprocinjene, koje bihu unili u rečenu cerkvu, sve pokupiše, i odniše. Nisu ga htili dati svomu Kralju; da ji bráni, dadoše ga na sramotu Caru, koi njih izkorenu. Uzeše dakle Turci Carigrad na 1453. drugi dan po s. Trojstvu, i u njemu Car utverdi svoje pristolje do dneva današnjega.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Pisma sverhu knjige, koju pisa Cesar Carigradski imenom Konstantin najposlidnji Papi Nikoli V., i sverhu odgovora, koi dade rečenomu Cesaru.

Knjigu piše Care Konstantine,
Carigrada nesrićne godine.
Ter je šalje Papi velikomu
Po imenu Nikoli petomu.

U knjizi ga lipo pozdravljaše;
Kano otcu ter mu se klanjaše:
Niz obraz je suzam' oborio,
Ovako je Papi govorio:

Ili sada, ili već nikada,
Spomeni se Otče Carigrada!
Turci će ga berzo osvojiti,
Mene tvoga sinka pogubiti.

Već te molim kano Otca moga,
I Vikara Boga velikoga.
Tvoji sinci u nevolji cvile,
Nuder piši listak knjige bíle!

I šalji je Duždu Mletačkomu
Od starine prijatelju momu.
I svim krunam svitlim od zapada:
Neka dodju branit Carigrada.

Sveti otče potriba je takva:
Da me sada braniš od Turákah.
Uzmi mene za svojega sina,
Pošalji mi na pomoć cekínah.

A evo ti tverdu viru dajem:
Nek sam drugi, ako te izdájem.
Silóvat ću moje podložnike,
Patriare, i sve svećenike.

Digitized by Google

Da poznadu tebe za glavara
Isusova pravoga Vikara.
Rimsku cerkvu još za majku našu,
Izpunit ću svu odluku vašu.

Ponizno mu odgovara Papa,
Bílu knjigu suzicam' natápa:
Nije vrime Care Konstantine
Zvat' na pomoć Nimce, ni Latine;

Jer ste Bogu puno dodijali,
I Latine težko izvarali.
Duha svetog' u vami nejmade,
Valja, da vam i Carigád pade.

Nije misec, ni godina dánah
Odkada vás čeka vaša majka.
Kojano je od Boga vladana,
Ter će živit do sudnjega danka.

Sveti Otci sabore činiše;
A Latini blago iztiraše,
Da u míru s' nami pribivate,
I da vašu majku poznavate.

U saborim vi se obetaste,
I vlastitim perom podpisaste:
Da ćete se s' nami milovati,
Kano bratja lipo skladovati.

Al se jadni vazda porekoste,
I od svete cerkve odpadoste.
Govorite riči svakojakve,
Deržite nas kano mercinjake.

Vi volite gledat sarukaša;
Neg' da s' vami vlada majka vaša
Rimska cerkva Božja zaručnica,
Koju bráni Maria divica.

Nepošteno Latine psujete,
Po svim mistim, kuda putujete.
Latini će izgubiti duše
Jiduć žabe, i balave spuže.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Od Rimske se odmećete cerkve,
Ter prokletstvo na Pápu mećete.
Anatema budi lukavomu,
Nevirniku Papi Latinskomu!

Gdi će vrane orla pogubiti,
Gdi l' prokletstva Papi nahuditi.
Vaše duše nemilo trujete,
Kada Papu pogerdno psujete.

Zlo govorit', opsovat' čovika,
Nije griha, niti je grišića.
Spuže jisti zla su privelika,
Nit će vidit Boga, ni Božića.

Reci meni Care Konstantine!
Je li takvi nauk od istine,
Gdi će spuži nahuditi duši
Gdi li kozle, koje se uduši?

Neće jišće dušu otrovati
Koga bude trizno blagovati;
Nego grisi, i nevirnost vaša,
Kazat pravo, to je dužnost naša.

Ko će reći: da pravedan nije
Sveti sabor od Kalcedonie?
Koi prokle jednog poganina,
Eutika Carigradjanina.

Dioskora od Aleksandrie
Patriaru, još i druge s' njime,
U kojizim pravednosti nije;
Jer Božije opsovaše ime.

Na Isusa kada zavikaše,
Dvi naravi u njem zanikaše:
Da nejmade Isus čovičanstva
Priuzeto biše od Božanstva.

Sveti otci Boga proslaviše,
Anateme na nje postaviše:
Sjediniše Gerke, i Latine;
Znádeš i sam Care Konstantine.

Digitized by Google

Al neprodje puno godinícah,
Medju se se zavadiše dica;
Jer razdíli Latina i Gerka,
Akacio Gerčki Patriarka.

Cesar Zenon tako se zoviše,
Patriari u pomoći biše.
Papa njemu šalje poklisare,
Svete cerkve duhovne likare.

Da sjedine dva mila brajena
U jedinstvu vire odgojena;
Al ji Cesar u tamnicu meće,
Svetu cerkvu već za majku neće.

Za četerjest i veće godínah
U tamnosti Gerci pribivaše.
Bog jim dade Cesara Justina,
Koi pravi zákon poznavaše

Bulgarskoga roda i plemena,
Slovinskoga našega imena.
Srićan biše tad' ovi Monarka,
S' njim se složi Ivan Patriarka.

Izbaviti Gerke nastojahu
Iz tamnostih, u kojizim stahu.
Bilu knjigu oni napisaše,
Otcu Papi ter je prikazaše.

Miloserdje od njega prošahu
Pomirit se s' cerkvom nastojahu.
Kad je Papa knjigu progledao,
On od mila biše zaplakao.

I zagerli kano svoga sína,
Pravovirca Cesara Justina.
Patriaru, i sve svećenike,
Isusove práve naslidnike.

Puno godín u skladu živiše,
Kano bratja Gerci i Latini,
Najposli se oni zavadiše,
Protivi se Focio istini.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Na silu se čini Patriara;
A s' pomoćju Mihila Cesara
Ignacia u tamnicu meće,
Sklad, i ljubav od sebe odmeće.
Mori njega i žedjom, i gládom,
Patriaru ter muči pod brádom.
Bráni Papa svetog' Ignacia;
A proklinje, i kara Focia.
Al Focio zato i nemári;
Nego ljubav bratinsku pokvari,
Ter razdíli dva mila brajena,
Svete cerkve mlikom zadojena.
A što ću ti drugo govoriti,
Kako l' ću ti oči otvoriti?
Vidiš i sam u iztoku tmine,
Kako Gerci gledaju Latine.
Vole vidit Turke, i ajduke;
Nego Rimske cerljene klobuke.
Vole: da jim zapovida Paša;
Nego Papa, ili cerkva naša.
I tvoj bratac puno nastojaše,
Cesar Ivan imenom se zvaše:
Da sjedini Gerke i Latine,
I da od njih niko ne pogine.
Ugenio tada Papa biše,
Njemu Cesar bílu knjigu píše:
Čini sábor, kupi svete otce,
Primi Gerke pod tvoje krioce!
Na knjigu mu Papa odgovara,
Ter Cesara lípo nagovara:
Nu podigni tvoje svećenike,
Patriaru, i Gerčke Vladike!
Ter dodjite do grada Ferare,
I dovedi Bogoslovce stare,
Koji znadu mudro besiditi,
Dva naroda lípo sjediniti.

Digitized by Google

Poslat ću ti tri galije tanke,
Hodi k' meni, vodi Patriarke.
Ne staraj se Cesare zairom;
Nego putuj k' Italii s'mirom.

Rad ljubavi Božijega sina
Sto hiljádah stratit ću cekínah.
Za spasenje iztočnih Cesárah,
I njihovih slavnih Patriárah.

Kada Cesar bílu knjigu prími,
Od veselja malo nezaními.
Pak podiže svoje Patriare,
Mudre ljude Bogoslovce stare.

On ostavi svoje bíle dvore,
Ter otidje niz to sinje morje.
Zdravo dodje Duždu Mletačkomu,
Od starine prijatelju svomu.

Gospoda su pridanj' izšetala
U djemiju njega postavila,
Koja biše svilom pokrivena,
I sva čistim zlatom pozlatjena.

Zakantaše: Te Deum Popovi,
Zagermiše sileni topovi.
Potrese se dervlje i kamenje;
Od radosti svak dáje zlamenje.

Časti njega dvadeset danákah,
Svitla kruna Dužde od Mletákah.
Pak doprati prijatelja draga
Do Ferare bijeloga grada.

Lipo ga je Papa dočekao,
Prid Cesara biše izšetao.
Kad je Cesar Papu ugledao,
Prid njime je na kolina pao.

Al' mu Papa klečat nedadiše
Za rúku ga uhvatio biše,
Ter ga ljubi kano sinka svoga
Rad ljubavi Boga velikoga.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Za njim idje Jozip Patriarka,
Od iztoka svitlost sunca žarka.
Svi Biskupi, i duhovni otci,
I ostali Gerčki Vladaoci.

Tu se s' Papom lípo pozdraviše,
Poljubiše, i razgovoriše.
Posli, neg' su oni počinuli,
U sábor se jesu podignuli.

Side Papa na stolcu zlatnomu
Na pristolju puno visokomu.
Z desnu njega Cesar od iztoka;
Izpod njega gospoda visoka.

S' livu stranu Jozip Patriarka
Za pristoljem Rimskoga Cesara.
Izpod njega ostali Biskupi,
Svete cerkve temeljiti stúpi.

Tu bijaše mudrost izabrana
Od iztočnih i zapadnih stránah.
Tu mudraci tanko govoriše,
Bogoslovci písma otvoriše.

Izabra se dvanajest mudrácah
Od Latínah sve Bogoslovácah;
A dvanajest Gerčkih Duhovníkah.
U nauku se bi jim prilika.

Dišputaše tanko i visoko,
Vele znano, i puno duboko:
Od izhoda Duha prisvetoga,
Starešinstva Pape Latinskoga.

Od pravednih dúšah očištjenja,
Od pšeničnа kruha posvetjenja.
I ostala mnoga govorahu,
U saboru lípo razložahu.

Medju Gercim najmudrii biše:
Bezarion, tako se zoviše;
Arcibiskup od Nicea grada,
U mudrosti pošteno se vlada.

Digitized by Google

A za njime od Efeza Marko,
Ter razloži visoko i tanko
Arcibiakup od Efeza grada;
Ali Marko neljubljaše aklada.

Dva bijahu od Latinske strane
Najmudrii, koji razlog brane.
Jedan biše mudri Cesarine,
Istina je Care Konstantine!

A drugi se Dominikan piše,
Njemu Ivan lípo ime biše.
Privisoko ovi besidjahu,
I duboko vazda razložahu.

U Ferari sábor nedospiše,
K' Fiorenci već se uputiše.
Tu dišpute velike bijahu
Razlozi se duboci nosahu.

Malo toga postajalo vrime,
Nu poslušaj Care Konstantine!
Razboli se Jozip Patriarka,
Slavit će se do sudnjega danka.

Jer učini dila plemenita
Prija neg' se dili s' ovog' svita.
Zove starac slugu Nekteriju,
Pak zapita divit i artiju.

Na ruku se naslonio biše:
Starac Jozip, ter ovako piše:
Ja virujem s' pravovirnim akupa,
Da je Papa glava od Biskúpah.

I ovo je pravedna istina:
Duh izlazi od Otca i sína.
Izpovidam jošter temeljito;
Da se čiste duše vrimenito.

I zove se misto očištjenja,
Gdi se muče radi sagrišenja.
Očištjene na nebesa lete,
Vide Boga, i njegove svete.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

U prísan se posvetiti može
Ka' i u kvas ja virujem Bože!
To izusti, a dušicu pusti,
Ime Božje spominjuć u ustih.

Kada otci svaka izvidiše;
Dva národa lípo sjediniše
Veseli se malo i veliko,
Nit' se tomu suprotivi niko.

Nego jedan od Efeza Marko,
Plakalo bi još i sunce žarko.
Kada dodje k' bílu Carigradu,
Gúli Marko svoju rusu bradu.

Tužbu čini, grozne suze ori,
Starac Marko ovako govori:
Naši otci zakon pokvariše,
S' Latinim se lípo pomíriše.

Starac Marko neljubljaše sklada,
Kupi vojsku oko' Carigrada.
Svećenike svoje naslidnike,
Kaludjere, i Gerčke Vladike.

U pustinji sabor učiniše,
Na Cesara prokletstvo staviše.
Još jim ni to dosta nebijaše;
Već na pomoć heretike zvaše,

Da se dignu protiva Cesaru
Od istočnih stránah gospodaru.
Smiriti se nigda nemogahu,
Patriaru svoga proklinjahu.

Medju nami da je ljubav stára
Poslao sam moga poklisara
Kardinala Božjeg namistnika.
Neka vam je poštenje i díka.

U Sofii kada Misu reče,
Misu reče, al jedva uteče;
Jer zavíka malo i veliko:
Ajde na dvor ljudaka nepriljko!

Digitized by Google

Anatema Papi Latinskomu,
Konstantinu Cesaru Gerčkomu,
Patriari, i svim odmetnikom,
Rimske cerkve ludim naslidnikom.

Još divojke vaše koludrice,
I ohole Gerčke udovice,
Kunu mene od cerkve glavara
Patriaru, i tebe Cesara.

Al njihove anateme ljute
Nisu verstne da pauka smute,
Kamo li će Božjega Vikara,
Koi grihe proklinje i kára?

Ah moj Bože goleme žalosti!
Ko će podnit Gerčke oholosti?
Ko li njima ljubav pokazati,
Svitle Kralje ter na pomoć zvati?

Mojom ti se virom obitujem;
Doć će vrime kako ništo čujem,
Da će klanjat u Sofii Turci,
Robit će vas gorje neg' ajduci.

Ali neka znadeš Konstantine!
Da te puno ljubim do istine.
Moliti ću Dužda Mletačkoga,
Da ti brani Carigrada tvoga.

I molit ću Kralje od zapada,
Nek ti dádu pomoć iz nenáda.
Što je reka', to je učinio,
Sve je Kralje po redu molio.

Al ji Papa umolit nemože;
Jer se biše razserdio Bože
Na nesrićno od istoka carstvo,
Hoti; da im pomanjka cesarstvo.

Nerazumim ja moj blagodarni štioče Hrištjanine! zlo govoriti od Hrištjánah, koji su od našega mnogočastnoga i slavnoga jezika i národa; jer nenahodim, da su oni početak

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

od neslada, smutnje i razdilenja bíli; nego merzim na oholost Gerčku, koja bi uzrok od neslada medju bratjom od izgubljenja carstva njihova; još i od svih banovínah Slovinskih, koje ječe pod težkim jarmom Turskim, razdilivši brata od brata, i prijatelja od prijatelja, neka mogu prija skončati, i lašnje sebe, i svoje imanje izgubiti. Na nje dakle imamo merziti; jer su uzrok od svega zla duhovnoga, i tilesnoga bíli, ne samo svoga, nego li i našega, protiva kojim sveti Pava' píše, i težko se tuži, kako se štije u njegovim knjigam; a vami nosi čast, i svako poštenje, kakono junakom, vitezovom, i gospodi Slovinskoj, moleći Boga, i Bogorodicu, da se svi sjedinimo u jedinstvu duhovnomu, pravovirstva, i ljubavi našega Isukersta, iliti po vaš način Hrista Amen.

Nahodi se u mojim prošastim knjižicam u govorenju od Kraljevića Marka, da ga Hrištjani za sveta derže: ono nísu riči moje; nego nadometak jednoga, koi je moje historije pripisiva', zato mi ne primi za zlo; jer ja kriv nísam.

Slidi pisma od uzetja Carigradskoga, izvadjena iz knjigah Floriana Kampi, prenešena u jezik preslavni, i složena po starcu Milovanu, a prikazana Gospodi Hrištjanskoj.

Knjigu piše momče Sveznadare
Iz Jedrene grada bijeloga
Na hiljadu četiri stotine
I petdeset još i tri godine.
Ter je šalje k' bílu Carigradu;
A na ruke Cara Konstantina.
Kupi vojsku mili Gospodare!
Idje na te Otmanović Care.

Digitized by Google

U njega je vojska silovita,
Od Azije i Tatarije,
Bulgarije, i od Romanije;
I ostalih mjéstah i kraljéstvah.

Kad Konstantin bielu knjigu primi,
Knjigu štije; a suze prolije.
Pitaju ga Hrištjanska gospoda:
Što je tebi Care Konstantine!

Koja ti je cviliti nevolja?
Ali ti je netjak poginuo
Po imenu Komnen Dimitria
Bojak bijuć s' Carevim' delijam'?

Odgovara Care Konstantine:
Prodjte me se Hrištjanska Gospodo!
Nije meni netjak poginuo
Bojak bijuć s' Carevim' delijam'.

Ali mi je cviliti nevolja;
Jer evo mi listak knjige dodje
Od Eldžije moga Sveznadara,
Iz Jedrene bijeloga gráda.

Da je Care vojsku sakupio,
I da misli udariti na me;
A ja nesmim dočekati njega,
Jere nejmam moći, ni pomoći.

Svi su Báni mene odbignuli,
Protiva se meni uzdignuli.
Oborit će u sužanjstvo mene;
A berzo će oborit i sebe.

Sva je moja zemlja porobljena
Od Memeda Cara nevirnoga
Da bijela grada Carigrada;
A berzo će osvojit i njega.

Jere nejmam brata ni rodjaka,
Niti imam draga prijatelja,
Koi bi mi u pomoći bio
U potribi novce poklonio.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Maleno je vrieme postajalo,
Ugleda se vojska silovita
Oko' bjela grada Carigrada
Drugi danak Aprila mjeseca.

Silna vojska Cara neviernoga
Po imenu Memeda drugoga.
Sto hiljádah po izbor konjíkah
Dvi stotine hiljádah pješácah.

A na morju blizu Carigrada
Što galíjah, dvi sta ormanícah.
Čini u sve silenih Turákah
Za četiri stotine hiljádah.

Gleda' ji je Care Konstantine
Iz bijela grada Carigrada.
Gledao je, ter je govorio
Gdje ga sluša malo i veliko:

Ah moj Bože čuda privelika!
Je li veće na svietu čovjeka,
Koi nije doša' Carigradu
Pohoditi Cara Konstantina?

Turskoj vojsci ko će odoliti?
Ko l' onliku silu dočekati?
Šest hiljádah već nejmam vojníkah,
Od mojega národa junákah.

Tri hiljade dodje vitezóvah
Od Mletákah, i Genue gráda.
Udarit će petdeset Turákah
Na svakoga mojega junaka.

Al dok mi je na ramenu gláva,
Neću predat Turkom Carigrada.
Jeda Boga i Bogorodice,
I Sofie u sred Carigrada.

Pak se skoči na konja golema,
Ter otidje preko Carigrada,
I razgleda Carigradska vráta;
Na nje meće najbolje junake.

Digitized by Google

Teofila svoga rodijaka,
Da mu bráni vrata pozlatjena.
I kasteo višje vrátah zlatni,
Koga pobre! sedam kula bráni.
A Eldžiju Dužda Mletačkoga:
Da mu pazi dvora bijeloga
Od Sejménah, i od Janjičárah
Vitezóvah Cara silenoga.
Juliana meće Katalana
Od starine častna Kapetana
Lavska vrata, da junački brani,
I da svoje poštenje sahrani.
A na vrata svetoga Romana
Car Konstantin postavio biše
Od Genue mlada Generala,
Justinian, koi se zoviše.
Pak je njemu tiho besidio:
Generale sve moje uzdanje!
Čuvaj vrátah svetoga Romana,
Brani sinko i sebe, i mene.
Jer najvećja sila od Turákah
Na ova će vrata udariti.
Janjičari ponositi Turci
Puno će Bane dodijati!
Al se uzdam u viernost tvoju,
I junačtvo tvojih vitezóvah:
Da ćeš branit svjetlu krunu moju
I od grada bijelih zidóvah.
Dva Troila dva mila brajena
U Genui gradu odgojena.
Antun jedno, a Pava je drugo,
Od Cesara naredbu primiše:
Da mu bráne vrata od zapada
Pram Jedreni gradu bijelomu.
Od konjíkah Cara Tatarskoga,
I pješácah Paše Bugarskoga.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Još dozivlje Todora viteza
Od starine plemića i Kneza.
Niz obraz je suzam' oborio,
Ovako je njemu govorio:
Slugo vjerna Todore viteže!
Predájem ti vrata od Karžije
Mnogo će ti Turci dodijati
Brani sebe, ne izdáji mene.
Dozivaše i Luku Notara
Generala od tankih galíjah
Senatora Carigradjanina,
Ovako je njemu besidio:
Generale sve moje uzdanje!
Pazi grada od Turskih galíjah.
Imaš dosta praha i olova,
I junákah kano sokolóvah.
Zovijaše dva Principa mlada,
Od bijela Carigrada oba.
Nicefora svoga rodijaka,
I Todora silnoga junaka.
Ter jl šalje; da mu cerkvu brane
Od dvanajest Apoštólah zvane.
Kaludjere otce duhovnike
Mlade Pope Gerčke svećenike.
Ponukuje Care Konstantine:
Da se brane prahom i olovom,
I da mole Boga brez pristanka
Od večera, ter do bíla danka.
Al poslušaj moj mili brajane!
Što ti kaže starac Milovane:
Dojedriše četiri džemije
Iz daleke od zemlje Latinske.
Svaka nosi po sto lumbarádah;
A pušákah ni broja se nezna.
Pune bihu ognja žestokoga,
I junákah od Genue gráda.

Digitized by Google

Kad su bili blizu Carigrada,
Prista vjetar, stadoše džemije
Na sred morja kano i planine;
Nit' se miču, niti naprid idju.
Evo težka boja i mejdana!
Zavezoše Careve galije,
Obletješe Latinske džemije
Na sred morja izpod Carigrada.
Iz džemíjah pucaju topovi,
Ter se čuju kano i gromovi.
Potopiše tanene galije,
Izlomiše Turske ormanice.
Ne bi reka', da je morski bojak;
Već bi rekao: da je sudnji danak.
Iz Latinskih silenih brodóvah
Siplje oganj, nigda nepristaje.
Pade mertvih Carevih junákah
Za dvanajest hiljádah Turákah.
Tako isti povidiše Turci,
Kad Carigrad izgubiše Gerci.
Latinom je dobra srića bíla:
Bog jim dade vjetra majestrala
Zajedriše k' bjelu Carigradu
Po sred Turskih tanenih galíjah.
Na sve strane vatru prosipljući,
I s' topovim galije bijući
Dojedriše zdravo Carigradu
Pjevajući, i popjevajući.
Memed Care zanímio biše
Od velike túge i žalosti,
Gledajući šajke i galije
Gdje se tope u to sinje morje.
Zove Care Pašu Kapetana
Da mu rusu odsiječe glávu;
A kada ga ugledao biše
Izranjena, i svega kervava,

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Nehti njemu odsjecati gláve,
Već ga bije težkim buzdohanom
Bre dimauze Paša Kapetane!
Kamo moje tanene galije?
Pak namisti velike topove
Pram bijelu gradu Carigradu.
Poče njega biti sa svih stránah,
I oriti do zemlje bedene.
Pak dozivlje Paše i Vezire,
Ter je njima Memed besidio:
Sjutra valja na grad udariti,
I na silu njega osvojiti.
Koi pervi skoči na bedene,
I nanj' metne Alaj zelen barjak,
Za Pašu ću njega učiniti,
Od sve moje zemlje Romanie.
Kada li je danak osvanuo;
Razviše se svileni barjaci,
Udariše bubnji, i svirale,
Zavikaše po vojsci čauši.
Poletiše uz polje konjici,
Udariše sa svih stránah pješci.
Juriš čine od jutra do mraka,
Carigrada uzet nemogoše.
Nego pod njim izgiboše mnogi;
A najveće Gerci i Ermeni,
Koji bihu silom povedeni,
I na juriš pervi odredjeni.
Ali se to malo i znadiše
Prama sili, koja došla biše.
Za petdeset i već danákah,
Neprestaše biti Carigrada.
Evo brate i gorje žalosti!
Bog ostavi nesrećne grešnike.
Ugleda se svjetlost na Duhove
U bijelu gradu Carigradu.

Digitized by Google

Iz grada je ona izletjela,
Ter je k' vedru nebu poletjela.
Kad to čudo Turci ugledaše;
Od veselja skupa zavikaše:

Slava budi Bogu velikomu,
Dobra sreća Caru čestitomu.
Bóg pobježe iz Stambula grada,
Predade ga Caru silenomu.

To je čudo i Car ugledao,
Preda se je Odže dozivao,
Ter je Care njima govorio:
Poslušajte Odže zakonoše

Sjutra ćemo Dovu proučiti,
I ramazan žestok učiniti.
Da ako nam Bóg i sreća dáde,
Ter Carigrad berzo osvojimo.

Kada li je danak osvanuo,
Turci svoju Dovu proučiše
I ramazan žestok učiniše,
Ne bi li jim dobra sreća bíla.

To je gleda' Care Konstantine,
Gledao je, ter je besidio,
Gdje ga sluša malo i veliko,
Patriara, i svi svećenici;

Uče Dovu Turci vitezovi
Baš će sjutra na grad udariti,
Svaki svoje izpovjedi grihe,
Pokajmo se, dok imamo vrieme.

Ljubimo se, i pomirimo se
Kano braća i Hrištjani pravi;
Ako naše i pogine tjelo,
Ne bi li nam duši bolje bílo.

Preoslavni otac Patriara,
Koino vas i uči, i kara,
Dat će nami blagoslove svete,
Ter će činit, da se Memed smete.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Svaki budi serdca junačkoga;
A desnice Marka Kraljevića.
Ter slobodno Turke dočekajte,
I njihove glave odsjecajte.

Ako l' se prebližalo vrieme
Da mi naše pogubimo gláve
Rad poštenja viere i zakona
Slava Bogu, i Bogorodici.

Bolje nam je poginut pošteno:
Neg' na svietu živit nepošteno.
Svaki rádi osvetiti Boga,
Ja ću Boga i Bogorodicu.

Kad vojnici njega razumiše,
Sve zaplaka malo i veliko.
Svak se kaje, i prošćenje pita;
A najveće Care Konstantine.

Maleno je postajalo vrieme,
Sa svih stránah udariše Turci.
Deset hiljád skálah prealoniše
Uz bedene bíla Carigrada.

Stoji jauk ranjenih delíjah
Stoji viaka Turskih bedevíjah;
A zemlja se tresijaše kruto
Oko' bíla grada Carigrada.

Od topóvah Turskih i Hrištjanskih
Od bubánjah, i od tambalásah,
Od kumbárah silnih pušákah,
Od galíjah Turskih i Latinskih.

Od svirálah, i Turskih pifárah,
I od trúbljah Gerčkih i Latinskih,
Od zvečanja máčah i sabáljah,
Ala kónjah, Carevih delíjah.

Izgiboše Janjičari Turci,
I Sejmeni ni broja se nezna.
A niz polje kervca tecijaše,
U sinje se morje salivaše.

Digitized by Google

Koliko su visoci zidovi
Od bijela grada Carigrada;
Mertvi su ji Turci nadjetili,
Viruj pobre! mudri ljudi kažu.

Carigrada ni tad neuzeše;
Već sramotno natrag pobjegoše;
Al zavika malo i veliko
Iz bijela grada Carigrada:

Janjičari vi ste levente,
I delije Otmanović Cara.
Odbacite svietle sablje vaše,
Prepašite ženske opregljače.

Kad nesmite s' nami bojak biti;
Već bižite kano strašivice
Pohváli se Memede Sultane,
Koliko si glávah odsjekao!

Ah moj Bože goleme žalosti,
Težke ti su Gerčke oholosti!
Kada ji je Care razumio,
Svu je vojsku natrag okrenuo.

Janjičari siloviti Turci,
Udariše kano merki vuci.
Carigradska osvojiše vrata,
U Carigrad silom uljezoše.

Izjekoše malo i veliko,
Pogubiše Cara Konstantina;
Al vitežki poginuo biše
Sikuć mlade Turke Janjičare.

Dvi sta ránah na njemu bijaše;
Al' po poli Turke presicaše,
Pak najposli k' cernoj zemlji pade,
K' zemlji pade, Bogu dušu dade.

Side Memed na srid Carigrada,
Na pristolju Cesara Gerčkoga;
Ter od tada Otmanović Care,
Sve ponízi Kralje i Cesare.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Sve po redu pozdravlja Hrištjane,
Po imenu starac Milovane,
Molite mu vi Boga za zdravlje,
Ne bi li vam pjesme izvodio:

Od Stambula grada bijeloga,
Romanije, i Bulgarije
Od Mostara, i ravna Kotara,
Slavonije, i od Ungarije.

Od junákah Like, i Kerbave,
I od Bosne vitežke deržave.
Na sablji vam dobra srića bíla,
I Turske se kervce napojila.

Slidi pisma druga od Carigrada.

Cvilila je Gerčka Cesarica,
Konstantina Kralja zaručnica;
U sužanjstvu Otmanović Cara,
Od iztočnih stránah gospodara.

Konstantina često spominjaše,
Suze roneć, ter mu govoraše:
Da t' je ustat mili Gospodare,
Konstantine veliki Cesare!

Ter da vidiš sad žalosti moje,
Ah nesrićne zaručnice tvoje!
Nezovu me veće Cesaricom;
Već nevoljnom Turskom robinjicom.

Nit' me zovu Gospojom Gerkinjom;
Već Arabkom cernom prosjačkinjom,
Koja nejma brata, ni rodjaka,
Niti ima sestre, ni netjaka.

Digitized by Google

Obličja nejmam Cesarice!
Jer je moje potamnilo lice,
Nemiloga dvoreć gospodara
Po imenu Otmanović Cara.

Zlatnu krunu nenosim na glavi;
Svak me psuje, i nemilo dávi.
Od gospoje neimam zlamenja,
Niti nosim dragoga kamenja.

Što bi reka'? dragi pobratime!
Koi nosiš od Horvata ime.
Koja skoro biše Cesarica,
Konstantina Cara zaručnica?

Poslušaj me kazat ću ti pravo,
Ah tako mi pobre! biti zdravo.
Ovo biše bíli Carigrade,
Posli nego u sužanjstvo pade.

Nejma većje slave ni poštenja,
U njemu se nedíle prošćenja.
Nit' se kersti, nit' se izpovida,
Nit' je čuti, da ko pripovida.

Već neštuje cerkve ni oltare;
Neg' džamije, i Turske munare.
U Sofii nije svećenika,
Nit' je u njoj Božjih prilíkah.

Nedolazi otac Patriara
U Sofiu pričestit' Cesara;
Nego odže siloviti Turci,
Koji viju kano merki vuci.

Negovore se više liturgije,
Svećenici nekáraju grije;
Nego odže štiju Alkorane,
Ter nam ljute zadavaju rane.

O nesrićni grade Carigrade!
Ko te tako nemilo izdade.
Kamo tvoji Kralji, i Cesari?
Kamo li ti tvoji Bási stari?

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Kojino se po svitu slaviše,
Prija neg' te u zlo postaviše.
Kud se diše cerkve i oltari?
Ko li tvoju lipotu pokvari?
Kamo li ti tvoja lípa díka
Patriara veliki Vladika?
Kud se diše pripovidaoci,
Zakonoše, i duhovni otci?
Gdi su tvoji bíli manastiri,
Kaludjeri duhovni pastiri?
Kamo tvoja zvona glasovita
Carigrade lipoto od svíta?
Plemenita gdi su ti gospoda
Od Gerčkoga mudroga naroda?
Gdi li su ti Gerkinje Gospoje,
Koje bihu narešenje tvoje?
Gdi je tvoja mudrost i mudraci,
Kamo li ti bijeli palaci?
Sad u njima pribivaju Turci,
Što bi srića, da se legu ćuci.
Kúnu tebe svi narodi svíta,
Još i njegda kogod za te pita;
A najveće od iztoka stráne:
Jer jim ljute ti zadade rane.
Kune tebe zemlja Arbanija,
Bulgarija, i Macedonija.
Slavna Bosna, i Erecegovina.
Kosarića lípa Banovina.
U tebi se zmije porodiše,
Koje ove zemlje porobiše.
U sužanjstvu cvíle brez pristanka,
I progonstvu do današnjeg' danka.
Radi tebe grade Carigrade!
Istina je, to i díte znade:
Oholost je tebe pokvarila,
I nevírnost na zemlju bacíla.

Digitized by Google

Što si našao ono i uživaj
U Turakomu sužanjstvu pribivaj.
Kukati ćeš kano kukavica,
Suze ronit, kano udovica.

Slidi pisma od kuće Frankopanovića, izvadjena iz pohvale, koju dade Fra Frane Glavinić Istrianin Gospodi od rečene kuće na 1628.

Čudila se Lika i Kerbáva
Što govori Bugarine Sáva:
Kudi pleme Frankopanovića,
I viteza Bana Zrinovića.

Svoje ime uzdiže i hvali,
Kojeno je počelo od láni.
Pogerdjuje stare vitezove,
Sve Slovinske Bane, i Knezove.

Što je većje pleme Kraljevića,
Kosarića ili Kobilića;
Od mojega roda vitežkoga,
I na glásu vazda junačkoga?

Svuda slave Zrinovića Bána,
I mladoga Kneza Frankopana.
Kano da su s' neba doletili,
I od víka na nebesih bíli.

A neznadu, da su od težaka,
Od čobana, ili prosijaka.
Do jučer su uzbijali ovce,
I dvorili po svítu tergovce.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

A sada se svitli Báni kažu,
Ter s' težacim neće, da se slažu;
A nejmadu u žepu ni novca,
Nego išću pomoć od tergovca.
To je čuo Ličanin Bariša,
Ter je njemu tiho besidio:
Ne budali Bugarin Saviša!
Ali si se brižan pomamio.
Nije misec, ni godina dánah;
Da je pleme Zrinovića Bána.
Od hiljade veće je godínah,
Da se zvaše Kneže od Nadina.
Sva su takva velika gospoda
Od našega slavnoga národa.
Niko nezna od kada su bíli,
Ni gospodstvo kad su zadobili.
Nu poslušaj Frankopanovića
Velikoga Bána i plemića;
Od koga je roda i plemena,
I od koga izlazi vrimena.
Dvi hiljade godíštah imade,
Od kada se ovo pleme znáde.
U Trojanu gradu pribivaše,
Po svemu se svítu spominjaše.
Jer porodi verstne vitezove,
Plemenite Bane, i Knezove
Ovako nam sveti otci kažu,
Još i drugi k' njimam se prilažu.
Anicio starinom se zvaše,
Od Enea Bána izlaziše,
I od Turna Králja Latinskoga,
Najvećjega plemića Rimskoga.
Od njega se rodiše glavari,
Kardinali, i Božji Vikari:
Aleksandro, i Gergur deveti,
Inocenco, Gergur Papa sveti.

Digitized by Google

Još porodi svete i svetice,
Benedeta i mnoge divice;
Isusove mnoge mučenike,
Žene svete, i izpovidnike.

Od njega su vitezovi stári
Svitli Báni, Králji, i Cesari,
Cesarice i mlade Banice;
I od svake verste Poglavice.

Po svem svítu Dante glasoviti,
U nauku puno ponositi:
Fiorentin, koi se zoviše,
Od kolina Frankopana biše.

A od kuće na glásu viteza,
Aldigera velikoga Kneza.
Od bijela Fiorence grada,
Kojano se nalazi i sada.

Od ovoga jasnoga plemena;
Al po davno u stara vrimena
Za Dužda je Mletačkoga bio,
Imenom se zvaše Mijovijo.

Kad Tatari naglo udariše,
Ter Ungarsku zemlju porobiše;
Potiraše Kralja Ungarskoga
Do sinjega morja Latinskoga.

U to vrime Ban Horvatski biše,
Imenom se Nikola zoviše.
Od plemena Frankopanovića,
Imadiše serdce Kraljevića.

Ter sakupi Horvate junake,
Na oružju vitezove jake.
Siče vojsku Cara Tatarskoga,
Oslobodi Kralja Ungarskoga.

Od njega se Bani porodiše,
Zadužbine koji učiniše.
Štuju cerkvu, i Božje pastire,
Sagradiše mnoge manastire.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Sad promisli Sava Bugarine!
Koi kudiš Bane od starine,
Je li većje pleme Zrinovića
I viteza Frankopanovića?

Od tvojega roda i plemena,
I krasnoga od láni imena.
Nemoj pobre nabijat kabljićah,
Ni gerditi Slovinskih plemićah!

Gospodstvo su na sablji dobili;
A nisu ga za novce kupili,
Ni pasući po planinam ovce,
Ni dvoreći po svítu tergovce.

Slidi pisma kako Ivan Bondumier, Ludovik Kalbo, i Pava' Erizo pogiboše braneći Kalcidu, rečenu Eubeu u Arcipelagu na 1469. izvadjena iz Sagreda.

Grad se bíli u kraj sinja morja
U otoku od Arcipelaga.
Kalcida se od starine zvaše,
Bán Mletački u njoj pribivaše.

Gledaše ga Otmanović Care
Po imenu Memede Sultane.
Kad je on'da s' vojskom prolazio,
Gledao je, ter je besidio:

Lípa grada, bogata otoka;
Ali mu je zaludu lipota!
Kada dvori Dužda Mletačkoga
Od starine dušmanina moga.

Digitized by Google

Al ako mi Bóg i srića dáde,
Ter ja zdravo k' Carigradu dodjem;
Oružat ću tanene galije,
Berze šajke od boja džemije.
Zajedrit ću niza sinje morje,
Osvojit ću bijelu Kalcidu.
Sve otoke od Arcipelaga,
I po njima sela, i varoše.
Što je reka', poreka' se nije:
Kako dodje k' bílu Carigradu;
Naoruža tanene galije,
Berze šajke, bojne sultanije.
Pak zajedri niza sinje morje,
Drugi danak pod Kalcidu dodje.
Pak napisa listak knjige bíle,
Ter je šalje mladu Providuru
Po imenu Ivi Budimiru
U knjizi je Care besidio:
Vlasteline Ive Mletčanine!
Šalji ključe grada bijeloga;
A ne serdi Cara čestitoga.
Jerbo ti se kúnem na ćitapu,
I na sablji, i na desnoj ruci:
Ako gráda udilj nepridadeš,
I brez boja, i brez kervce cerne,
Živa ću te na mihe derati,
I nemilom smertcom umoriti.
Šalji ključe a ne gubi glave,
Ni tvojizih u gradu gradjánah.
Doveo sam silnu vojsku na te:
Sto hiljádah Bášah, i Sejménah,
Janjičárah četerjest hiljádah,
Nit' ćeš ostat, ni obranit grada.
Kada Ive bílu knjigu primi;
Onu štije, drugu napisuje,
Ter je šalje Caru silenomu,
Ovako se s' njime razgovara:

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Jeda činiš Otmanović Care!
Da su vrebci vlastela Mletačka,
Ter ji misliš z bukom poplašiti
Iz Kalcide grada iztirati?

Imam dosta praha, i olova,
I junákah kano sokolóvah.
Vlada s' njima Erizo viteže,
I Ludovik Kalbi Kapetane.

Koji su se na križu zakleli:
Da će prija izgugiti glave;
Nego tebi pridati Kalcidu,
I izdati Dužda Mletačkoga.

Kad je Care njega razumio:
Poče biti bijelu Kalcidu
Iz svojizih tanenih galíjah,
I od boja silenih džemíjah.

Nepristaše za nedilju dánah
Brez pristanka biti bíla grada.
Oboriše kule, i dvorove;
Prolomiše od grada zidove.

Kad se sverši nedilja danákah;
Stade vika silenih Turákah.
Janjičari na grad udariše,
Uz bedene listve prisloniše.

Z golim' sabljam' na bedene skaču,
Na grad meću zelene barjake;
Ali svoje pogubiše gláve
Na jurišu grada bijeloga.

Koliko ih pod grádom ginjaše,
U vojsku ih veće dolazaše:
Trijest danák nepristaše Turci
Udarajuć kano merki vući.

Iz galíjah pucaju topovi
Brez pristanka kano i gromovi.
Probijaju od grada zidove,
Ore bíle do zemlje bedene.

Digitized by Google

Pak pod gradom lagum užegoše,
I zidove na zemlju baciše.
Ah moj Bože goleme žalosti!
Ko će ostat od Turske naglosti?
Sa svih stránah udariše Turci,
Osvojiše bijelu Kalcidu.
Pogiboše dva gospodičića:
Gundumier vitez od Mletákah,
I Ludovik Balbi Kapetane.
Erica se Turkom nepridaje;
Već jim ruse odsieca glave.
Zatvori se u kasteo tverdi,
Od Kalcide grada bijeloga.
Njemu Care bílu knjigu píše:
Nu se pridaj mladjan Kapetane!
Jer kastela obraniti nećeš,
Nemoj ludo izgubiti gláve.
A evo ti moju viru dájem,
Čistu viru moga Muhameda:
Poslat ću te k' bílu dvoru tvomu
Oružana, zdrava, i vesela.
Erici se ino nemogaše:
Nestade mu praha, i olova.
Sva mu vojska izginula biše
Bojak bijuć s' Carevim' delijam'.
Lípu kćercu prida se dozivlje
Po imenu Anicu divojku.
Svojoj kćerci plačno govoraše:
Poslušaj me Ane kćerce moja!
U Turčinu nigda vire nije,
Ti si Ane lípa i pristala.
Turci će te ljubit na sramotu,
Pazi kćerce viru Isusovu.
Njemu Ane tiho odgovara:
Ne brini se moj mili Babajko!
Prija ću ti izgubiti glávu;
Nego ljubit poturicu mladu.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Kada ju je bábo razumio;
On od mila biše zaplakao,
Pak otvori od kastela vrata,
Pridade ga Caru nevírnomu.
Kad u njega Turci ulizoše,
Tad Erici ruke savezaše;
Ter ga vode Caru pod čadore,
I Anicu lipotu divojku.
Moli junak Turke Janjičare,
Još jim dáje groše i dukate:
Da Anici odsieku glávu;
Jer se boji, da se ne poturči.
Vele njemu mladi Janjičari:
Ne budali Kneže Latinine!
Ko će smaknut' mladu sultaniju
Vírnu ljubu Cara čestitoga?
Kada li ga Caru dovedoše,
Car je njemu tiho besidio:
Silna glavo Latinine Pavle!
Jer izsiče moje Janjičare?
Ja sam tebi tverdu viru dao:
Da ti neću odsicati glave.
Tvoju glavu odsicati neću;
Ali ću ti zadat muku većju.
Erica je njemu govorio:
Ne čudim se tvojoj viri Care!
Zašto vire u Turčinu nije,
Kakva vira, takva i zakletva.
Kad je Memed razumio njega,
Vas od jida biše poblidio.
Poče njega na muke mećati,
Ter ga čini pílom pripílati.
Pak dozovnu Anicu divojku,
Ter se Care s' njome razgovara:
Dosad si se ti Anica zvála;
A odsad ćeš se Fatima kaduna
Vírna ljuba Cara čestitoga.

Digitized by Google

Serdito mu Ane odgovara:
O nakazo, ljudska nepriliko!
Za te li su Latinke divojke,
Zaručnice Boga velikoga?
Ja ću prija u morje skočiti,
I na vatri živa izgoriti;
Neg' zanikat Stvoritelja moga,
I ljubiti Cara nečistoga.
To je Caru puno mučno bilo,
Od bedre je sablju povadio:
Divojci je glávu odsikao,
U Kalcidi grádu nesrićnomu.

Pisma kako Ante Loredan Vlastelin Mletački obrani Skadar od Turákah na 1475. *izvadjena iz Sagreda.*

Divan čini Otmanović Care
Po imenu Memede Sultane.
Svu gospodu na divan sazivlje,
Ter je Memed njima govorio:
Ne bili se koi junak naša',
Da podigne silnu vojsku moju,
I otidje priko Arbanije,
Ter osvoji Skadar kod Bojane.
Svi Veziri múkom zamúkoše;
Ali nekti Vezir Sulemane
Od Bosanske na glasu deržave;
Već je Caru tiho besidio:
Daj mi Care pišác i konjíkah,
Osamdeset hiljádah vojníkah.
Ja ću poći k' Skadru bijelomu,
Na silu ću osvojiti njega.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Što zapíta Vezir Bošnjanine,
Što zapíta, to mu Care dáje:
Osamdeset hiljádah vojníkah,
Sve po izbor najboljih junákah.
Podiže se priko Arbanije,
Berzo dodje k' Skadaru bijelomu.
Sa svih ga je stránah obsidnuo,
Pak napísa listak knjige bíle.
Ter je šalje mladu Providuru,
Mletčaninu Anti Loredanu.
U knjizi ga Vezir pozdravljaše,
Ter ovako njemu govoraše:
Providure Ante Loredane!
Pošalji mi ključe Skadra grada.
Nemoj gubit rusu glávu tvoju,
Ni tvojizih mladih vitezóvah.
Loredan mu knjigu odpisuje:
Ne budali Paša Bošnjanine!
Ja sam Duždu tverdu viru dao:
Da mu neću izdat Skadra gráda,
Dok je moja na ramenu gláva.
Kad je njega Paša razumio,
Poče biti Skadar sa svih stránah.
Bijo ga je petnajest danákah
Od zorice, ter do merkla mráka.
Bíle kúle mnoge oboriše,
Na tri mista beden otvoriše.
Kad to vidi Paša Bošnjanine,
Na Skadar je juriš učinio.
Jedni Turci beden podkopaju,
Drugi skaču gradu na bedene;
Ali lúdo pogubiše glave,
Na jurišu Skadra bijeloga.
Osta mertvih četiri hiljade
Oko' grada na jurišu pervom,
Sve najboljih, Turák kraišníkah.
Pivaj pobre! junačka je díka.

Digitized by Google

Kada li je danak osvanuo,
Opet Turci juriš učiniše;
Od zorice ter do merkle noćce
Nepristaše na grad udarati.

Ali bíla neuzeše grada;
Jer ga brani Ante Loredane.
Biše ládne vode ponestalo
Našoj vojsci u Skadru bilomu.

Loredanu to mučno bijaše,
Ter glavarom tiho besidjaše:
Nije l' koga porodila majka;
Da otidje do ríke Bojane.

S' pet hiljádah najboljih junákah,
I udare jurišem na Turke;
Ter donesu vode iz Bojane
Za svu vojsku, koja je u Skadru.

Svi junaci k' zemlji pogledaše;
Ali nekti vitez od starine
Po imenu Cernojević Ive
Ban od Zente, i Gorice cerne.

Već govori mladu Providuru:
Ne brini se Ante Loredane!
Ja ću poći do ríke Bojane,
I donit ću vode za junake.

Pak povede svoje Cernogorce,
Ercegovce i silne Kotarce,
Ter na Turke snažno udariše,
Dvi hiljade glávah odsikoše.

Otidjoše do ríke Bojane,
Ter se ladne napiše vodice.
Zdravo su se natrag povratili,
Za junake vodice donili.

Malo toga vríme postojalo,
Tretjom Turci na grad udariše:
Prisloniše listve uz bedene,
Na grad meću barjake zelene.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Loredan se Turkom nepridáje;
Već jim ruse odsieca gláve.
Vezir bliže sablju povadio,
Janjičare na grad natirao.

Al' gradjani zato i nehâju;
Već jim ruse glave odsicaju.
Biju Turke dervljem i kamenjem,
S' cernim prahom, i težkim olovom.

A kad vidi Suleman Vezire:
Da nemože Skadra osvojiti,
Diže vojsku izpod bíla grada,
Ode plačuć Caru Gospodaru.

Osta mertvih pod gradom Turákah
Za dvadeset hiljádah junákah.
Što Loredan pogubio biše
Braneć Skadar, to Sagredo piše.

Za Antino veliko junačtvo
Njemu Dade Dužde Generalstvo:
Od Levanta i lípe Morije,
Cipra ravna, i zemlje Kandije.

Vitežki je vazda vojevao
Po Levantu Turke razbijao,
Kad Levanat bíli obsidoše
Ter ga biše za osam misecih.

Na Tursku je vojsku udario,
Deset hiljad glávah odsikao.
Izpod grada on iztira Turke,
Okervavi svoje bíle ruke.

Digitized by Google

Pisma od divojke Marule, kako je oslobodila grad Levno imenom od Turske vojske, koja ga biše podsila na 1475. izvadjena iz Sagreda.

Slušaj pobre! koi znadeš naški,
Da ti kažem mejdan divojački,
Koja ima biti ter ne malo
Vitezovom sjajno ogledalo.

Kad na Lemno Turci udariše
Po daleko gori u Levantu.
Juriš čine, nigda nepristaju,
Ter gradjanom jade zadavaju.

Tu gradjani mnogi izgiboše;
A Turákah ni broja se nezna,
Koluneli i mladi Serdari.

Ali evo i gorje žalosti!
Jer pogibe mladjan Kapetane,
Zapovidnik od bijela grada
Sikuć mlade Turske Janjičare.

Pripade se malo i veliko
Sve to plače, i suze prolija;
Al neplače Marula divojka,
Lípa kćerca mlada Kapetana.

Poslušajte mladići i starci,
Dalmatini, i mladi Ungarci.
Kada vidi Marula divojka,
Da joj biše bábo poginuo,

Divojačke haljine odbaci,
Svoga bábe odoru oblači;
Pak pripasa sablju na ajdučku;
U vojsku je udarila Tursku.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Britkom sabljom Turke prisicaše,
I vojnike svoje slobodjaše.
Bolji junak od babajka biše,
Viruj pobre to Sagredo piše.

Kad li vidi Principova vojaka,
Što učini Marula divojka.
Na Turke je skladno udarila,
Iz grada ji biše iztirala.

Svaki junak gláve odsicaše;
Al najveće Marula divojka.
Kervave joj rúke do ramena,
I svietla sablja do Balčaka.

Malo posli dobra pomoć dodje
Od viteza Bana Loredana.
Kada li ga Turci ugledaše,
Brez obzira natrag pobigoše.

Al da ne bi Marule divojke,
Tad bi Turci Lemno osvojili.
Svih je ona slava divojákah,
Ogledalo po svítu junákah.

Uzvisuje sva zemlja Žudinska
Do nebésah Judit udovicu;
Jer odsiče glávu Oloferni
Pod bijelim grádom Betuliom.

Uzvisuje i zemlja Slovinska,
Još i lípa deržava Latinska
Brez pristanka Marulu divojku;
Jer izsiče Turke Janjičare,
A u Lemnu gradu bijelomu.

Digitized by Google

Pisma kako Ante Leze Vlastelin Mletački obrani Skadar, koga Car Memed biše obsidnuo, i pod njim stao godište dánah na 1476. izvadjena iz Sagreda.

Zareče se Memed Care sílni
U Stambulu gradu bijelomu:
Podignut ću vojsku nebrojenu,
I otić ću Skadru bijelomu.

Na silu ću osvojiti njega,
Pogubit ću Lezu Providura,
Osvetit ću kervcu prolivenu,
Moju vojsku láni izsičenu.

Zavezt ću se niz morje Duždevo
Do bijela grada Venedika.
Pohvatat ću gospodu Mletačku,
I njihove kadune ljubovce.

Porobit ću ravnu Italiu
Svu do Ríma grada bijeloga.
Uhvatit ću Papu Latinskoga,
I njegove mláde Kardinále.

To govori; al Boga nemoli:
Već podiže svoje vitezove
Priko ravne zemlje Arbanije,
Berzo dodje Skadru kod Bojane.

Ter ga Care obsidnuo biše
Sa svih stránah, nemore se više.
S' jedne strane biju ga topovi,
Z druge strane bumbe ognjevite.

S' tretje strane lagum podkopaju;
A s' četverte juriš nepristaje:
Ali grada osvojit nemože,
Jer ga brani Leze Providure.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

I njegovi vitezovi mládi:
Talianci, Nimci, i Horvati,
Arbanasi, silni Cernogorci,
I ostáli po izbor junaci.

Biju Turke prahom i olovom,
Težkim' bumbam', ognjenim' granatam';
Još jim ruse odsicaju gláve,
Ter ji meću gradu na bedene.

To je Caru i pomučno bílo,
Providuru bílu knjigu piše:
Nu se pridaj Leze Providure!
Bíla grada obraniti nećeš.

Evo ti se kúnem na ćitapu,
I na mojoj sablji okovanoj:
Da me neće vidit Carigrade,
Dok ne uzmem Skadar kod Bojane.

Odpisuje Leze Providure:
Vira moja Otmanović Care!
Nepridadoh tebi Skadra gráda,
Dok je moja na ramenu gláva.

Nije hadet Vlastele Mletačke:
Pridavati u Turke gradove
Brez velika boja, i žalosti
Brez velike sile, i naglosti.

Imam dosta praha i olova,
I zaire za devet godínah;
A i dobrih u gradu vojníkah,
Kojino se neboje Turákah.

Što mi pritiš Otmanović Care!
Da ti nećeš vidit Carigrada;
Dok ne sidneš u Skadru bilomu,
Moju rusu ne odsičeš glavu.

U toj ti je želji bábo umro,
Straho me je da ćeš umrit i ti.
Prija će ti sva opasti brada
Nego ćeš imat ključe bíla grada.

Digitized by Google

Kada Caru bíla knjiga dodje;
Knjigu štije, po nosu se bije.
Pak se skače na noge junačke,
Ter povadi sablju okovanu.
Janjičare na grad natiruje;
Ali njega osvojit nemože:
Jer ga brani Leze Providure,
I njegovi mladi vitezovi.
Skadar biše godinu danákah
Vitezovi Turci brez pristanka;
Al zaludu jere izgiboše
Sve najbolji pišci, i konjici.
A kad vidi Otmanović Care:
Da nemože Skadra osvojiti,
Diže vojsku idje k' dvoru svomu
Neveseo, tužan, i žalostan.
Osta mertvih pod gradom Turákah
Za petdeset hiljadah junákah.
Jadan Care! kamo tvoja hvala?
Kamo Leze Providura gláva?

Pisma od Kralja Ungarskoga Ludovika imenom, kako pogibe na Muhačkom polju boj bijući s' Carem Sulemanom na 1526. *izvadjena iz Sagreda.*

Sanak snila Ungarska Kraljica,
Lípa ljuba Kralja Ludovika.
U Budimu gradu bijelomu
Sanak snila, u sanku vidila:
Da se vedro nebo prolomilo
Nad Budimom nad bijelim grádom.
Da je sunce na zemljicu palo,
Da je jasni misec pomerčao.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Svitle zvizde misec odbignule,
Ter su kraju neba pribignule.
Da su utve Dunaj priletile,
Ter su pale na polje Muhačko.

Sveznavari sanak tolmačiše,
Tolmačiše, al nedomisliše;
Nego jedna mladjana divojka,
U Budimu gradu odgojena.

Kraljici je sanak tomačila,
Ter joj biše tiho besidila:
Štono jesi u sanku vidila;
Da se vedro nebo prolomilo,
Nad Budimom nad bijelim gradom:
To će Turci Budim osvojiti.
Što l' je sunce na zemlju padnulo:
To će Turci Kralja pogubiti.
Što l' je jasni misec pomerčao:
To će njemu potamniti lišce.
Što l' zvizde misec odbignule,
To će njega odbignuti sluge.
Što li utve Dunaj priletiše,
Ter padoše na polje Muhačko:
Ono Turci Dunaj pribrodiše,
Na Muhaču tabor učiniše.
Koliko je Muhač polje ravno,
Svega su ga Turci pritisnuli:
Prid njimam je Otmanović Care,
Po imenu silni Sulemane.
Istom ona sanak tomačeći,
Knjiga dodje Kralju Ungarskomu,
Od silnoga Cara Sulemana,
U knjizi je Kralju govorio:
Kad razgledaš bílu knjigu moju,
Pošalji mi ključe od Budina.
Ili hodi, da se ogledamo
Na Muhaču polju širokomu.

Kad Ludovik bílu knjigu primi,
Kupi vojsku po Budimu gradu,
Po Budimu i okolo njega,
Skupi vojske trideset hiljádah.
Ali jadan samosvitan biše,
Mudrih ljudih nauk neprimaše.
Za glavare nemeće vojnike;
Već Biskupe, Fratre, Redovnike.
Koji nísu Turák ni vidili,
Kamo li su s' njima bojak bili.
Mlada K.alja na zlo nametnuše,
Ungariu u zlo oboriše.
Nije sablja za Popa ni Fratra;
Već krunica, i križ izpod vrata,
Discipline, i pokora težka
Redovníkah dila su viteška.
Fratar ima čuvat manastira,
Biskup činit dilo od pastira;
A gospoda sablje pripasati,
I vitežki vazda vojevati.
Kralj Ludovik mlado momče biše,
Vojevati jošter neznadiše.
Nehti slušat Ungarske gospode;
Već Biskupe uze za Vojvode.
Zove k' sebi Tomorea Fratra
Franciškana po imenu Pavla
Arcibiskup' od Koloča grada,
Ter je njemu tiho besidio:
Ti ćeš mojom upravljati vojskom.
Slušat će te pišci i konjici,
Sva gospoda, i svi Vladaoci
Od liepe zemlje Ungarije.
Pak podiže svoje vitezove
Trijest hiljád mladih Ugričićah,
Ter otidje na polje Muhačko.
A kada je Turke ugledao;
Bijaše se Kralju poplašio.

Digitized by Google

Govorio Ungarskoj Gospodi:
Svitujte me moji vitezovi
Možemo li s' Turcim bojak biti?
Smidemo li na nje udariti?

Vele njemu Ungarska gospoda:
Ludoviče naša kruno svitla!
Nemoj gubit i sebe i vojaku,
I svu ravnu zemlju Ungariju.

Trijest hiljad već nejmaš vojníkah,
Tri sta hiljád imade Turákah.
Udarit će deset na jednoga,
Pogubit će Turci do jednoga.

Počekajmo tri bijela danka;
Jer evo nam dobra pomoć idje.
Zampuljane od Erdelja Bane,
I s' njim vojake trideset hiljadah.

Idje tebi pomoć od Horvátah,
Sa petnajest hiljádah junákah.
Prid njimam je od Horvátah Bane,
Po imenu vitez Frangipane.

Trijest hiljád idje vitezóvah,
Od Prusije i od Bohemije.
Prid njimam je junak od starine
Brandeburg Bane od Prusije.

Fra Pava mu Biskup govoraše,
Na zlo Kralja ter nagováraše:
Ne plaši se svitla kruno moja!
Dobit ćemo Cara Sulemana.

Desnica je naša od mejdana,
Nečekajmo pomoći od Banah;
Već udrimo slobodno na Turke,
Ter mi naše posvetimo ruke.

Bit će tvoja díka i pohvala
Pridobivši silenoga Cara
Brez velike od Bánah pomoći,
Koja ti je namislila doći.

Digitized by Google

Posluša ga, ujide ga zmija,
Ter udari na Carevu vojsku.
Sve do po' dne Kraljev mejdan biše;
Po po' dnevu Turci pridobiše.
Izgiboše Ungarska gospoda
Braneć svoga Kralja Ludovika,
I pogibe Fratar Franciškane
Arcibiskup od Koloča grada.
Još i Biskup od Bosne ponosne
Arcibiskup od Strogona grada,
I ostáli mnogi redovnici
Poznadoše što će reći Turci!
Tu pogibe Kralju od Budima,
Utopi se u vodu studenu.
Uteče mu sluga Mijovile,
Ter pobiže k' bílomu Budimu.
Ter dozivlje Budimsku Kraljicu,
Pak joj tiho govorio biše:
Biži jadna kudagodir znadeš,
Pogibe ti Kralju Ludoviče.
Govorila Budimka Kraljica:
Ne budali slugo Mijovile!
Nisi jadan Kralja ni vidio;
Već napíjaš vino po Budimu,
Vino piješ; a ljubiš divojke.
Ali veli sluga Mijovile:
Zlo ti vino, a gorje ti bílo!
Nije mi se izlomilo perje
Napijajuć vino po Budimu,
Ni ljubeći Budimke divojke.
Već se moje izlomilo perje
Bojak bijuć s' Carevim' delijam'.
Kada ga je ona razumila,
Niz obraz je suzam' oborila.
Pak pokupi i srebro, i zlato;
Sitni biser, i drago kamenje,

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ter pobiže k' Požunu bilomu,
Gdi se krune Kralji od Budima.
Na pútu joj loša srića biše:
Pustahije na nju udariše;
Oteše joj i srebro, i zlato,
Sitni biser, i drago kamenje.
Osta plačuć u gori zelenoj
Kukajući kano kukavica,
Suze roneć jadna udovica.
Ej neviro od Boga prokleta!

Pisma od Bana Zrinovića, Cara Sulemana tretjega, koi obside Siget Ungarski, i pod njim umri na 1567.

Suleman se razbolio biše
U bijelu gradu Carigradu.
Pitaju ga Paše i Veziri:
Što je tebi Care Gospodare!
Koja ti je bolovat nevolja?
Ali ti je starost dodijala?
Ali junak Zrinović Nikola
Devet godín s' tobom bojak bijuć?
Odgovara Care Sulemane:
Prodjte me se Paše i Veziri!
Nije meni starost dodijala;
Već nevirni Zrinović Nikola.
Koi razbi Ali Pašu moga
Pod Sigetom, on se nebilio!
Ter izsiče svu vojsku njegovu,
I porobi Bosnu do Fojnice.

Digitized by Google

Sada nejma većega junaka
U Turčina, ni u Kaurina.
Ni žešćega meni dušmanina
Od Nikole Zrinovića Bana.

Nit ću živit, ni veseo biti,
Dok nesmaknem dušmanina moga
Zrinovića Bana Horvatskoga,
Koi mi je puno dodijao.

Pak dozivlje Sokolović Pašu
Ter je njemu Care besidio:
Amet Paša virna slugo naša!
Kupi vojsku štogod veću moreš.

Da idjemo Siget uzimati
U liepoj zemlji Ungariji.
Koga mi je bábo uzimao;
Al ga nije osvojit mogao.

Ako nami Bóg i srića dade,
Ter mi sada njega osvojimo,
Nikolu Bana pogubimo,
Bit ćeš Vezir od svih Pášah mojih.

Kad je Paša njega razumio;
Silenu je vojsku sakupio
Sto hiljádah po izbor konjíkah,
Pišadie ni broja se nezna.

Ode vojska do Sigeta grada,
I prid njome Care Sulemane.
Gleda' ga je Zrinoviću Bane,
Gledao je, ter je besidio:

Mili Bože na daru ti hvala!
Kad dočeka i ovoga danka:
Da ja vidih ovliko junákah
Pohoditi Zrinovića Bána.

Što sam Bože od tebe prosio
Sada vidim; da sam izprosio.
Blagoslovi svitlu sablju moju,
Da osvetim svetu viru tvoju.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Tri hiljade već nejmam vojníkah;
A brez broja na polju Turákah.
Al s' pomoćju Boga velikoga,
Pridobit ću dušmanina moga.

Pak je svojoj vojsci besidio:
Poslušajte mila bratjo moja!
Evo na nas Turska sila dodje,
I prid njome Care Sulemane.

Spomente se, da jeste Ungarci
Malo nas je; ali smo junaci.
Svaki udri na deset Turákah,
Sam Zrinović hoće na dvadeset.

Ako l' se je približalo vrime;
Da mi našu kervcu prolijemo
Braneć svetu viru Isusovu,
I svietlu krunu Cesarovu.

Umrit ćemo kano mučenici
Od slavnoga naroda vojnici.
Z golim sabljam' u desnici ruci;
Al' će platit i nevirni Turci.

Pak naperi tanena višala
Na bedenu od bijela grada,
Ter je družbi svojoj besidio:
Poslušajte moji vitezovi!

Ako bi se koi junak naša',
Ter spomene: da se pridademo.
Stavit' ću ga na višala tanka,
Da bi bíla ista moja majka.

Ako bi me pogubili Turci,
Ili ljute rane dopadnule.
Slušat ćete mojega netjaka
Baš od mene boljega junaka.

Vi imate praha i olova,
I zaire za tri godinice.
Branite se, ne izdajite se,
Živi Turkom ne pridajite se!

Digitized by Google

Ako stari Siget izgubite,
U novi se opet zatvorite.
Ako li bi novi izgubili,
Bižat ćete u kasteo tverdi.
Istom Bane tako govoreći,
I delije svoje slobodeći;
Potrese se Siget grade bíli
Od Carevih silnih lumbarádah.
Bijo ga je tri nedilje dánah;
Pak učini juriš od mejdana:
Al se brani Zrinoviću Bane,
Ljute Turkom zadavaše rane.
Kvo pobre goleme žalosti!
Turci žestok lagum užegoše,
Po' Sigeta u lagum digoše,
Ter na Siget juriš učiniše.
Al je siku delie Ungarci
Zrinovića po izbor junaci.
Koliko je u godini dánah,
Ban Zrinović odsiče glávah.
I pogubi dva zmaja ognjena
Bulvi Pašu od Macedonie,
Tiluf Pašu od Bagdata grada;
Ali stari Siget izgubiše,
U novi se opet zatvoriše.
Ladna voda oko' grada biše;
Al je zemlje Turci napuniše.
Za tu vodu neznade se ladnu;
Jer je berzo Turci prisušiše.
Namistiše ognjene topove,
Novi Siget biju brez pristanka.
Pak na njega juriš činjahu
Od zorice ter to merkle noćce.
Mnogo danák i puno nedíljah
Siget biše i nanj' udaraše.
Ungarci se Turkom nepridaju;
Već ji siku, nigda nepristaju.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Tu pogibe silenih Turákah
Oko' trijest i veće hiljádah;
Al i vojska Zrinovića Bana
Tad izgibe, malo i ostade.

Ostade mu šest stotín vojníkah,
Ungarácah na glasu junákah.
Kad to vidi Zrinović Nikola,
Zatvori se u kasteo tverdi.

Suleman mu bílu knjigu píše:
Zrinoviću krilo Cesarovo!
Nemoj ludo izgubiti glave,
Već otvori vrata od kastela.

Njemu Bane knjigu odpisuje:
Vira moja Sulemane Care!
Dok je meni na ramenu gláva,
Neću tebi otvoriti vrata.

Imam dosta praha i olova,
I zaire što je od potribe.
Medju to će dobra pomoć doći
Od Cesara Maksimiliana.

Kada ga je Care razumio,
Od jada se biše razbolio,
Pak dozivlje Sokolović Pašu,
Ter je njemu Care besidio:

Amet Paša desno krilo moje!
Ako meni sudnji danak dodje:
Postavi me na kočije berze,
Ter me vozi k' bilu Carigradu.

Ukopaj me virna slugo moja
Gdino devet Cárah ukopano.
Gdino barjak svetca Muhameda,
I Ferêdža Azreta Alije.

To izusti, a dušicu pusti
Na kriocu Sokolović Paše.
Da od vojske i ne znade niko
Pod Sigetom, pod bijelim gradom.

Digitized by Google

Siče Paša Careve dvorjane,
I Mojsiju njegova Likara:
Da zatáji smertcu gospodara
Sulemana Cara silenoga.
Meće njega u kočije berze,
Ter ga vozi k' bílu Carigradu.
Lípo ga je Paša ukopao,
Gdino devet Pášah ukopano.
Gdino barjak svetca Muhameda,
I Feredža Azreta Alije.
Obnoć podje, obnoć opet dodje:
Da od vojske niko neznadiše.
Kad li podje pod Siget u vojsku,
Pusti Paša po vojsci telare:
Da telare od jutra do mraka,
I od mráka, do bijela danka.
Zapovida Care Sulemane:
Da kasteo tverdi osvojimo;
Ako li ga osvojit nećemo,
Žive će nas mećat u topove,
I s' nami će njega uzimati.
Kad to čuše Turci Janjičari:
Na kasteo tverdi udariše,
Uzanj' tanke listve prisloniše,
Ter kaštelu skaču na bedene.
Za petnajest i više danákah
Nepristade juriš brez pristanka;
Ali svoje pogubiše gláve,
Jer ji siku Ungarci delije.
A najveće Zrinoviću Bane;
Ali mu je vojska izginula:
Ostade mu dvi sta vitezóvah;
A pogibe četiri stotine.
Kvo brate i gorje žalosti!
Džabanu mu Turci upališe;
Kad to vidi Zrinović Nikola,
Družini je svojoj besidio:

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Turci nami barut upališe,
Svu zairu u lagum digoše.
Od cernoga praha pocernismo,
Od živoga ognja izgorismo.
A neće nam dobra pomoć doći
Od Cesara Maksimiliana.
Obranit se Turkom nemožemo,
Da viteško dilo učinimo:
Otvorimo od kastela vrata
Ter na sablje dočekajmo Turke.
Lipše nam je slavno poginuti;
Nego živi upasti u Turke.
Gole će nas po vojsci voditi,
Pak najposli na mihe derati;
Ali prija nego izginemo,
Hod'te bratjo da se zagerlimo:
Svi klekoše, ter se poljubiše,
I za grihe svoje proplakaše.
Nu poslušaj pobratime dragi!
Što učini Zrinoviću Bane.
Oblači se štogod lipše može
Metnu na se sa zlatom haljine,
I na glavu kapu kubašliju;
A za kapu šest pérah od ždrala.
U žep meće sto zlatnih dukátah,
Ter ovako upisao biše:
Ko ukopa Zrinovića Bana
Neka nosi sto zlatnih dukátah.
Pak otvori vrata od kastela,
I povadi sablju od bedrice.
Na kasteo Turci udariše;
Al pervinci glave pogubiše.
Jer ji siče Zrinović Nikola,
I njegovi mladi vitezovi;
A kad Bana rane dopadoše,
Kleknu vitez na kolino livo.

Digitized by Google

U ruke se Turkom nepridaje;
Već jim ruse odsieca glave;
Al ga biše puška udarila,
U zlo misto u čelo junačko.

Mertav Bane cernoj zemlji pade,
Zemlji pade, Bogu dušu dade.
Zrinoviću pokojna ti duša!
Ko će Turke odsicati glave?

Slidi pisma kako Kralj Uluzali dodje s' mnogo galijah, i ostalih od boja brodóvah pod grad Korčulu na 15. Augusta iliti Kolovoza 1571. i nemože ga osvojiti.

Zareče se Uluzali Bane:
Sakupit ću Turke Katalane;
Oružat ću tanene galije,
Berze šajke od boja dženije.

Uranit ću rano prija zore,
Zavest ću se uza sinje morje.
Osvojit ću Kotor i Korčulu,
I bijelu Barbarigu kulu.

Porobit ću po morju otoke,
Razorit ću palace visoke.
Od Kotora do bilih Mletákah,
Pohvatit ću dosta divojákah.

Razorit ću cerkve i oltare,
Sagradit ću visoke munare.
I džamije krajem Dalmacie
Gdi će klanjat odže i adžie.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Što je reka' Uluzali Bane
Što je reka', poreka' se nije;
Već pokupi Turke Katalane,
I oruža tanene galije.

Pak zajedri priko sinja morja,
Berzo dodje Buci od kotara;
Al na Kotor udarit nesmide;
Već z galijam' pod Korčulu ide.

Istom zora zabílila biše,
Bíla Vila s' Pelisca zoviše
Od Korčule Kneza Latinina,
Vlastelina pobre Mletčanina.

Vlastelíne od Korčule Kneže!
Eto na te Uluzali Beže,
Osamdeset imade galíjah
Sve su pune oholih balíjah.

Korčulu će Turci osvojiti,
U sužanjstvo tebe postaviti;
Već prigledaj silene topove,
Svitle puške šibe Principove.

Ne pridáji bíla gráda tvoga,
Ne izdáji Dužda Mletačkoga.
Na grad bíli postavi barjake,
I oružaj misnike i djake.

Sve gradjane, lovce, i tergovce,
Mlade momke, starce i udovce.
Dievojke, žene mužatice,
Još i one mlade udovice.

Svu gospodu, i gospodičiće,
Koji s' tobom ulaze u viće.
Pobignut će Katalani Turci
Kada vide; da ste merki vuci.

Zovi Kneže Antu Pomenića,
Od starine roda Ugričića.
U njega je serdce od junaka
Neboji se silenih Turákah.

Digitized by Google

Neka vlada šibami, s' topovim,
I s' oružjem svitlim Principovim,
I prija je s' Turcim bojak bijo,
Ter mejdane njima odnosio.

Kad je Vilu razumio Kneže
Od Mletákah po izbor viteže!
Korčuli je vrata zatvorio,
Na bedene tope namistio.

Pak razmota svilene barjake,
Ter slobodi po gradu junake:
Da veselo dočekaju Turke,
I bijele okervave rúke.

Malo vrime postajalo biše,
Pod Korčulu Turci dojedriše.
Udariše kano merki vuci
Na Korčulu Katalani Turci.

Ter ju biju kano i gromovi
Iz galíjah sileni topovi;
Al Korčula lípo odgovara,
I galije s' topovim obara.

Korčula se Turkom nepridáje;
Nego njimam žalosti zadáje.
Jer je brane viteški gradjani
Po imenu mladi Korčulani.

Dica, starci, gizdavi tergovci
Popi, Fratri, gospoda i lovci,
Udovice, žene, i divojke,
I njihove još starice majke.

Al poslušaj: da ti čudo kažem:
Žensko čudo ter ništa nelažem.
Obukoše haljine na mužku,
Pripasaše sablje na ajdučku.

Ter se brane kano mužke glave;
A sada se od junaka slave.
Puške pune, meću se u Turke,
U njihove nedadu se rúke.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Dan Marie biše uznešenje,
Ugleda se veliko zlamenje:
Vedro se je nebo otvorilo,
Iz neba je ništo govorilo:
Nemojte se strašit Korčulani!
Jer vas dobit neće Katalani,
Branit će vas Maria divica,
Kojano je vaša pomoćnica.
To zlamenje i Turci vidiše,
Ter bijela jedra otvoriše.
Pobigoše izpod bila grada;
Ali varoš opališe tada.
U varošu dvore Pomenića
Ungarskoga starinom plemića;
Al se biše lipo osvetio,
Jer je mnoge Turke pogubio.
Zajedriše neveseli Turci,
Katalani nevirni ajduci.
Prija zore k' Visu dojedriše,
Ter bogato selo porobiše.
Izsikoše malo i veliko,
Jer se Turkom nenádaše niko.
Kako se je onda razselilo,
Ni danas se nije naselilo.
Tu bi Turkom pozlatjena brada,
Pak odoše do staroga grada.
Onde Turci malo zadobiše;
Već Verbovaku selo porobiše.
Na Jelsu su varoš udarili,
I onde su malo zadobili;
Jer u Jelsi bijaše junákah,
Slobodnii puno od Turákah.
Vele Turci gospodaru svomu:
Da idjemo k' Bolu bijelomu;
Al Bol neda ni gledati na se,
Kamo li će njih pustit prida se.

Digitized by Google

A kad vidi Uluzali Bane,
Da nesrićan biše na sve strane,
Povrati se uz to sinje morje,
Idje naći svoje bile dvore.

Slidi pisma od Cipra.

Lipa ti je gora Romanija,
Još je lipši Cipar na srid morja.
U njem raste bilica pšenica,
Rujno vino kano Malvasija.

Po Cipru se bijele gradovi,
Kano bile ptice labudovi.
Najlipša su dva grada bijela:
Jednom ime Nikozia biše;
A drugi se Famagošta zvaše.

Po njem šeta mladjan Providure,
Po imenu Ante Bragadine.
Izšetao gradu na bedene,
Ter pogleda niz to polje ravno.

Sam se s' sobom Ante razgovara:
Ah moj Bože čuda velikoga!
Što se vidi na srid polja ravna.
Al je gora? al studena voda?

Al' po polju zelene naranče?
Al' je polje magla pritisnula?
Čim li se je gora nakitila
Al' s' jabukam', al z žutim narančam'?

Dozivlje ga Víla iz planínah,
Ter je njemu tiho besidila:
Nit' je gora, nit' studena voda,
Ni po polju zelene naranče,
Nit' je magla polje pritisnula;

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Već je ono silna Turska vojska,
Prid njome je Mustapa Vezire.
Sinoć dodje izpod Nikozie,
Kojuno je jučer osvojio.

Sve izsiče, niko neuteče,
Jedno z drugim za trijest hiljádah.
Nežute se po granam naranče;
Već na kopjim glave od junákah.

Kojeno su jučer odsičene
U bijelu gradu Nikoziji.
Najlipša je glava Dandulova
Od bijela grada Providura.

S' pored njome glava Biskupova
Kontarina, žalostna mu majka!
Na glavi mu mitra od bisera,
Kojano je u Mletcih krojena.

Al su glave lípo osvetjene
Od Arnalde lipote divojke.
Koja biše Caru darovana,
I još s' njome tri sta divojákah.

U návi je barut upálila,
Sultaniju u lagum dignula.
Sve izgori, niko neuteče,
Sama sebi lípu slavu steče.

Istom Víla tako besideći,
Silni Turci na grad udariše.
Vas se bíli grade tresijaše,
Od onizih bojnih lumbarádah

Pod njim Turci lito litovaše,
Od Jurjeva do Miholja danka.
Često oni juriš činiše,
Z golim' ćordam' na beden skakaše.

Siče Turke Ante Bragadine,
I njegovi mladi vitezovi.
Mnoge oni glave odsikoše,
Ter ji meću gradu na bedene.

Digitized by Google

Nigda pobre Turci nepristaše
Obdan, obnoć juriš čineći.
I pod gradom mine kopajući,
Kule bíle u lagum dižući.
Tu gospoda mnoga izgiboše:
Koluneli, i mladi Serdari,
Vojevode, i još Barjaktari.
Ine vojske ni broja se nezna.
Al' se bili grade nepridáje;
Jer ga brani Ante Bragadine.
Kad to vidi veliki Vezire,
On uzimlje divit, i artiju,
Ter napísa listak knjige bíle.
Pak je šalje Anti Providuru,
Ter je njemu tiho besidio:
Zlo ti jutro Ante Providure!
Bíla grada obraniti nećeš.
Šalji ključe od bijela grada.
Ako li ji ti poslati nećeš:
Gola ću te po vojsci voditi,
Živa ću te na mihe derati.
Njemu Ante knjigu odpisuje:
Neka znadeš Mustapa Vezire!
Da ti neću pridat bíla grada,
Dok je moja na ramenu glava.
Jer će meni dobra pomoć doći
Od mojega Bana Generala.
Sto galíjah Dužda Mletačkoga,
I dvanajest bojnih galijícah.
Sto galíjah Kralja Spanjolskoga,
Vlada njimam Dorija Principe.
I dvanajest Bánah Maltezskoga,
A toliko Pape velikoga.
Kad je Vezir knjigu razgledao,
Od jada je bradu ogulio.
Neće Vezir smirom da miruje,
Janjičare na grad natiruje.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Pod gradom je mine ukopao,
I berzo ih biše užegao.
Kada li se mine užegoše,
Po' bijela grada oboriše.

Tu se težka kervca prolivaše,
Težka kervca konjska, i junačka.
Tu se brani malo i veliko:
Kaludjeri, i svi svećenici.

Udovice, žene, i divojke,
Dica, starci, i mladi tergovci.
Tu brat brata poznat nemogaše;
Jer svakoga kervca oblivaše.

Da je komu pogledati bilo
Bragadina mlada Providura!
Kervave mu ruke do ramena,
I svitla ćorda do balčaka.

Vitežki se i tad podnesoše;
Jer iz grada Turke iztiraše.
Osta mertvih silenih Turákah
Oko' trijest i veće hiljádah.

Opet Vezir bílu knjigu piše,
Ter je šalje Anti Bragadinu:
Zlo ti bílo Ante Providure!
Što li misliš, u što li se uzdaš?

Bíla grada obraniti nećeš;
A neće ti dobra pomoć doći
Od tvojega Bana Generala,
Dorija je njega odbignuo.

Kad je Ante knjigu progledao,
Bíli barjak biše razmotao,
Ter ga meće gradu na bedene;
Jer se ino njemu nemogaše.

Nestade mu praha i olova,
I zaire što je od potribe.
Sva mu vojska biše izginula;
A bedeni na zemlju padnuli.

Digitized by Google

Veziru je knjigu napisao,
U knjizi je njemu besidio:
Zakuni se na ćitapu tvomu,
Daj mi jamca Boga velikoga.
Da ćeš pustit moje vitezove,
Zdrave poći Duždu Mletačkomu.
I pod puškam', i pod britkim' ćordam',
Poslat ću ti ključe bila grada.
Kad je Vezir knjigu proučio,
Od veselja cernu zemlju ljubi.
Zaklinje se na ćitapu svomu,
I dáje mu jamca Boga svoga.
Da će poći Duždu Mletačkomu,
I njegovi mladi vitezovi
Oružani, zdravi, i veseli;
Ali vire u Turčinu nije.
Privari se, ujide ga zmija.
Od grada je vrata otvorio,
Veziru je ključe poklonio.
Govori mu sileni Vezire:
Dobro doša' Turska kervopijo!
Kamo moje Paše i Kadije?
Kamo moje Age, i Spajije?
Kamo li mi dica Janjičari?
Kojeno si s' vojskom izsikao
Oko' šestd'set, i veće hiljádah.
Na to se je Ante nasmijao,
Veziru je tiho besidio:
Muč! ne luduj veliki Vezire!
Ja neplačem Paše i Kadije,
Nit' ja plačem Age, ni Spahije;
Još ni tvoju dicu Janjičare.
Već ja plačem: da si utekao,
Gdi ti glave nisam odsikao;
I posla' je k' Mletku bijelomu
Za jabuku Duždu Mletačkomu.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

To Veziru puno mučno biše;
Na svake ga on muke mećaše:
Cerne mu je oči izvadio,
I bijele ruke odsikao.

Viša njega o lantini tankoj
Neka vidi sva vojska Careva
Bragadina mlada Providura,
Koi Turske glave odsicaše.

Kada li je sunce počinulo,
Skiduje ga s' tanene lantine;
Živa ga je na mije derao,
Bragadine! pokojna ti duša.

Kraljestvo od Cipra zvaše se jedan perivoj (bašča, vert) ilíti giardin od svíta, radi njegove lipote ravnine, i ploda, koga poradjaše, kad u njemu Kralji Kerštjanski stahu, a na vlastito kada uživaše, lípi mir pod krilom privedroga Princípa, koi ga izgubi na 1571.

Slidi pisma od strašnoga boja, koi se učini na dan svete Justine.

Od kada su Mletci sagradjeni,
Nije lipša vojska sakupjena;
Što je vojska Dužda Mletačkoga
Vrime rata Cipra nesrićnoga.

Dvi stotine tanenih galíjah,
Dvajest i pet velikih džemíjah;
Šest od boja silnih galijícah,
Ormanícah ni broja se nezna.

Prid njímam su sivi sokolovi,
Od Latinske zemlje vitezovi:
Od Mletákah Bane Veniere,
Od Genue Dorija Andrija.

Digitized by Google

A od Španje Ivan Generale,
I od Rima Kolona Principe.
Od liepe zemlje Sicilie
Svitli Bane Kardon Generale.

Kapetani Vlastela Mletačka,
Kavaliri gospoda Maltezska,
Od velika roda i plemena;
Sve to terče, da Turčina siče.

Zavezoše uz morje Duždevo,
Zajedriše izpod Gerčke zemlje.
Sinje se je morje zapinilo
Od galíjah, i bojnih džemíjah.

Kad su bili izpod svete Mavre,
Govorio Dorija Principe:
Što se bíli gori u istoku;
Al' su snizi, al' su labudovi?

Ali je magla po srid polja pala?
Al' popeti bíli čadorovi?
Al' se víle na planini bíle?
Al' su Gerčke na plandišću ovce?

Veli njemu Bane Veniere:
Nit' su snizi, nit' su bíle víle;
Nit' je magla, nit' su labudovi,
Ni popeti bíli čadorovi.

Već su ono Turske ormanice
Dvi stotine tanenih galíjah,
Četerdeset bojnih sultaníjah,
Sto galíjah Uluzali Kralja,
I brez broja berzih ormanícah.

Prid njimam je morski Kapetane
Ali Paša od Misira grada.
S' njim ćemo se danas ogledati,
I viteźku sreću prokušati.

Ali veli Dorija Andrija:
Poslušaj me Bane Veniere!

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ludo ćemo glave pogubiti,
Mi nemojmo s' Turcim bojak biti.

Venier mu tiho odgovara:
Nije vrime o tom besiditi;
Valja danas s' Turcim bojak biti,
Za Isusa našu kerv proliti.

Nismo došli šetati po morju,
Ni ljubiti Gerkinje divojke:
Već braniti viru Isusovu,
I našega Dužda Mletačkoga.

Pak je svoju vojsku razredio,
I galije u red postavio.
Od galijah krila učinio,
Generale lipo namistio.

Naprid šalje bojne galijice,
Na jednoj je Dudo Providure;
A na drugoj Guro Kapetane,
Na tretjoj je Ante Bragadine.

Pezara se četverta zoviše,
Pizanova petoj ime biše.
A šesta je Ambroz Bragadina
Mletčanina svitla gospodina.

Na desno je krilo postavio
Od Genue Andriju Dorju,
I viteza Kardona Ivana
Latinina i Siciliana.

A na livo postavio biše:
Tri Mletčića i gospodičića
Barbariga Generala Bana,
I Kverina po imenu zvana;
Tretjega Danal Providura.

U sridu je Bane postavio:
Generala Ivana Španjola,
I viteza Kolonu Principa
Kapetana Papinih galijah.

Digitized by Google

Iza sebe ostavio biše:
Dvajest i pet tanenih galíjah.
I prid njima Alvar Generale,
Od starine silnoga junaka.

Ako bi jim do potribe bílo
Nek udare čili na umorne;
A Venier lipo upravljaše
Sa svom vojskom Dužda Mletačkoga.

Maleno je vrime postajalo:
Dojedriše Careve galije,
I prid njima silni Kapetane
Ali Paša od Misira grada.

Lipo jedre Turske ormanice
Po načinu mladoga miseca.
Takvi način od boja morskoga
Derži vojska Cara velikoga.

A kada li blizu dojedriše,
Udariše Pašine borije.
Zavikaše Turci Janjičari,
Galijice živi oganj daše.

Stoji jeka bubánj, i svirálah
Germljavina silnih lumbarádah.
Stoji zvižda šíbah, i pušákah,
Lomljavina tanenih galíjah;
Stoji jauk po morju delíjah.

Kada li se pobre sastadoše
Sve galije Turske i Latinske.
Rekao bi nebesa se hore;
A planine u dubljine nore.

Žarko sunce pomerčalo biše
Od cernoga praha i olova.
Sve se sínje morje tresijaše
Od topóvah Turskih i Latinskih.

Po morju se drugo nevidjaše;
Nego vesla, jedra, i lantine.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

I tilesa Turska i Kerštjanska
Po hiljadu zajedno plivaše,
Jedan drugom' smertcu zadavaše.
Nečuju se pisme ni popivke,
Nit' se čuju gusle ni tambure;
Nego jauk i plač od junákah
Zveketanja máčah i sabáljah.
Sinje morje kervavo bijaše
Sve od kervce Turske i Kerštjanske.
Najveća se kervca prolivaše,
Gdi bijahu mladi Generali.
Ližće Paša Veniera Bana;
A Venier Pašu Kapetana.
Sritoše se, ter se udariše
Dvi aždaje ljuto izraniše.
Vitezovi Bana Veniera
U galiju Turaku uskočiše,
Do polak je oni osvojiše;
Drugu polu osvojit nemogu.
Jer Aliji dobra pomoć dodje
Od junaka Bega Karaodže,
I Mamuta Paše silenoga.
Izbaviše Ali Kapetana
Od Viteza Veniera Bana.
Ali Bane u nevolji biše,
Galije ga Turske obletiše.
Venier se njima nepridaje,
Već ji s' ognjem bije na sve strane.
A medju to dobra pomoć dodje,
Ter udari sa četiri strane:
S' jedne strane Ivan Loredane,
Z druge strane vitez Kontarine.
S' tretje strane Alvar Kavalire;
A s' četverte Malpier Katarine:
Potopiše Careve galije,
Pogubiše Bega Karaodžu.

Digitized by Google

Dva viteza skladno udariše:
Ivan Bane, i Duka od Parme
Na galiju Paše Kapetana.
Udariše, ter je osvojiše.

Ugleda se glava Alijina
Na lantinih od galije taake.
Višje glave barjak trepetjaše
Privedroga Dužda Mletačkoga.

Svezana mu dva sinka klečahu
Prid kolinom Bana Veniera.
S' njima mnoge Paše i Kadije,
Silni Turci, Age, i Spahije.

Turska sila biše dobivena,
I najvećja sila satervena;
Izvan trijest tanenih galijah,
I Carevih bojnih sultanijah.

Ali udri zmaje od dvi glave
Po imenu Kverin Generale.
Razbi Turke, pohvata galije,
Težko siče po morju balije.

Livo krilo Mletačkih galijah
Barbarigo viteški branjaše;
Al' ga biše strila udarila,
Ljuta stríla u oko junačko.

Zato Bane haje, i nehaje,
Strilu nosi u oku livomu.
Britku sablju u desnici ruci,
Ter pod strilom slobodi junake.

A berzo mu dobra pomoć dodje
Od njegova dragoga netjaka
Po imenu Marin Kontarina,
Ter osveti ujca Barbariga.

Na Turke je juriš učinio,
Bojak bijuć; al' je poginuo.
Tretji danak Bane Barbarigo
Od bolesti dušicu izpusti.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Još ti kažem silnoga vojnika
Po imenu Nani Federika.
Vitežki je s' Turcim bojak bijo,
Kara Pašu živa uhvatio.

Junak biše Šilok Kapetane,
Vitežki se brani na sve strane.
Namira ga biše namirila
Na Kanala mlada Providura.

Žestoko se oni udariše,
I nemilo brate izkerviše;
Al pridobi Kanal Providure,
I potopi tanene galije.

Skoči Paša u to sinje morje,
Kruto pliva, ali neizpliva;
Jer ga stiže Ivan Kontarine,
Ter mu rusu odsiječe glavu.

Desno krilo u nevolji biše;
Jer galije njega oklopiše
Uluzali Kralja nevirnoga,
Pomoćnika Cara čestitoga.

Kruto bije Malteške galije,
I vedroga Duždu Mletačkoga.
Dvi galije bojne izgubiše,
Braniti se više nemogoše.

A kad vidi Andrija Dorija
Jadno stanje Malteških galijah,
Na Turke je naglo udario,
I galije mnoge potopio.

Tu se biše od jutra do po' dne
Silne vojske na sinjemu morju;
A kad li je po po' dnevu bilo,
Na Duždu je mejdan ostanuo.

Jer njegova vojska strahovita
Dobi vojaku Cara silenoga.
To se zgodi rata Ciparskoga,
Po Kerštjane puno nesrićnoga.

Digitized by Google

Sto galíjah Turskih uhvatiše,
Toliko jih ognjem sažegoše.
Sam uteče Kralju od Algira
Samo s' svojih trideset galíjah.
Ne bi ni on junak utekao,
Već ga pusti Dorija Principe,
Koi Duždu pomoći nedade,
Ej neviro nigdi te ne bilo!
Osta mertvih silenih Turákah
Za trideset i veće biljádah.
Pet biljádah živih uhvatiše,
Sedam Pášah Duždu darovaše.
Osta mertvih Duždevih vojníkah
Pet biljádah po izbor junákah.
Četernajest Vlastele Mletačke
Puno veće Rimske i Maltezske.
Sve Princípah verstnih vitezóvah,
Kavalírah pobre i Knezóvah.
Što pogubi dan svete Justine
Zarad svete vire Isusove.
Glasovite po imenu kažem
Vitezove Dužda Mletačkoga.
Bojak bijuć koji pogiboše,
I poštenje vičnje zadobiše:
Pogibe nam slavni Generale
Barbarigo vitez Augustine.
Biše njega strila udarila
U zlo misto, u oko junaško.
Pogiboše i dva Kontarina:
Marin jedan, a Jerolim drugi;
Al se oni lipo zaminiše,
Jer galije mnoge potopiše.
Pogibe nam Ivan Loredane,
I delija Malpier Katarine.
Frane Buono, i Kapetan Mezo,
Providuri sileni junaci.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Dva viteza silna poginuše:
Marko Lando, i junak Soranzo.
Pogiboše i dva Barbariga:
Jure jedno, a Andrija drugo.

Ostále ti kazivati neću;
Jer bi pisma odveć duga bila.
Neka pjeva, komu je ugodna;
Nek ostavi, komu je neplodna.

Slidi popjevka od Gospode Presvietle Dubrovačke, kako razbiše i izsikoše Turke Saracene na morju blizu grada Korčule na 1033. — *Kralja Bosanskoga Ostoju Kristića na* 1401. — *i Bana od Neretve uhvatiše i umoriše; prekazana Presvietloj Gospodi Dubrovačkoj od Fra Andrie Kačića rečenoga Milovana.*

Plaču gorko svita Banovine,
Jer su one težko porobljene
Od Turákah silnih Saracénah;
Al po davno u stara vremena.

Porobiše ravnu Italiu,
Gerčku zemlju, i svu Dalmaciu.
Dubrovačku još liepu deržavu,
Ravni Kotar, Liku, i Kerbavu.

Mnogi Kralji s' njima bojak biše,
Na puno ih miestah predobiše
Dubrovačka Prisvietla Gospoda
Od našega slavnoga naroda.

Digitized by Google

Mnogo krat su s' njima bojak bili,
I viteški jesu predobili:
Kod Korčule grada bijeloga,
Na sred morja Dužda Mletačkoga.

Imadihu tanene galije,
I velike od boja džemije,
Vladaoce slavne Kapetane,
Vitezove mlade Dubrovčane.

Silne vojske dvanajest hiljádah
Od biela Dubrovnika grada.
Od Konavlja, i Popova ravna;
Sve vojníkah od naroda slavna.

Ostaviše svoje biele dvore,
Zavezoše uza sinje morje.
Saracene Turke dostigoše,
Sa svih stránah na nje udariše.

Potopiše Turske sultanije,
Berze šajke, tanene galije.
Izsjekoše Saracene Turke
Pod Korčulom nevirne ajduke.

Ne čudi se pobratime mili!
Jer su tada Dubrovčani bili:
Puno snažni, i vele bogati
Pitaj mudrih ako želiš znati.

I nek znade još dobrota tvoja:
Kupi vojsku Kristiću Ostoja
Dvajest hiljád pješác i konjíkah,
Sve po izbor Bosanskih vojníkah.

Idje s' vojskom gradu Dubrovniku,
Ter nepraštja još ni Duhovniku.
Robi páli sela, i varoše;
Dubrovčani al se podigoše:

Deset hiljád po izbor junákah,
Kojino se neboje Bošnjákah,
I prid njima Cerva Generale
Dubrovčanin od starine Bane.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Idje Cerva Kralja dočekati,
I na njega snažno udariti.
Malo vrieme postojalo biše,
Silene se vojske susritoše.

Kod Bargata planine visoke,
Blizu jedne doline duboke.
Od bedrice sablje povadiše,
Dvi se vojske silno udariše.

Tu se proli kervca od junákah
Dubrovčánah, i mladih Bošnjákah.
Žestoko se vojske izsjekoše,
S' obi strane mnogi izgiboše.

Al predobi Cerva Generale
Silni vjetez glasoviti Bane.
Kristića je vojaku izsjekao.
I njega bi; al je utekao.

U tom boju poginuo biše:
Cerva vitez, kako pero piše
Gdi je radost, tu je i žalosti
Neka nije prazne oholosti.

To se zgodi dragi pobratime!
Na hiljadu četiri stotine.
I posli su oni vojevali,
Ter gradove bile uzimali.

Uhvatiše morskog' Kapetana
Od Neretve viteza i Bana.
U tamnicu tamnu zatvoriše
I nemilom smertcom umoriše.

Razbiše ga, ter ga predobiše,
I Baršćanik bili osvojiše.
U Neretvi blizu Opuzena;
Al po davno u stara vremena.

Posli toga oni vojevaše
I Španjolske Kralje pomagaše,
Tri stotine od boja džemíjah
Poslaše jim u malo godínah.

Digitized by Google

Vitežki su oni vojevali,
I po morju vojske razbijali.
Kralj od Španje poznade ji lípo,
Ter zagerli malo i veliko.

Svoj Gospodi grada Dubrovnika:
Čast, i díka, slava privelika,
I junačka pjesma davorija,
Koju pjeva ravna Slavonia.

Sverha svezi pervoj.

BSL

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google